

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

[૨૦૧૨] ૧૩ એસ.સી.આર. ૩૩૯

જીતેન્દ્ર નાથ સિંહ

વિરુદ્ધ

અધિકૃત પરિસમાપક તથા અન્ય

(દિવાની અપીલ નં. ૬૭૫૫/૨૦૧૨)

સપ્ટેમ્બર ૨૧, ૨૦૧૨

[એસ.એચ. કપાડિયા, મુખ્ય ન્યાયમુર્તિશ્રી, એ.કે. પટનાયક અને સ્વાતંત્ર

કુમાર, ન્યાયમુર્તિશ્રી]

કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ – કલમ ૫૨૯ ના જોગવાઈજોગવાઈ અને કલમ ૫૨૯એ – લિક્વિડેશન હેઠળની કંપની – સુરક્ષિત લેણદારોનો અધિકાર – અસુરક્ષિત સંપત્તિઓ ઉપર – ઠરાવવામાં આવ્યું: લિક્વિડેશન હેઠળની કંપનીના સુરક્ષિત લેણદારોને અધિકાર માત્ર સુરક્ષિત સંપત્તિઓ ઉપર જ હોય છે અને કંપનીની તમામ સંપત્તિઓ ઉપર નથી – તેમ છતાં, કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈજોગવાઈના પ્રથમ ભાગમાં કામદારોના હિતમાં સર્જાયેલ કાયદેસર ચાર્જને કારણે જે બાકીદારી વસૂલ થઈ શકી નથી, તેવી બાકીદારી બાબતે તેઓને કામદારો સાથે સમહિસ્સેદારીના ધોરણે અસુરક્ષિત સંપત્તિઓ ઉપર પણ અગ્રતાક્રમનો દાવો રહેશે અને તે રકમ કલમ ૫૨૯-એ હેઠળ અન્ય તમામ દેવાનો કરતાં અગ્રતાપૂર્વક કામદારોની બાકીદારી સાથે ચૂકવવાની રહેશે.

શબ્દો અને વાક્યપ્રયોગો:

'લેણદાર' અને 'સુરક્ષિત લેણદાર' – કંપનીઝ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ના સંદર્ભમાં, તેનો અર્થ.

લિક્વિડેશન હેઠળની કંપનીની મિલકત અને સંપત્તિનું વેચાણ અધિકૃત લિક્વિડેટરે કર્યું હતું. સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત સંપત્તિઓ અલગથી વેચવામાં

આવી હતી અને બંને માટે અલગ હિસાબો જાળવવામાં આવ્યા હતા. સુરક્ષિત લેણદારો સંબંધિત વેચાણની આવકનો વહેંચણી કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૫૨૯ અનુસાર સુરક્ષિત લેણદારો અને કામદારો વચ્ચે કરવામાં આવી હતી. અસુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણમાંથી પ્રાપ્ત આવક બાબતે, કામદારોનો દાવો એવો હતો કે કંપનીઝ એક્ટની કલમ ૫૨૯એ મુજબ તેમનો બાકી રહેલો સમગ્ર દાવો અન્ય તમામ દાવેદારોની સરખામણીએ પ્રાથમિકતાથી સંતોષવામાં આવવો જોઈએ. બીજી તરફ, સુરક્ષિત લેણદારોનું એવું કહેવું હતું કે કાયદાકીય જોગવાઈ અનુસાર તથા આ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા કે તેમણે કામદારોના હિતમાં પોતાની સુરક્ષા છોડી દીધી હતી, અસુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણની આવક પર પણ તેમનો સમાન પ્રમાણનો હક હતો. કંપની અદાલતે કામદારોનો દાવો નકારી કાઢ્યો હતો. તે આદેશ વિરુદ્ધની અપીલ વડી અદાલતે ફગાવી દીધી હતી. તેથી વર્તમાન અપીલ.

અપીલ મંજૂર કરીને અને મામલો કંપની અદાલતને પરત મોકલીને, અદાલતે

ઠેરવ્યું કે:

બહુમતી મુજબ: [એ.કે. પટનાયક, ન્યાયમુર્તિશ્રી દ્વારા (તેમના પોતાના માટે અને એસ.એચ. કાપડિયા, મુખ્ય ન્યાયમુર્તિશ્રી માટે)]

૧. કંપનીઝ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (સી) નું સાદું વાચન સ્પષ્ટ કરે છે કે દિવાળિયા કંપનીના વિસર્જન દરમિયાન, ગીરોવાળા અને ગીરોવિહોણા દેણદારોના સંબંધિત હકો અંગે તે જ નિયમો પ્રબળ રહેશે અને અનુસરવામાં આવશે, જેમ કે હાલના સમયે દિવાળિયાપણાના કાયદા હેઠળ દિવાળિયા જાહેર કરાયેલા વ્યક્તિઓની મિલ્કતો સંબંધે અમલમાં છે. તેનો અર્થ એ થાય છે કે જે દિવાળિયા કંપનીનું વિસર્જન થઈ રહ્યું છે, તેના ગીરોવાળા અને ગીરોવિહોણા દેણદારોના સંબંધિત હકો તે જ હશે જે દિવાળિયા જાહેર કરાયેલા વ્યક્તિઓની મિલ્કતો સંબંધે દિવાળિયાપણાના કાયદા હેઠળ અમલમાં રહેલા ગીરોવાળા અને ગીરોવિહોણા દેણદારોના સંબંધિત હકો હોય છે. ઝારખંડ રાજ્યમાં પ્રોવિન્શિયલ ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમ, ૧૯૨૦ અમલમાં છે અને તે મુજબ વિસર્જન પામતી દિવાળિયા કંપનીની સંપત્તિ સંબંધે ગીરોવાળા અને ગીરોવિહોણા દેણદારોના સંબંધિત હકો ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમ મુજબના જ રહેશે. કંપનીઝ અધિનિયમમાં 'લેણદાર' અને 'તારણવાળો લેણદાર' ની વ્યાખ્યા કરવામાં આવી નથી. ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમની કલમ ૨(૧)(એ) અને કલમ ૨(૧)(ઈ) માં 'લેણદાર' અને 'તારણવાળો લેણદાર' શબ્દોની વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે. તારણવાળો લેણદારનો અર્થ એવો વ્યક્તિ થાય છે જે દેણદારની મિલ્કત પર અથવા તેના કોઈ ભાગ પર, દેણદારે તેને ચૂકવવાની બાકી રહેલી દેવાની સુરક્ષા તરીકે ગીર્ણ, ભારણ અથવા ધારાધિકાર ધરાવે છે. પરિણામે, કલમ ૫૨૯(૧)(સી) માં આવેલો 'તારણવાળો લેણદાર' શબ્દસમૂહ એવો વ્યક્તિ દર્શાવે છે જે કંપની તરફથી તેને બાકી રહેલી દેવાની સુરક્ષા તરીકે

કંપનીની મિલકત પર અથવા તેના કોઈ ભાગ પર ગીર્ણ, ભારણ અથવા ધારાધિકાર ધરાવે છે. તેથી, જ્યાં કોઈ લેણદાર, જેમ કે હાલના મામલામાં બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા, કંપની તરફથી તેને બાકી રહેલી દેવાની સુરક્ષા તરીકે કંપનીની મિલકત પર અથવા તેના કોઈ ભાગ પર ગીર્ણ, ભારણ અથવા ધારાધિકાર ધરાવતી નથી, ત્યાં કંપનીઝ અધિનિયમની કલમો પરદ અને પરદએ ના હેતુઓ માટે તે તારણવાળો લેણદાર ગણાતો નથી. [પરિચ્છેદ ૫]

[૩૯૦-ડી-એચ; સી-એફ]

૨. અસુરક્ષિત લેણદાર નાદારી અધિનિયમની કલમ ૪૫ હેઠળ અન્ય લેણદારોની સમકક્ષ રીતે ડિવિડન્ડ મેળવવા હકદાર છે, જ્યારે સુરક્ષિત લેણદારને નાદારી અધિનિયમની કલમ ૪૭ હેઠળ સુરક્ષા સાકાર કરવાની અને, તેવી સુરક્ષા સાકાર કર્યા પછી પણ તેને બાકી રહેલી સંપૂર્ણ રકમ વસૂલવામાં અસમર્થતા રહે તો, તેના હિસ્સાની બાકી રકમ માટે દાવો સાબિત કરવાની હકદારી છે. જો કે, સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા સાકાર કરવાનો વિકલ્પ અપનાવતો ન હોય અને લેણદારોના સામાન્ય હિત માટે તે સુરક્ષાનો પરિત્યાગ કરે, તો તે પોતાની સંપૂર્ણ દેવાની રકમ માટે દાવો સાબિત કરી શકે. તેથી, નાદારી અધિનિયમ હેઠળ સુરક્ષિત લેણદારને માત્ર તેને સુરક્ષા તરીકે આપવામાં આવેલી નિર્દિષ્ટ મિલકત ઉપર જ હક હોય છે અને દિવાળિયા જાહેર કરાયેલ વ્યક્તિની મિલકત-સંપત્તિમાં આવતી અન્ય મિલકતો ઉપર તમામ લેણદારોને સમાન હકો હોય છે. [પરા ૬]

[૩૯૨-જી-એચ; ૩૯૩-એ-બી]

૩. કંપની અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (સી) સાથે જોડાયેલ જોગવાઈનો પ્રથમ ભાગ, દરેક સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષા ઉપર કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી કાનૂની પ્રભાર સર્જે છે. અન્ય શબ્દોમાં, દેવાળિયા કંપનીની એવી દરેક મિલકત અથવા સંપત્તિ, જેનું વિસર્જન ચાલી રહ્યું છે અને જે સુરક્ષિત લેણદારને સુરક્ષા તરીકે આપવામાં આવી છે, તે કંપની અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) સાથે જોડાયેલ જોગવાઈના બંને કામદારોના હિતમાં, કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી, સમાન હક્કનો કાનૂની પ્રભાર હેઠળ આવે છે. તેથી, કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) સાથે જોડાયેલ જોગવાઈનો પ્રથમ ભાગ, કંપની દ્વારા સુરક્ષિત લેણદારને સુરક્ષા તરીકે આપવામાં ન આવેલી કંપનીની મિલકત અથવા સંપત્તિ ઉપર સુરક્ષિત લેણદારના હિતમાં કોઈ સમાન હક્કનો પ્રભાર સર્જતો નથી. [ફક્ટો ૮] [૩૯૩-જી-એચ; ૩૯૪-સી]

૪. કંપનીઝ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈના બીજા અંગમાં, સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા છોડી પોતાનું દેવું સાબિત કરવાની બદલે પોતાની સુરક્ષાની વસૂલી કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે ત્યારે તેનાથી અનુસરતા પરિણામો દર્શાવવામાં આવ્યા છે. તે આ મુજબ છે: (એ) લિક્વિડેટર કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા અને એવો પ્રભાર અમલમાં મૂકવા

હકદાર રહેશે; (બી) એવા પ્રભારના અમલ દ્વારા લિક્વિડેટરે વસૂલ કરેલ કોઈપણ રકમ કામદારોના બાકી હકકોની ચૂકવણી માટે પ્રમાણસર રીતે વપરાશે; અને (સી) આવા સુરક્ષિત લેણદારને બાકી રહેલા દેવામાંથી એટલો હિસ્સો, જે તે આ જોગવાઈની પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓના બળે વસૂલ કરી શક્યો ન હોય, અથવા તેની સુરક્ષામાં કામદારોના હિસ્સાની રકમ, બંનેમાંથી જે ઓછી હોય, તે કંપનીઝ અધિનિયમની કલમ પરલઅ ના હેતુઓ માટે કામદારોના બાકી હકકો સાથે સમકક્ષ પ્રાધાન્ય પર ગણાશે. આ રીતે, આ જોગવાઈની કલમ (સી) કંપનીની એવી મિલ્કતો અથવા સંપત્તિઓ પર, જે સુરક્ષિત લેણદારને સુરક્ષા તરીકે અપાઈ ન હોય, સમકક્ષ પ્રાધાન્યવાળો પ્રભાર ઊભો કરતી નથી; પરંતુ કામદારોના હિતમાં કાયદેસર પ્રભાર ઊભો થવાને કારણે કોઈ ચોક્કસ સુરક્ષિત લેણદારે પોતાની સુરક્ષામાં જેટલું નુકસાન સહન કર્યું હોય, તે હદ સુધી, કંપનીઝ અધિનિયમની કલમ પરલઅ હેઠળ અગ્રલક્ષી પ્રાધાન્ય ચુકવણી માટે તે સુરક્ષિત લેણદારને કામદારો સાથે સમકક્ષ પ્રાધાન્યનો દરજ્જો અપાય છે. [પરા ૯]

[૩૯૪-ડી-એફ, એચ; ૩૯૫-એ-બી]

પ. કંપની અધિનિયમની કલમ પરલએમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે, કંપની અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈમાં અથવા તે સમય માટે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદામાં જે કંઈ સમાવિષ્ટ હોય તે છતાં, કોઈ કંપનીના વિસર્જનમાં – (એ) કામદારોના બાકી હકો; અને (બી) ગીર્વેદાર લેણદારોને બાકી દેવાં, એટલી હદ સુધી કે આવા દેવાં કંપની અધિનિયમની કલમ પરલની પેટા કલમ

(૧)ની જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ આવા બાકી હકો સાથે સમાન હિસ્સે ક્રમ ધરાવતા હોય, તે તમામ અન્ય દેવાં ઉપર અગ્રતા સાથે ચૂકવવામાં આવશે. કંપની અધિનિયમની કલમ પરલએનો સમગ્ર હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે (૧) કામદારોના બાકી હકો અને (૨) ગીર્વેદાર લેણદારોને બાકી દેવાં, એટલી હદ સુધી કે આવા દેવાં કલમ પરલની પેટા કલમ (૧)ની જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોના બાકી હકો સાથે સમાન હિસ્સે ક્રમ ધરાવે, તેમને સર્વોપરી અગ્રતા આધારે ચુકવણી કરવામાં આવે. તેથી, કંપની અધિનિયમની કલમ પરલએના પ્રારંભિક ભાગમાં આવેલા ગેરઅવરોધ કલમનો પ્રભાવ એવો છે કે, કંપની અધિનિયમ તથા દિવાળિયાપણું અધિનિયમ સહિત અન્ય કોઈ પણ કાયદામાં જે કંઈ હોય તે છતાં, કામદારોના બાકી હકો અને ગીર્વેદાર લેણદારના તેવા બાકી હકો, જે કલમ પરલની પેટા કલમ (૧)ની જોગવાઈ હેઠળ કામદારોના હિતમાં સર્જાયેલા સમાન હિસ્સેદાર પ્રભારને કારણે વસૂલ થઈ શક્યા ન હોય, અને માત્ર એટલી જ હદ સુધી કે આવા બાકી હકો ઉક્ત જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોના બાકી હકો સાથે સમાન હિસ્સે ક્રમ ધરાવે, તે તમામ અન્ય બાકી હકો ઉપર અગ્રતા સાથે ચૂકવવામાં આવે છે. માત્ર ત્યારે જ, જ્યારે કલમ પરલની પેટા કલમ (૧)ના ખંડ (સી)ની જોગવાઈના બીજા ભાગ હેઠળ ગીર્વેદાર લેણદાર ગીર્વા સુરક્ષા વસૂલ કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે અને જોગવાઈના પ્રથમ ભાગ હેઠળ કામદારોના હિતમાં સર્જાયેલા સમાન હિસ્સેદાર પ્રભારને કારણે તેના બાકી હકોનો કોઈ ભાગ વસૂલ કરવામાં અસમર્થ રહે, ત્યારે તેને કલમ પરલની પેટા કલમ (૧)ની જોગવાઈના ખંડ (સી)માં દર્શાવેલી હદ સુધી સમાન

હિસ્સેદાર પ્રભાર મળે છે, અને ગીર્વેદાર લેણદારને બાકી એવા માત્ર તે જ દેવાં, જે કલમ પરલની પેટા કલમ (૧)ની જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોના બાકી હકો સાથે સમાન હિસ્સે ક્રમ ધરાવે છે, કંપનીના તમામ અન્ય દેવાં ઉપર અગ્રતા સાથે ચૂકવવાના રહે છે. તમામ ગીર્વેદાર લેણદારોને બાકી રહેલા બધા દેવાં કામદારોના બાકી હકો સાથે સમાન હિસ્સે ક્રમ ધરાવશે અને કંપનીના તમામ અન્ય દેવાં ઉપર અગ્રતા સાથે કામદારોના બાકી હકો સાથે જ ચૂકવવાના રહેશે, એવો નિષ્કર્ષ આપીને વડી અદાલતે સ્પષ્ટપણે ભૂલ કરી છે. [ફકરા ૧૦ અને ૧૫] [૩૯૫-બી-જી; ૪૦૧-સી-ઈ]

૬. કંપનીના અસુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણથી પ્રાપ્ત આવકમાંથી, સુરક્ષિત ઋણદાતાઓ સહિતના અન્ય તમામ દાવેદારો કરતાં અગ્રતા આપી, પોતાના બાકીના દાવાની સંતોષપ્રાપ્તિ માટે અપીલકર્તા-કામદાર દ્વારા કંપની અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલ અરજી રદ કરવામાં આવે છે અને હાલના ચુકાદામાં પ્રતિપાદિત કાયદા અનુસાર અરજીનો નિર્ણય કરવા બાબત કંપની અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે છે. [પરા ૧૬] [૪૦૧-એફ-જી]

અલ્હાબાદ બેંક વિ. કેનરા બેંક અને અન્ય. (૨૦૦૦) ૪ એસસીસી ૪૦૬: ૨૦૦૦(૨) એસસીઆર ૧૧૦૨; આંધ્રા બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર અને અન્ય. (૨૦૦૫) ૫ એસસીસી ૭૫: ૨૦૦૫ (૨) એસસીઆર ૭૭૬ - ઉલ્લેખિત

અલ્પમતી અનુસાર: [સ્વતંત્ર કુમાર, ન્યાયમુર્તિશ્રી દ્વારા]

૧.૧ વર્તમાન મામલામાં, વડી અદાલતનો ચુકાદો, જેમાં તે હદ સુધી એવો અભિપ્રાય લેવામાં આવ્યો છે કે કામદારોના દાવા અને સુરક્ષિત લેણદારોના દાવાઓને સમકક્ષ હક્કના ધોરણે સ્થાન આપવું પડે, તેમાં કોઈ ખામી ગણાવી શકાય નહીં. [ફકરો ૩૨] [૩૮૩-૭]

૧.૨ કંપની (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૮૫ દ્વારા, કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૫૨૯એ તેમજ કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. આ જોગવાઈઓનો હેતુ એવો જણાય છે કે કંપનીના વિસર્જનના પ્રસંગે કામદારોની બાકી રકમને સુરક્ષિત લેણદારોની બાકી રકમ સાથે સમકક્ષ દરજ્જો આપવામાં આવે અને સરકારની બાકી રકમ કરતાં પણ ઉચ્ચ પ્રાથમિકતા આપવામાં આવે. વિધાનમંડળનો આશય એવો જણાય છે કે સુરક્ષિત લેણદારો અને કામદારોની બાકી રકમો અન્ય લોકો કરતાં અગ્રતાથી ચૂકવવામાં આવવી જોઈએ, તેમ છતાં એકબીજાની સરખામણીએ સમકક્ષ જ રહેશે. કાયદાના રચયિતાઓનો એવો આશય ન હતો કે સુરક્ષિત લેણદારે પોતાની બાકી રકમ અથવા કામદારો પરનો પોતાનો ચાર્જ ગુમાવવો પડે અથવા તેમાંથી વંચિત થવો પડે, સિવાય કે સુરક્ષિત લેણદારે તે સ્પષ્ટપણે છોડી આપ્યો હોય. [પરા ૯] [૩૫૮-ડી-એફ]

૧.૩ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ની જોગવાઈ કાયદામાં એક કલ્પિત કાનૂની સ્થિતિ સર્જે છે અને સ્પષ્ટ કરે છે કે દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની જામીનગીરી કામદારોના હિતમાં, તે હેઠળના કામદારના હિસ્સાની હદ સુધી, સમાન હિસ્સેદારીવાળા આક્ષેપાધિકારને આધીન માનવામાં આવશે. આ કાનૂની કલ્પના કામદારોને તેમની બાકી રકમોની વસૂલી માટે અગ્રહણ આપવા માટે રચાયેલ છે. કલમ ૫૨૯(૧) ની જોગવાઈમાં આવેલો ‘કામદારોનો હિસ્સો’ શબ્દપ્રયોગ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૩) ના ખંડ (સી) હેઠળ સમજાવવામાં આવ્યો છે. કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત ઋણદાતાની જામીનગીરીના સંદર્ભમાં કામદારોનો હિસ્સો એવો અર્થ ધરાવે છે કે જે રકમ જામીનગીરીના મૂલ્ય સાથે તે જ પ્રમાણમાં હોય, જેમ કામદારોની બાકી રકમોની રકમ કામદારોની બાકી રકમોની કુલ રકમ અને સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને બાકી દેવાની રકમના સરવાળા સાથે હોય છે. કામદારોનો હિસ્સો તે જોગવાઈમાં આપેલા દૃષ્ટાંતની મદદથી, તેના અનુસારે ગણવામાં આવવાનો છે. તેથી, કાનૂની કલ્પનાના આધારે દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની જામીનગીરી કામદારોના હિતમાં કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી સમાન હિસ્સેદારીવાળા આક્ષેપાધિકારને આધીન છે; અને જ્યાં સુરક્ષિત ઋણદાતા પોતાની જામીનગીરી છોડીને પોતાનું દેવું સાબિત કરવા બદલે, પોતાની જામીનગીરીનું મૂર્તિકરણ કરવાનું પસંદ કરે છે, ત્યારે કામદારોના હિતમાં સમાન હિસ્સેદારીવાળા આક્ષેપાધિકારને કારણે જે હદ સુધી તે સુરક્ષિત ઋણદાતા પોતાને બાકી દેવું વસૂલ કરી શક્યો નથી અથવા તેની જામીનગીરીમાં

રહેલા કામદારોના હિસ્સાની રકમ, એમ બંનેમાંથી જે ઓછી હોય, તે રકમ કલમ પરલએ ના હેતુઓ માટે કામદારોની બાકી રકમો સાથે સમાન હિસ્સેદારીમાં ક્રમ પામશે. અધિનિયમની કલમ પરલએ અપ્રતિબંધક ઉપવાક્યથી શરૂ થાય છે, જેનાથી કામદારોની બાકી રકમો અને કલમ પરલ(૧) ની જોગવાઈ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત સુરક્ષિત ઋણદાતાઓની બાકી રકમોને, બાકી રકમોના ચુકવણી-પ્રાથમિકતાના વિષયમાં, અધિનિયમની અન્ય જોગવાઈઓ તેમજ અન્ય કોઈપણ કાયદા ઉપર અગ્ર પ્રભાવ આપવામાં આવે છે. અધિનિયમની કલમ પરલએ નો અમલ, કલમ પરલ સહિત અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈ પર નિર્ભર નથી, સિવાય કે કલમ પરલ, જોગવાઈ (સી) માં જે હદ સુધી નિર્દિષ્ટ કરાયું હોય તે. તેથી, તે હાલ અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ લાદવામાં આવેલી મર્યાદા પર, જેમાં ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમની કલમ ૪૭ નો પણ સમાવેશ થાય છે, નિર્ભર નથી. કલમ પરલએ ના આરંભિક અપ્રતિબંધક શબ્દોનો હેતુ અધિનિયમની કલમ ૫૩૦ હેઠળ કલ્પાયેલ ‘અગ્રતાપ્રાપ્ત ચુકવણીઓ’ની તુલનામાં ‘અધિપ્રભાવી અગ્રતાપ્રાપ્ત ચુકવણીઓ’ને પ્રાધાન્ય આપવાનો છે. [પરિષ્દેદ ૧૨ અને ૧૩] [૩૬૭-એફ-એચ; ૩૬૮-એ-એફ]

૧.૪ કલમ પરલ ના જોગવાઈની સામગ્રી અને તેની કલમો (એ) થી (સી) સુધીની શરતો એકવાર પૂર્ણ થઈ જાય, ત્યારબાદ સુરક્ષિત લેણદારને સમાનહિસ્સેદાર ભારાધિકારને આધીન રહી તથા તેમાં જણાવેલ અગ્રતા મુજબ કલમ પરલએ(૧) ની જોગવાઈઓ અમલમાં મૂકવાનો અને તેના લાભો

મેળવવાનો હક પ્રાપ્ત થાય છે. તેમ છતાં, કામદારોની બાકીદારીને એકલેથી અગ્રતા-પ્રદાન કરતી કલમમાં સ્થાન આપવામાં આવેલ નથી. કલમ પરંતુએ માં ઉપયોગમાં લેવાયેલ શબ્દ 'અને' છે, જેનો અર્થ એવો થાય છે કે કલમની કલમો (એ) અને (બી) હેઠળ દર્શાવેલ બાકીદારી સમાનહિસ્સેદાર રહેશે. પરંતુ સુરક્ષિત લેણદારોની સમગ્ર બાકીદારીને જ અન્ય બાકીદારી ઉપર અગ્રતા મળશે અને કામદારોને ચૂકવવાપાત્ર બાકીદારી સાથે સમાનહિસ્સેદાર રહેશે એવું નથી. તેમની બાકીદારી માત્ર એટલી જ હદ સુધી મર્યાદિત છે જેટલી દેવાની રકમ કલમ પરંતુ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈની કલમ (સી) હેઠળ સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી હોય અને જે આવી બાકીદારી સાથે સમાન હિસ્સેદાર હોય. અહીં 'આવી બાકીદારી' શબ્દપ્રયોગ કામદારોની બાકીદારીનો ઉલ્લેખ કરે છે. [પરા ૧૪] [૩૬૮-એચ; ૩૬૮-બી-ડી]

૧.૫ કલમ પરંતુ અને પરંતુએ ની ભાષાનો સીધો વાંચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ પરંતુએ ની જોગવાઈઓ હેઠળ સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી રહેલી સંપૂર્ણ અથવા વસૂલ ન થયેલી રકમ સુરક્ષિત કરવામાં આવી નથી અને તે કામદારોના હક્કચાર્જ સાથે સમપ્રમાણે ઉભી રહેતી નથી, પરંતુ કલમ પરંતુ(૧) ની જોગવાઈ હેઠળ છોડી દેવાયેલો જે ભાગ અથવા રકમ હોય, અથવા જે ઓછું હોય તે જ સુરક્ષિત કરવામાં આવે છે. આ બંને જોગવાઈઓના અમલીકરણમાં સીધો સંબંધ છે. વર્તમાન પ્રકારની પરિસ્થિતિમાં, આ જોગવાઈઓનો સંયુક્ત રીતે અને તે પણ વિધાનમંડળના આશયની યોગ્ય મૂળવણીના આધારે અમલ કરવો આવશ્યક

બને. [પરિષેદ ૧૪] [૩૬૯-ઈ-એફ, જી]

૧.૬ અધિનિયમ હેઠળ તેમજ ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમ હેઠળની સંબંધિત જોગવાઈઓનું એકત્રિત વાંચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે, જ્યાં કોઈ કૃત્ય સંબંધિત કાયદાકીય જોગવાઈઓનું પૂર્ણ પાલન કરીને કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં માત્ર એટલા કારણે કે તેવું કૃત્ય ભિન્ન મંચો/અદાલતો સમક્ષ કરવામાં આવ્યું છે, તેમાંથી બે ભિન્ન પરિણામો નીકળે, એવો ઈશદો ન તો વિધાનમંડળનો હતો અને ન તો એવી બાબત સમજણમાં આવી શકે તેવી છે. અર્થાત્, જો સુરક્ષિત લેણદાર કંપની અદાલત સિવાયના કોઈ મંચ સમક્ષ અધિનિયમની કલમ પરદની જોગવાઈઓનું કડક પાલન કરીને પોતાની જામીનગીરીનું સાકારીકરણ કરે, તો કલમ પરદએના અનુકૂળ પરિણામો અનુસરશે; પરંતુ જો તે કંપની અદાલત સમક્ષ એ જ પ્રકારની શરતો પર કાર્ય કરે અને ફડચાની કાર્યવાહીની બહાર ઉપલબ્ધ પોતાના ઉપાયને અશ્વુણ રાખીને તેમજ ફડચાની કાર્યવાહીની કાર્યવાહી દરમિયાન વેચાણની આવકને સામાન્ય સંયુક્ત ભંડારમાં ન મૂકે, તો તેને કલમ પરદએના લાભો મળવા પાત્ર ગણવામાં નહીં આવે. ખાસ કરીને તે કારણસર પણ આવું છે કે આવા બીજા મંચ સમક્ષ સુરક્ષિત દેનાર દ્વારા જામીનગીરીનું વેચાણ પણ કંપની અદાલતની મંજૂરી વિના પૂર્ણ થઈ શકતું નથી. અધિનિયમની કલમ ૪૪૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આવી કાર્યવાહી હસ્તાંતરિત કરવાની અધિકારક્ષેત્ર પણ કંપની અદાલતને સોંપવામાં આવી છે. માત્ર કોઈ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કાર્યવાહી લંબિત હોવાને કારણે સુરક્ષિત દેનાર કાયદેસર લાભોથી વંચિત થઈ જાય એવું નથી. અલબત્ત, જ્યાં સુરક્ષિત દેનાર

ઈન્સોલ્વન્સી અધિનિયમની કલમ ૪૭(૧)ની જોગવાઈની રચનાનું, અધિનિયમની કલમો પરદ અને પરદએ સાથે સંયુક્ત રીતે વાંચીને, પાલન કરતો નથી, પરંતુ વેચાણની આવકને ફંડચાની કાર્યવાહીની કાર્યવાહીમાં સામાન્ય સંયુક્ત ભંડારમાં મૂકે છે અથવા વિશાળ અર્થમાં તમામ લેણદારોના સામાન્ય હિત માટે જામીનગીરીનો ત્યાગ પણ કરે છે, ત્યાં એવો લેણદાર કલમ પરદએના લાભનો હકદાર રહેશે નહીં અને કંપનીના બિનસુરક્ષિત લેણદારોની હરોળમાં ઉભો રહેશે. વધુમાં, જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર કલમ પરદ(૧)ના ઉપબંધ મુજબ કામદારોના હિસ્સા તરફેણે પોતાની જામીનગીરીમાંથી હિસ્સો લેવાને કારણે પોતાની બાકી રકમ સંપૂર્ણપણે વસૂલ કરવામાં અસમર્થ રહ્યો હોય, ત્યાં નિર્ધારિત હદ સુધી કલમ પરદએના હેતુઓ માટે સુરક્ષિત દેનારને કામદારોની બાકી રકમ સાથે સમપંક્તિ આધારિત પ્રાધાન્ય હક્ક પ્રાપ્ત થાય છે. [પરા ૧૫] [૩૭૦-સી-જી; ૩૭૧-એ-ડી]

૧.૭ કલમ પરદ(૧) ના ઉપબંધમાં બે બાબતો સમાવવામાં આવી છે, જેઓનું સંયુક્ત રીતે વાચન કરવાનું રહે છે. પ્રથમ, તે કાનૂની કલ્પના દ્વારા સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષા ઉપર કામદારોના હિતમાં સમાનુપાતી હકસ્વરૂપ ભારણ સર્જે છે અને, દ્વિતીય, જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા ત્યજીને પોતાનો દેવો સાબિત કરવાની બદલે પોતાની સુરક્ષાની વસૂલાત કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે. ઉપબંધમાં વપરાયેલ ‘અને’ અભિવ્યક્તિનું વાચન અને અર્થઘટન સંયુક્ત રીતે કરવાનું છે, વિયોજક રીતે નહીં. ‘અને’ શબ્દ ઉપબંધ તથા ઉપખંડો (એ)

થી (સી) અમલમાં લાવી શકાય તે માટેની બે નિર્દિષ્ટ શરતો દર્શાવે છે. ઉપબંધના ખંડો (એ) અને (બી) કામદારોની બાકી રકમના હિસ્સાની મર્યાદા સુધી કામદારોના હિતમાં રહેલા કાયદેસર અધિકારના અમલીકરણ માટે લિક્વિડેટરને પ્રતિનિધિત્વનો અધિકાર આપે છે. કલમ ૫૨૯(૧) ના ઉપબંધનો ખંડ (સી) સુરક્ષિત લેણદારને સુરક્ષાના વેચાણ અને સમાનુપાતી ભારણની રચનાના પરિણામે જે રકમમાં ઘટ પડે છે, તેની ભરપાઈ મેળવવાની પદ્ધતિ નિર્ધારિત કરે છે. આવી વસૂલાત પણ પુનઃ સમાનુપાતી જ રહેશે અને કામદારોની બાકી રકમની મર્યાદા સુધી જ સીમિત રહેશે. સુરક્ષાની વસૂલાત વિઘટન પ્રક્રિયા બહારની કાર્યવાહી દરમિયાન, અર્થાત્ વિશેષ મંચ સમક્ષ અથવા અન્ય રીતે, થઈ શકે છે અથવા તે વિઘટન પ્રક્રિયામાં પણ થઈ શકે છે, પરંતુ સામાન્ય લેણદારોના હિત માટે નહીં, પરંતુ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧) ના ઉપબંધની જોગવાઈઓનું કડક પાલન કરીને જ. આવી બંને પરિસ્થિતિઓમાં સુરક્ષિત લેણદારને અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ(૧) હેઠળ કલ્પાયેલ રક્ષણ અને પ્રાધાન્યપૂર્ણ ચુકવણીના અધિકારનો લાભ મેળવવાનો હક રહેશે. [પરા ૧૬] [૩૭૧-ઈ-એચ; ૩૭૨-એ-સી]

૧.૮ યોજના અને અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓ મુજબ, એ સ્પષ્ટ છે કે સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા હકનો પરિત્યાગ કરી શકે છે, કંપની વિસર્જન કાર્યવાહીમાં ભાગ લઈ શકે છે અને સત્તાવાર લિક્વિડેટર સમક્ષ, જ્યારે અને જેમ આમંત્રણ આપવામાં આવે ત્યારે, પોતાનો દાવો રજૂ કરી શકે છે. સુરક્ષિત

લેણદારો અને કામદારોના બાકીદારોની ચૂકવણીની પ્રાથમિકતાના ક્રમ અંગે તેમની હકદારી સમાન પ્રાધાન્યની રહેશે. પરંતુ આ બધું અધિનિયમની કલમ પરંતુ અને પરંતુઅમાં દર્શાવેલ શરતો પૂર્ણ થવા આધીન છે. કલમ પરંતુની પેટા કલમ (૧) ના પ્રાવધાન દ્વારા, અનુમાનિત કાનૂની કલ્પના હેઠળ, કામદારોના બાકીદારોને સુરક્ષિત લેણદારોના બાકીદારો સમકક્ષ પ્રાધાન્ય અપાય છે અને આવી સુરક્ષાના અમલથી પ્રાપ્ત થયેલી રકમમાંથી કામદારોના હિસ્સાની મર્યાદામાં, કામદારોના હિતમાં, એક ભારહક સર્જાય છે. 'કામદારોનો હિસ્સો' કલમ પરંતુની પેટા કલમ (૩)(સી) હેઠળ સમજાવવામાં આવ્યો છે, જે મુજબ કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષાને સંબંધિત રીતે, કામદારોનો હિસ્સો એવો અર્થ આપશે કે સુરક્ષાની કિંમત સાથે જે અનુપાતે કામદારોના બાકીદારોની રકમનો, કામદારોના બાકીદારોની રકમ અને સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી રહેલા દેવાની રકમોના કુલ સરવાળાની સામે અનુપાત બને, તે અનુપાતની રકમ. આ પેટા કલમ સાથેનું દૃષ્ટાંત કામદારોના હિસ્સાની ગણતરી કઈ રીતથી કરવી તે પદ્ધતિ દર્શાવે છે. એકવાર કામદારોના હિસ્સાની ગણતરી થઈ જાય, ત્યારબાદ કલમ પરંતુઅના અર્થમાં, તેને ફરીથી સુરક્ષિત લેણદારના દેવા સમકક્ષ પ્રાધાન્ય ધરાવતા ભારહક તરીકે ગણવું પડશે. પાછળના કિસ્સામાં, એવો ભારહક એટલી જ મર્યાદા સુધી સીમિત રહેશે જેટલી મર્યાદા સુધી આવું દેવું કલમ પરંતુની પેટા કલમ (૧) ના પ્રાવધાનના ખંડ (સી) હેઠળ પ્રાથમિક ચૂકવણી માટે એવા બાકીદારો સાથે સમાન પ્રાધાન્ય ધરાવે છે. કામદારોને તથા સુરક્ષિત લેણદારોને ચૂકવવાપાત્ર બાકીદારોનો ભુગતાન અન્ય તમામ દેવાઓ

કરતાં પ્રાથમિકતા સાથે કરવો પડશે. પરંતુ સુરક્ષિત લેણદારને ચૂકવવાપાત્ર બાકીદારોની રકમ, અધિનિયમની કલમ પરંતુ હેઠળ કામદારોના હિતમાં સુરક્ષા હકનો પરિત્યાગ થયા પછી જે રકમ અચૂક બાકી રહે છે, તેનાથી વધુ નહીં હોય.

[પરિષેદ ૨૩] [૩૭૮-અ-જ]

૧.૯ અધિકૃત લિક્વિડેટર દ્વારા જાહેર કરાયેલ જાહેર સૂચનાના પ્રતિસાદરૂપે માત્ર દાવા રજૂ કરવાથી વધુ, સુરક્ષિત લેણદાર દ્વારા સુરક્ષાનો ત્યાગ કરવો નિશ્ચિતરૂપે તેની તરફથી કોઈ જાગૃત અને સ્પષ્ટ કૃત્ય કરવાની માંગ કરે છે. એકવાર સુરક્ષિત લેણદાર લિક્વિડેટર મારફતે અને કંપની અદાલતના નિયંત્રણ હેઠળ સુરક્ષિત સંપત્તિના વેચાણ જેવી વધુ કાર્યવાહી કરે, ત્યારે તેવી પરિસ્થિતિમાં તે અધિનિયમની કલમ પરંતુ અને પરંતુએ હેઠળ ચુકિતસંગત રીતે ગોઠવાયેલ ચુકવણીની યોજનાનો ભાગ બને છે. [ફરો ૨૪] [૩૭૮-એચ; ૩૭૯-એ-બી]

૧.૧૦ કોઈ કંપનીના વિસર્જન પ્રક્રિયામાં, કંપનીની સંપત્તિઓ પર હકભાર ધરાવતા સુરક્ષિત દેવામાંતાએ માત્ર ડીઆરટી અથવા અન્ય કોઈ વિશેષ મંચ સમક્ષ અરજી દાખલ કરી હોય, પરંતુ તે ઉપાયનો અસરકારક રીતે પીછો ન કર્યો હોય અને પોતાની સુરક્ષા વસૂલ કરવા માટે અસરકારક પગલાં ન લીધાં હોય, તો તે વિસર્જનની કાર્યવાહીથી બહાર રહ્યો છે એમ માનવામાં આવશે નહીં. જો

સુરક્ષિત સંપત્તિઓનું વેચાણ સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા કંપની અદાલતના નિયંત્રણને આધીન રહીને કરવામાં આવ્યું હોય અને આવી રકમોનો ઉપયોગ સુરક્ષિત દેવામાંતાના દેવા તેમજ કલમ ૫૨૯ અને ૫૨૯એ હેઠળ સર્જાયેલા કામદારોના કાયદેસરના હકભારની ચુકવણી માટે કરવામાં આવ્યો હોય, તો વાસ્તવમાં સુરક્ષિત દેવામાંતાએ વિસર્જનની કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો છે એવું માનવામાં આવશે અને તે તેની બહાર રહ્યો નથી એવું ગણાશે. તેનું કારણ એ છે કે સુરક્ષિત દેવામાંતાએ પોતાના કાનૂની હકનું રક્ષણ કરવા અને દાવો મર્યાદાકાળના કારણે અવરોધિત ન થઈ જાય તે અટકાવવા માટે માત્ર અન્ય કોઈ મંચ સમક્ષ અરજી દાખલ કરીને પગલાં લેવા પડે છે. તેના વિરુદ્ધ, જો તે કંપની કાયદાની પરિધિમાં, અર્થાત્ સત્તાવાર લિક્વિડેટર અને કંપની અદાલત સમક્ષ, પોતાની સુરક્ષાની વસૂલી કરે, તો એવી સ્થિતિમાં એવું માનવું શક્ય નહીં બને કે એવા સુરક્ષિત દેવામાંતાએ વિસર્જનની કાર્યવાહીમાં ભાગ લેવાનો પોતાનો વિકલ્પ છોડી દીધો છે. તેમ છતાં, જ્યાં સુરક્ષિત દેવામાંતો માત્ર વિશેષ મંચ સમક્ષ અરજી દાખલ કરવાનું જ નહીં, પરંતુ પોતાની સુરક્ષા વસૂલ કરવા માટે અસરકારક પગલાં પણ લે છે અને તે કાર્યવાહીની અસરકારક રીતે આગળ વધારે છે, ત્યાં એવો નિષ્કર્ષ આવશ્યક બને છે કે એવો સુરક્ષિત દેવામાંતો વિસર્જનની કાર્યવાહીથી ‘બહાર રહ્યો’ છે. [પરિચ્છેદ ૨૭] [૩૭૯-એચ; ૩૮૦-એ-ઈ]

૧.૧૧ દાવાની સ્થાપના કર્યા પછી પરંતુ આ અધિનિયમની જોગવાઈઓની બહારનો ઉપાય અનુસર્યા વિના, જે સુરક્ષિત દેવાનાર અધિકૃત લિક્વિડેટર સમક્ષ

દાવો દાખલ કરે છે, પોતાની સુરક્ષા છોડે છે અને કંપની અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને આધીન રહી અધિકૃત લિક્વિડેટર મારફતે વેચાણની આવકના વિતરણ માટે સંમત થાય છે, તેને હંમેશા વિનિંદગ અપની કાર્યવાહીથી ‘બહાર ઊભેલો’ નથી એવું કહી શકાય. જોકે, જ્યાં તે અરજી સ્થાપિત કરે છે, તેને આગળ ધપાવે છે અને કંપની અદાલતની બહારના મંચ સમક્ષ સુરક્ષાની વસૂલાત મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે, ત્યાં સ્પષ્ટપણે તે માત્ર દાવો દાખલ કરવાથી આગળ વધીને ઉપાય અનુસરે છે અને તે વિનિંદગ અપની કાર્યવાહીથી ‘બહાર ઊભેલો’ વ્યક્તિ ગણાશે અને અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ની જોગવાઈના જોગવાઈ મુજબ અધિકૃત લિક્વિડેટર દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવેલા હકોને આધીન રહેશે. સુરક્ષિત દેવાનારે વિનિંદગ અપ અરજીમાં ભાગ લેવા માટે કેટલાક હકારાત્મક પગલાં લેવા આવશ્યક છે. [પરા ૨૮] [૩૮૦-ઈ-એચ; ૩૮૧-એ]

૧.૧૨ કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈમાં દર્શાવેલ ઢિગુણ આવશ્યકતાઓ એકવાર પૂર્ણ થાય, ત્યારબાદ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૫૨૯ ના જોગવાઈની પેટા કલમ (સી) હેઠળ કલ્પવામાં આવેલ યોજના અમલમાં આવે છે. અદાલત આ વાસ્તવિકતાને અવગણી શકતી નથી કે કાયદા રચયિતાઓનો આશય એવો હોઈ શકતો નહોતો કે જાહેર નાણાં, ઉદાહરણ તરીકે, સુરક્ષિત ઋણદાતાના નાણાં (જેમ કે બેંકોના), કાયદામાં નિશ્ચિત રક્ષણ ઉપલબ્ધ હોવા છતાં, સામાન્ય રીતે ઋણદાતાઓના હિત માટે સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવે; વિશેષ કરીને ત્યારે, જ્યારે આવી સુરક્ષા આવા સુરક્ષિત

ઋણદાતાઓની બાકી રકમોની વસૂલાત માટે, પૂર્ણરૂપે ન હોય તો પણ, મર્યાદિત હદ સુધી પૂરતી હોઈ શકે. તેથી, આ જોગવાઈઓની યોજનાને એવી રીતે સમજવી જરૂરી છે કે તે વ્યવહાર બને અને સ્વીકારાયેલ વેપારી સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ રહે. કામદારોના પ્રભારો તેમજ સુરક્ષિત ઋણદાતાઓના પ્રભારોને અન્ય તમામ કરતાં પ્રાથમિકતા આપીને ચુકવવાના રહેશે, પરંતુ સુરક્ષાના વેચાણમાંથી અથવા અન્ય રીતે પ્રાપ્ત થયેલી રકમ પર તેઓ વચ્ચે સમાન હિસ્સેદારીનો પ્રભાર રહેશે. [પરા ૩૦] [૩૮૧-એચ; ૩૮૨-એ-ડી]

આઈસીઆઈસીઆઈ બેંક લિ. વિ. સિડકો લેધર્સ લિ. અને અન્ય (૨૦૦૬) ૧૦ એસસીસી જપર: ૨૦૦૬ (૧) સપ્લ. એસસીઆર ૫૨૮ - આધાર રાખવામાં આવ્યો.

અલ્હાબાદ બેંક વિ. કેનેરા બેંક અને અન્ય. (૨૦૦૦) ૪ એસ.સી.સી. જ૦૬: ૨૦૦૦ (૨) એસ.સી.આર. ૧૧૦૨ - લાગુ પડતો નથી એમ ઠરાવવામાં આવ્યું.

૨.૧ એક તરફ કામદારો અને બીજી તરફ સુરક્ષિત લેણદારો વચ્ચેના હિસ્સાની ગણતરી અને સમાયોજન બાબતે વડી અદાલતે કાયદાની ભૂલ કરી છે. ખાસ કરીને, વડી અદાલતના એકલ ન્યાયાધીશે સુરક્ષિત લેણદારો પાસેથી વસૂલ કરાયેલ રકમ કામદારો અને સુરક્ષિત લેણદારો વચ્ચે તેમના અનુક્રમે સ્વીકારાયેલા દાવાઓના ૫૦ ટકા સમાન પ્રમાણમાં વહેંચવાનો નિર્દેશ કર્યો હતો.

આ આદેશ અને ગણતરી ઉપરોક્ત જોગવાઈઓની મૂળભૂત યોજનાના વિરુદ્ધ છે, ખાસ કરીને કામદારોના હિસ્સાના નિર્ધારણના સંદર્ભમાં. ગણતરીમાં બીજી એક ભૂલ, જે રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે, એ છે કે સુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણમાંથી કુલ મળેલ આવક રૂપિયા ૧૦૮.૯૦ કરોડ હોવા છતાં, અદાલતે માત્ર રૂપિયા ૧૦૧ કરોડની જ ચુકવણી કરવાનો નિર્દેશ કર્યો, જે કામદારો અને સુરક્ષિત લેણદારોને ચૂકવવા આદેશિત કરાયેલ રકમનો કુલ સરવાળો છે. તેથી, આ બાબતમાં કાયદેસરની જોગવાઈઓનો અમલ કરતી વખતે કાયદાની ભૂલ થઈ છે. કંપની અદાલતે કાયદા અનુસાર ગણતરી અને પરિગણન કર્યું નથી, તે બાબત ધ્યાનમાં લેવામાં વડી અદાલતે ભૂલ કરી. કંપની અદાલત તેમજ અપીલીય અદાલતે કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈ અને કલમ ૫૨૯(૩)(સી) સાથે જોડાયેલ ઉદાહરણના પ્રકાશમાં કામદારોના હિસ્સાનો વિચાર કરવો જોઈતો હતો અને ત્યારબાદ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ અને ૫૩૦ મુજબ અન્ય તમામ અસુરક્ષિત લેણદારોની સરખામણીએ તેની અતિપ્રાધાન્યપૂર્ણ ચુકવણીનો વિચાર કરવો જોઈતો હતો. તેથી, ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ અને અહીં પ્રતિપાદિત કાયદા અનુસાર આ રકમોની પુનર્ગણતરી કરવી આવશ્યક છે. [ફકરો ૩૨] [૩૮૩-એચ; ૩૮૪-એ-ઈ]

૨.૨ હાલના કેસમાં, સુરક્ષિત લેણદારે પોતાની જામીનગીરીનો ઉપભોગ કર્યો છે, પરંતુ જામીનગીરીને અથવા તેમાંથી પ્રાપ્ત થયેલી રકમોને દેંદારી વિસર્જન કાર્યવાહીની સામાન્ય સંયુક્ત નિધિમાં લેણદારોના સર્વસાધારણ હિતાર્થે સામેલ

કર્યા વિના. તેથી, દિવાળિયા અધિનિયમની કલમ ૪૭(૧) અનુસાર, હાલના કેસમાં સુરક્ષિત લેણદારને ઉપાર્જિત થયેલી ચોખ્ખી રકમો ઘટાડ્યા પછી તેની બાકી પડતી શેષ રકમ મેળવવાનો હક છે. જો સુરક્ષિત લેણદારે લેણદારોના સર્વસાધારણ હિતાર્થે જમીનગીરીનું સાકારકરણ અને/અથવા પરિત્યાગ કરીને, અને માત્ર અધિનિયમની કલમ પરદના પાલન પૂરતું મર્યાદિત ન રહી, સંપૂર્ણરૂપે દેંદારી વિસર્જન કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો હોત, તો તેને અધિનિયમની કલમ પરદએનો લાભ મળવા પાત્ર ન હોત. પક્ષકારોની સંમતિથી, અધિનિયમની કલમ પરદ મુજબ રકમો પહેલેથી જ કામદારો તથા સુરક્ષિત લેણદારોને વિતરિત કરવામાં આવી છે અને તેમના દ્વારા વપરાઈ પણ ગઈ છે, જે અદાલતના આદેશો મુજબ સમાયોજનને આધીન છે. [પરા ૩૩] [૩૮૪-એફ-એચ; ૩૮૫-એ-બી]

૨.૩ વડી અદાલતે ઉપર જણાવેલ સિદ્ધાંતો અનુસાર સુરક્ષિત લેણદારો અને કામદારો વચ્ચે સમાન હિસ્સેદારીના આધારે ચૂકવવાપાત્ર રકમોની પુનઃગણતરી કરવી જોઈએ. તેથી, ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોનો અમલ કરવા અને સંબંધિત પક્ષકારોને કાયદા અનુસાર નવી સિરેથી ચૂકવવાપાત્ર રકમની ગણતરી કરવા બાબત કંપની અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે છે. [ફકરા ૩૩ અને ૩૪] [૩૮૫-સી-ડી]

૩. બંધનકારક દૃષ્ટાંતના આવશ્યક તત્વોને પૂર્ણ કરવા માટે, અદાલતને તેવા

મુદ્દા સાથે સીધી રીતે સંબંધિત હોવું જોઈએ. એવો કોઈ મુદ્દો હોવો જોઈએ, જેનું યોગ્ય તર્કસંગત કારણદર્શન દ્વારા નિષ્કર્ષ આપવામાં આવ્યું હોય, જેથી તેને બંધનકારક દૃષ્ટાંતનું સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાય. [પેરા ૧૮] [૩૭૪-ડી]

આંધ્રા બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર (૨૦૦૫) ૫ એસસીસી ૭૫ : ૨૦૦૫ (૨) એસસીઆર ૭૭૬ – ઉપર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

યુસીઓ બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર, વડી અદાલત, બોમ્બે અને અન્ય. (૧૯૯૪) ૫ એસસીસી ૧: ૧૯૯૪ (૧) સપ્લી. એસસીઆર ૨૯૪ એ.પી. ફાઇનાન્સિયલ કોર્પોરેશન વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર (૨૦૦૦) ૭ એસસીસી ૨૯૧: ૨૦૦૦ (૨) સપ્લી. એસસીઆર ૨૮૮ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

ચુકાદાનો સંદર્ભ:

એ.કે. પટનાયક, ન્યાયમુર્તિશ્રીના ચુકાદામાં:

૨૦૦૦ (૨) એસ.સી.આર. ૧૧૦૨ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, ફકરો ૧૩

૨૦૦૫ (૨) એસ.સી.આર. ૭૭૬ નો પરા ૧૪ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો

સ્વતંત્ર કુમાર, ન્યાયમુર્તિશ્રીના ચુકાદામાં:

૨૦૦૫ (૨) એસ.સી.આર. ૭૭૬ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો, પરિચ્છેદ ૧૪,

૧૫, ૧૯

૨૦૦૦ (૨) એસ.સી.આર. ૧૧૦૨ લાગુ પડતું નથી એવું ઠરાવવામાં આવ્યું
પરા ૧૭

૧૯૯૪ (૧) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૨૯૪, પરા ૨૨ માં ઉલ્લેખિત

૨૦૦૦ (૨) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૨૮૮, પરિચ્છેદ ૨૨ માં ઉલ્લેખિત

૨૦૦૬ (૧) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૫૨૮ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો
પરિચ્છેદ ૨૮

દીવાણી અપિલીય અધિકારક્ષેત્ર : દીવાણી અપીલ નં. ૬૭૫૫/૨૦૧૨
ની.

ઝારખંડની રાંચી સ્થિત વડી અદાલતના કંપની અપીલ નં. ૧૦/૨૦૦૮
માં તા. ૩૦/૦૯/૨૦૧૦ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

શ્યામ દીવાન, હરિશ એન. સાલવે, પરાગ પી. ત્રિપાઠી, રામજી
શ્રીનિવાસન બ્રજ કિશોર મિશ્રા, વી.કે. ઝા, રાજીવ ગોયલ, વિક્રમ પત્રાલેખ,
સિદ્ધાર્થ આર્યા, અપરના ઝા, ઉજ્જવલ કે. ઝા, સ્વીટી સૂદ, પી.કે. વર્મા,
જ્યોતિકા કલરા, અમિત આનંદ તિવારી, અમિત વાઘવા, વિવેક પોલ, સંજય
ભટ્ટ, રબીન મજુમદાર, અન્વેષા દેબ, વિવેક સિંહ, આશુતોષ ઝા, દીપક
અવસ્થી, અનુજ ભંડારી, હાજર રહેલ પક્ષકારો તરફથી.

અદાલતનો ચુકાદો નીચે મુજબ પ્રગટ કરવામાં આવ્યો હતો
સ્વતંત્ર કુમાર, ન્યાયમુર્તિશ્રી ૧. અનુમતિ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

૨. કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (સંક્ષેપમાં, 'અધિનિયમ') ની કલમો ૫૨૯, ૫૨૯એ અને ૫૩૦ ના વ્યાપ, પરિસર અને વિધાનિક યોજનાને લગતો કાયદાનો એક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન હાલના કેસમાં ઉદ્ભવે છે.

૩. અપીલકર્તાના મુજબ, આ જોગવાઈઓના ચર્ચા અર્થઘટન અનુસાર, લિક્વિડેશન હેઠળની કંપનીની સંપત્તિઓના વેચાણથી પ્રાપ્ત થયેલા ભંડોળમાંથી બાકી રકમોની ચુકવણી બાબતે, કર્મચારીઓને સુરક્ષિત ઋણદાતાઓ સહિત અન્ય તમામ કરતાં અગ્રતા ધરાવતો હક છે. ખાસ કરીને, જ્યારે આવી સંપત્તિઓ લિક્વિડેશન હેઠળની કંપનીના સુરક્ષિત ઋણદાતાઓના હિતમાં ગીવે મૂકાયેલ ન હોય ત્યારે આ વાત વધુ સ્પષ્ટ રીતે લાગુ પડે છે. તેથી, સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને આવી અસુરક્ષિત સંપત્તિઓ ઉપર કોઈ પ્રભાર નથી અને કંપનીની આવી સંપત્તિઓમાંથી પ્રાપ્ત થયેલી વેચાણ આવક ઉપર કોઈ અનુસંગિક, અગ્રતા આધારિત કે સમાન હિસ્સેદારીનો દાવો પણ નથી. તેના વિરુદ્ધમાં, સામાવાળાઓ તરફથી કરવામાં આવેલ દલીલ એ છે કે સુરક્ષિત ઋણદાતાઓના જે બાકી દેવા સુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણથી વસૂલ થઈ શક્યા નથી, તે બાબતમાં સુરક્ષિત ઋણદાતાઓના દેવા કર્મચારીઓના દેવા સાથે સમાન હિસ્સેદારીના ક્રમે ગણાશે, કારણ કે તેમણે અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧) મુજબ કર્મચારીઓના બાકી હકની હદ સુધી પોતાની સુરક્ષા છોડેલી છે. પોતાની-પોતાની દલીલોના સમર્થનમાં, અપીલકર્તાએ આ અદાલતના

અઘાહાબાદ બેંક વિ. કેનરા બેંક અને અન્ય [(૨૦૦૦) ૪ એસ.સી.સી. ૪૦૬] ના મામલામાં આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર આધાર મૂક્યો છે, જ્યારે સામાવાળાઓએ આ અદાલતના ચુ.સી.ઓ. બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર, વડી અદાલત, બોમ્બે અને અન્ય [(૧૯૯૪) ૫ એસ.સી.સી. ૧]; આંધ્રા બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર [(૨૦૦૫) ૫ એસ.સી.સી. ૭૫]; અને આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ. બેંક લિ. વિ. સિડકો લેધર્સ લિ. અને અન્ય [(૨૦૦૬) ૧૦ એસ.સી.સી. ૪૫૨] ના મામલાઓમાં આપવામાં આવેલા ચુકાદાઓ પર ભારે નિર્ભરતા મૂકી છે. કારણ કે વર્તમાન વિવાદના બંને પક્ષોએ આ અદાલતના ભિન્ન નિર્ણયો પર આધાર મૂક્યો છે, તેથી ઉપરોક્ત સંદર્ભિત ચુકાદાઓમાં વ્યક્ત થયેલા વિભિન્ન અભિપ્રાયોનું ધ્યાનમાં લઈને, કાયદાનું યોગ્ય નિવેદન શું છે તે દર્શાવવાનું હવે આ અદાલતને આહ્વાન કરવામાં આવ્યું છે.

૪. હું, આરંભમાં ૪, સંક્ષેપમાં તે તથ્યોનો ઉલ્લેખ કરી શકું છું, જેઓના કારણે હાલની અપીલ ઊભી થઈ છે. એમ/એસ. યુએમઆઈ સ્પેશિયલ સ્ટીલ્સ લિ. (સંક્ષેપમાં, યુએમઆઈ) એક કંપની છે, જેની સ્થાપના અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવી છે. તેની પાસે સમગ્ર ભારતમાં વિવિધ સ્થળોએ સંપત્તિઓ છે. યુ.એમ.આઈ.ની આ સંપત્તિઓમાંથી કેટલીક બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને ગીરવે રાખવામાં આવી હતી, જ્યારે કેટલીક એવી ન હતી, ખાસ કરીને ચેન્નઈ, પુણે, ફરીદાબાદ અને કોલકાતા ખાતે આવેલી સંપત્તિઓ.

વર્ષ ૨૦૦૧ના અંત તરફ, કંપનીની હાલત ખરાબ થવા લાગી. . ત્યારબાદ, તેણે ઔદ્યોગિક અને નાણાકીય પુનર્નિર્માણ બોર્ડ (સંક્ષેપમાં, 'બી.આઈ.એફ.આર.') સમક્ષ પોતાને બીમાર એકમ તરીકે જાહેર કરવા માટે અરજ કરી. બી.આઈ.એફ.આર.એ, તેના તા. ૮ માર્ચ, ૨૦૦૨ના અભિપ્રાય દ્વારા, એવું અભિપ્રાય આપ્યો કે યુ.એમ.આઈ.નું વિસર્જન કરવું જોઈએ. બી.આઈ.એફ.આર.ના અભિપ્રાયના વિચારણા પર, વડી અદાલતે, તેના તા. ૫ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૩ના આદેશ દ્વારા, યુ.એમ.આઈ.ના વિસર્જનનો આદેશ કર્યો અને વિસર્જન કાર્યવાહી ચલાવવા તથા પૂર્ણ કરવા માટે સત્તાવાર લિક્વિડેટરની નિમણૂક કરી. વડી અદાલતનો આ આદેશ અંતિમ બન્યો. આ આદેશના અનુસંધાનમાં, સત્તાવાર લિક્વિડેટરે કંપનીની બધી સંપત્તિઓનો કબજો લીધો. અમારાં સમક્ષ એ નિર્વિવાદ સ્થિતિ છે કે યુ.એમ.આઈ.નો મુખ્ય સુરક્ષિત લેણદાર એસ.એ.એસ.એફ./આઈ.ડી.બી.આઈ.એ તેની બાકી રકમોની વસૂલાત માટે દેવું વસૂલાત અધિકરણ સમક્ષ મૂળ અરજી દાખલ કરી હતી, જે ઓ.એ. નં. ૭૨/૨૦૦૪ તરીકે નોંધાઈ હતી, જેમાં તા. ૩૧ જાન્યુઆરી, ૨૦૦૪ સુધી રૂ. ૬૩.૩૪ કરોડની વસૂલાત માગવામાં આવી હતી. આ અરજી પર દેવું વસૂલાત અધિકરણે તા. ૫ જુલાઈ, ૨૦૦૪ના રોજ નોટિસ બહાર પાડી હતી અને ત્યારથી આજદિન સુધી તે બાબત દેવું વસૂલાત અધિકરણ સમક્ષ કોઈ વધુ કાર્યવાહી વિના બાકી છે.

૫. આ દરમિયાન, અધિકૃત લિક્વિડેટરે તમામ સુરક્ષિત લેણદારો પાસેથી દાવાઓ આમંત્રિત કર્યા અને અન્ય સાથે આઈ.ડી.બી.આઈ.એ પણ ૩૦મી

જુલાઈ, ૨૦૦૬ના રોજ પોતાનો દાવો દાખલ કર્યો. સુરક્ષિત લેણદારોનો સ્વીકારાયેલ દાવો રૂ. ૧,૬૦,૦૮,૪૩,૭૩૯/- હતો, જ્યારે કામદારોનો દાવો રૂ. ૧૬,૩૮,૪૪,૭૪૧.૨૫ હતો. અમારી સમક્ષ એ બાબત પણ વિવાદિત નથી કે કંપનીની સુરક્ષિત મિલ્કતો અલગથી વેચવામાં આવી હતી અને તેના માટે અલગ હિસાબ રાખવામાં આવ્યો હતો. તે જ રીતે, અસુરક્ષિત મિલ્કતો પણ અધિકૃત લિક્વિડેટર દ્વારા અલગથી વેચવામાં આવી હતી, જેના માટે ફરીથી અલગ હિસાબ રાખવામાં આવ્યો હતો. સુરક્ષિત મિલ્કતોમાંથી કુલ વેચાણ આવક રૂ. ૧૦૮.૯૦ કરોડ હતી, જેમાંથી રૂ. ૯૩,૬૪,૯૩,૫૮૬/-ની રકમ સુરક્ષિત લેણદારો વચ્ચે વહેંચવામાં આવી હતી અને રૂ. ૮,૧૯,૨૨,૩૭૧.૧૨ની રકમ કામદારોને ચૂકવવામાં આવી હતી. અધિકૃત લિક્વિડેટરે કંપનીની અસુરક્ષિત મિલ્કતો રૂ. ૮.૫૧ કરોડની કુલ રકમમાં વેચી હતી. તેમાં જુદા જુદા સ્થળોએ આવેલ એવી મિલ્કતોનો સમાવેશ થતો હતો, જે કોઈ બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થાને ગીર્વે રાખવામાં આવી ન હતી. પક્ષકારો વચ્ચેનો વિવાદ મુખ્યત્વે રૂ. ૮.૫૧ કરોડની આ રકમના વહેંચાણને સંબંધિત છે. કામદારોના મત મુજબ, તેમનો બાકી રહેલો સંપૂર્ણ દાવો રૂ. ૮.૧૯ કરોડ અને થોડી વધુ રકમનો, અધિનિયમની કલમ પરદઅના પ્રાવધાનો મુજબ, અન્ય તમામ દાવેદારોની સરખામણીમાં પ્રાથમિકતાથી સંતોષવામાં આવવો જોઈએ. તેમ છતાં, સુરક્ષિત લેણદારો તરફથી એ દલીલ કરવામાં આવે છે કે કાયદાકીય જોગવાઈઓ મુજબ અને વિશેષ કરીને એ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં કે તેમણે રૂ. ૮,૧૯,૨૨,૩૭૧.૧૨ની હદ સુધી કામદારોના હિતમાં પોતાની સુરક્ષા છોડી

દીધી હતી, અસુરક્ષિત મિલ્કતોના વેચાણની આવક પર પણ તેમનો સમાન હિસ્સાનો હક છે. માત્ર એવા સંતોષ પછી જ વેચાણ આવક કાયદા મુજબ અન્ય લેણદારો વચ્ચે વહેંચી શકાય. સુરક્ષિત લેણદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલ ઓ.એ.ની નોટિસ અધિકૃત લિક્વિડેટરને પણ જારી કરવામાં આવી હતી.

૬. મજૂરોમાંથી એક, જીતેન્દ્ર નાથ સિંહ, જે હાલની અપીલમાં અપીલકર્તા છે, તેમણે કંપની પિટિશન નં. ૨/૨૦૦૨ માં આઈ.એ. નં. ૧૫૧૧/૨૦૦૮ તરીકે એક અરજી કરી હતી, જેમાં પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી કે અસુરક્ષિત અસ્કયામતોના વેચાણમાંથી પ્રાપ્ત થયેલી રકમનું વિતરણ પહેલાં મજૂરોને કરવામાં આવે. આ આઈ.એ. કંપની અદાલતે તા. ૨૮મી નવેમ્બર, ૨૦૦૮ના આદેશ દ્વારા નામંજૂર કરી હતી. આ આદેશ સામે, મજૂરો દ્વારા વડી અદાલત સમક્ષ કંપની અપીલ નં. ૧૦/૨૦૦૮ દાખલ કરવામાં આવી હતી. અન્ય ત્રણ મજૂરોએ પણ અરજી કરીને પ્રાર્થના કરી હતી કે તેમના વેતન સંબંધિત ચકાસાયેલ દાવાની ૫૦ ટકા રકમ તેમને સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા ચૂકવવામાં આવે. કંપની અદાલતે કંપની અપીલ નં. ૧૦/૨૦૦૮ માં તા. ૨૪મી એપ્રિલ, ૨૦૦૯ના અંતરિમ આદેશ દ્વારા નિર્દેશ કર્યો હતો કે સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા રકમનું વિતરણ માત્ર અદાલતની પરવાનગી મેળવ્યા પછી જ કરવામાં આવે. આ આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, કંપની અદાલતે આ ત્રણ મજૂરોનો દાવો પોતાના તા. ૧૬મી એપ્રિલ, ૨૦૧૦ના આદેશ દ્વારા નામંજૂર કર્યો હતો. તેનાથી વ્યથિત થઈ, આ ત્રણ મજૂરોએ વડી અદાલત સમક્ષ કંપની અપીલ નં. ૦૧/૨૦૧૦ દાખલ

કરી હતી.

૭. આ બંને અપીલો વડી અદાલતે તા. ૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૦ના એક સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા નામંજૂર કરી હતી. વડી અદાલતના ચુકાદાથી અસંતોષ પામી, કામદાર જિતેન્દ્ર નાથ સિંહે કંપની અપીલ નં. ૧૦/૨૦૦૮ સંબંધિત નિર્ણય વિરુદ્ધ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે.

૮. ઉપરોક્ત તથ્યોના પ્રકાશમાં, વર્તમાન અપીલમાં અપીલકર્તાની દલીલ એવી છે કે અસુરક્ષિત સંપત્તિઓના સંદર્ભમાં કામદારોનો દાવો સુરક્ષિત લેણદારોના દાવા કરતાં ઉચ્ચ ક્રમે આવે છે અને તેમના દાવાઓને પ્રાથમિકતા આપીને ચૂકવવો જોઈએ. પ્રમાણાનુપાતે વહેંચણીનો નિયમ માત્ર એવા મિલકતોના વેચાણથી પ્રાપ્ત થતી આવક પર લાગુ પડે છે, જેઓ કોઈ વિશિષ્ટ સુરક્ષિત લેણદારના ભાર હેઠળ હોય. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, કાયદેસરનો ભાર કોઈપણ કરારજન્ય ભાર કરતાં અગ્રતા પ્રાપ્ત કરશે.

૯. હવે આપણે સંબંધિત વૈધાનિક જોગવાઈઓ અને તેમની યોજના તપાસીએ. કંપની (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૮૫ દ્વારા, અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ તેમજ કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈનો સમાવેશ રજમી મે, ૧૯૮૫ થી કરવામાં આવ્યો હતો. આ જોગવાઈઓનો હેતુ એવો જણાય છે કે કંપનીનું વિસર્જન થવાની પરિસ્થિતિમાં કામદારોના બાકી હકોને સુરક્ષિત લેણદારોના બાકી હકોની

સમકક્ષ ક્રમબદ્ધતા આપવામાં આવે અને સરકારના બાકી હકો કરતાં પણ પ્રાધાન્ય મળે. વિધાનમંડળનો આશય એવો જણાય છે કે સુરક્ષિત દેણદારો અને કામદારોના બાકી હકો અન્ય લોકો કરતાં પ્રાધાન્યથી ચૂકવવામાં આવે, છતાં તેઓ પરસ્પર સમકક્ષ હકદાર તરીકે જ રહેશે. કાયદાના ઘડવૈયાઓનો એવો આશય નહોતો કે સુરક્ષિત લેણદારને તેની બાકી રકમ અથવા તેના પરનો હક કામદારોના હિતાર્થે છીનવી લેવો કે વંચિત કરવો, જો સુધી સુરક્ષિત દેણદારે ખાસ કરીને તેનો ત્યાગ કર્યો ન હોય. આ તબક્કે, હું અધિનિયમની કલમો ૫૨૯, ૫૨૯એ અને ૫૩૦ ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરી શકું છું, જે આ મુજબ છે :—

"૫૨૯. દિવાળિયા કંપનીઓના વિસર્જનમાં અદાયગી અસમર્થતા સંબંધિત નિયમોની લાગુ પડતાપણું.--(૧) દિવાળિયા કંપનીના વિસર્જનમાં, નીચેની બાબતો અંગે તે જ નિયમો પ્રબળ રહેશે અને તેમનું પાલન કરવામાં આવશે—

(એ) પુરવાર કરી શકાય તેવા દેવા;

(બી) વાર્ષિક ભથ્થાં તથા ભાવિ અને આકસ્મિક જવાબદારીઓનું મૂલ્યાંકન; અને

(સી) સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત ઋણદાતાઓના અનુક્રમે અધિકારો; જે, હાલ માટે અમલમાં રહેલા દેવાળિયાપણાના કાયદા હેઠળ, દેવાળિયા ઠરાવાયેલા વ્યક્તિઓની સંપત્તિ અંગે અમલમાં છે:

પરંતુ શરતે કે દરેક સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષા, તેમાં કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી, કામદારોના હિતમાં સમાન પ્રાથમિકતાવાળા પ્રભારને આધીન હોવાનું માનવામાં આવશે, અને જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત દેવાદાર પોતાનું સુરક્ષાધિકાર છોડી પોતાના દેવાના પુરાવા રજૂ કરવાનો બદલે, પોતાની સુરક્ષાનું સાક્ષાત્કાર કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે, –

(એ) લિક્વિડેટર કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા અને તેવી ચાર્જનો અમલ કરાવવા હકદાર રહેશે;

(બી) લિક્વિડેટર દ્વારા આવી આધીનતા અમલમાં મૂકવાના માર્ગે વસૂલ કરાયેલ કોઈપણ રકમ કામદારોના બાકી હક્કોની ચુકવણી માટે પ્રમાણસર રીતે લાગુ કરવામાં આવશે; અને

(સી) આવા સુરક્ષિત ઋણદાતાને બાકી રહેલા ઋણમાંથી, આ જોગવાઈની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના બળે જે રકમ તે દ્વારા વસૂલ કરી શકાયી ન હોય તે જેટલી રકમ, અથવા તેની સુરક્ષામાં કામદારોના હિસ્સાની રકમ, બંનેમાંથી જે ઓછી હોય તે, કલમ પરલ્પેના હેતુઓ માટે કામદારોના બાકી દાવાઓ સાથે સમાન હક્કથી ક્રમાનુસાર ગણાશે.

(ર) એવી કોઈપણ સ્થિતિમાં, જે તમામ વ્યક્તિઓ કંપનીની સંપત્તિમાંથી પોતાના હિતમાં પુરાવો રજૂ કરવા અને ડિવિડન્ડ પ્રાપ્ત કરવા હકદાર હોય, તેઓ વિસર્જન પ્રક્રિયામાં સામેલ થઈ શકે છે

અને આ કલમના બંને તેઓને અનુક્રમે જે દાવાઓ કંપની વિરુદ્ધ કરવા હક્ક પ્રાપ્ત હોય તેવા દાવાઓ કરી શકે છે:

પરંતુ શરત એવી છે કે જો કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર પોતાના સુરક્ષા હક્કનો ત્યાગ કરીને પોતાના દેવા માટે પુરાવો રજૂ કરવાની બદલે પોતાની સુરક્ષાની વસૂલાત કરવા આગળ વધે, તો સુરક્ષિત લેણદાર દ્વારા તેની વસૂલાત થાય તે પહેલાં સુરક્ષાના સંરક્ષણ માટે લિક્વિડેટર દ્વારા થયેલા ખર્ચમાં (જો કોઈ હોય તો કામચલાઉ લિક્વિડેટર સહિત) પોતાનો ર[ખર્ચનો હિસ્સો ચૂકવવા] માટે તે જવાબદાર રહેશે.

સ્પષ્ટીકરણ.- આ ઉપબંધકના હેતુઓ માટે, સુરક્ષિત લેણદાર જે સુરક્ષાના સંરક્ષણ માટે લિક્વિડેટર દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચનો જે ભાગ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે, તે કુલ ખર્ચમાંથી એવી રકમ ઘટાડ્યા પછીનો બાકી રહેલો સમગ્ર ખર્ચ ગણાશે, જે રકમનો તે ખર્ચ સાથે એવો જ અનુપાત હોય, જે સુરક્ષા સંબંધે કામદારોના હિસ્સાનો અનુપાત સુરક્ષાના મૂલ્ય સાથે હોય છે.

(૩) આ કલમ, કલમ ૫૨૯અ અને કલમ ૫૩૦ ના હેતુઓ માટે,-

(એ) "કામદારો", કોઈ કંપનીના સંબંધમાં, તેનો અર્થ કંપનીના કર્મચારીઓ, જે ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (૧૯૪૭નું ૧૪) ના અર્થમાં કામદારો હોય તેવો થાય છે;

(બી) "કામદારોના બાકી હકો", કંપનીના સંબંધમાં, તેનો અર્થ કંપનીએ પોતાના કામદારોને ચૂકવવાના નીચે મુજબના તમામ બાકી રકમોના કુલથી થાય છે, અર્થાત્:-

(૧) કંપનીને આપવામાં આવેલી સેવાઓ બાબતે કોઈપણ કામદારને ચૂકવવાપાત્ર તમામ મજૂરી અથવા પગાર, જેમાં સમય આધારિત અથવા ટુકડાકામ માટે ચૂકવવાપાત્ર મજૂરી તથા કોઈપણ કામદારે સંપૂર્ણપણે અથવા અંશતઃ કમિશનના સ્વરૂપે મેળવેલો પગારનો સમાવેશ થાય છે, અને ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (૧૯૪૭ નો ૧૪) ની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ કોઈપણ કામદારને ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ વળતર;

(૨) કોઈ પણ કામદારને, અથવા તેના મૃત્યુના પ્રસંગે તેના હક્કે કોઈ અન્ય વ્યક્તિને, તેના રોજગારનો અંત વિસર્જન આદેશ અથવા ઠરાવ પહેલાં થવાને કારણે, અથવા તેના પરિણામે થવાને કારણે, ચૂકવાપાત્ર બનતું તમામ સંચિત રજાનું વેતન;

(૩) જ્યાં સુધી કંપનીનું વિસર્જન સ્વૈચ્છિક રીતે માત્ર પુનઃરચનાના હેતુસર અથવા બીજી કોઈ કંપની સાથેના વિલીનીકરણના હેતુસર કરવામાં આવી રહ્યું ન હોય, અથવા જ્યાં સુધી વિસર્જનની શરૂઆતના સમયે કંપનીએ વીમાકર્તાઓ સાથે એવો કરાર કર્યો ન હોય, જેનો ઉલ્લેખ વર્કમેન્સ કમ્પન્સેશન અધિનિયમ, ૧૯૨૩ (૧૯૨૩ નું ૮) ની કલમ ૧૪ માં કરવામાં

આવ્યો છે.એવા હકો, જે કર્મચારીને હસ્તાંતરિત કરી શકાય અને તેમાં નિહિત થઈ શકે, તેમજ જણાવેલ અધિનિયમ હેઠળ કંપનીના કોઈપણ કર્મચારીના મૃત્યુ અથવા અક્ષમતાના સંદર્ભમાં કોઈપણ વળતર અથવા વળતર માટેની જવાબદારી બાબતે ચુકવવાપાત્ર બધી રકમો;

(જ) કંપની દ્વારા જાળવવામાં આવતી ભવિષ્યનિધિ, પેન્શન નિધિ, ગ્રેયુઇટી નિધિ અથવા કામદારોના કલ્યાણ માટેની અન્ય કોઈપણ નિધિમાંથી કોઈપણ કામદારને બાકી રહેલી તમામ રકમો;

(સી) "કામદારોનો હિસ્સો", કોઈ કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત લેણદારની જામીનદારીના સંબંધમાં, તે રકમનો અર્થ થાય છે જે જામીનદારીના મૂલ્ય સાથે એ જ પ્રમાણ ધરાવે છે જે પ્રમાણ કામદારોને બાકી ચૂકવવાપાત્ર રકમનું, નીચેના કુલ સરવાળા સાથે ધરાવે છે—

(૧) કામદારોના બાકી લેણાંની રકમ; અને

(૨) સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને બાકી રહેલાં દેવાનોની રકમો.

પરલ્લે. અગ્ર અધિકારવાળી ચુકવણીને પ્રાધાન્યપ્રાપ્ત પ્રભાવીતા.— આ અધિનિયમની અથવા હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદાની કોઈ પણ અન્ય જોગવાઈમાં જે કંઈ સમાયેલું હોય તેમ છતાં, કંપનીના વિસર્જનમાં—

(એ) કર્મચારીઓના બાકી હક્કો; અને

(બી) સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી રહેલ દેવું, એટલી હદ સુધી કે આવી દેવાની રકમ કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ની જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ આવી બાકી રકમો સાથે સમાન હક્કે ક્રમ પામે છે,

અન્ય તમામ દેવાનો કરતાં પ્રાધાન્યક્રમમાં ચૂકવવામાં આવશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (એ) અને કલમ (બી) હેઠળ ચૂકવવા પાત્ર દેવાનો સંપૂર્ણ ચૂકવવા પડશે, જો સુધી કે સંપત્તિઓ તેઓને પૂર્ણ કરવા માટે અપૂરતી ન હોય; અને તેવી સ્થિતિમાં તેઓ સમાન પ્રમાણમાં ઘટાડી દેવાશે.

૫૩૦. પ્રાધાન્યકૃત ચુકવણીઓ. – (૧) વિસર્જનની કાર્યવાહી દરમિયાન, કલમ ૫૨૯એની જોગવાઈઓને આધિન રહીને, અન્ય તમામ દેવા કરતાં પ્રાથમિકતા પ્રમાણે નીચે મુજબ ચૂકવણી કરવામાં આવશે—

(એ) સંબંધિત તારીખે, જેની વ્યાખ્યા પેટા કલમ (૮) ની કલમ (સી) માં કરવામાં આવી છે, કંપની તરફથી કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય સરકારને અથવા સ્થાનિક સત્તાધિકારીને ચૂકવવાપાત્ર બધી આવકો, કરો, સેસ અને દરો, અને જે તે તારીખ પહેલાંના અનુસૂચિત બાર મહિનાની અંદર બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર થયેલ હોય;

(બી) કંપનીને આપવામાં આવેલી સેવાઓના સંબંધમાં અને સંબંધિત તારીખથી તરત પહેલાંના બાર મહિનાની અંદરના ચાર મહિનાથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા માટે કોઈપણ કર્મચારીને બાકી રહેલી બધી વેતનરકમ અથવા પગારરકમ (જેમાં સમયના કામ અથવા પીસ-વર્ક માટે ચૂકવવાપાત્ર વેતન તથા કમિશનના સ્વરૂપે સંપૂર્ણપણે અથવા આંશિક રીતે મેળવેલો પગારનો સમાવેશ થાય છે), પેટા કલમ (૨) માં નિર્દિષ્ટ મર્યાદાને આધીન;

(સી) કોઈપણ કર્મચારીને, અથવા તેના અવસાન થયેલા કેસમાં તેના હક્કે અન્ય કોઈ વ્યક્તિને, તેની નોકરીનો અંત સમાપ્તિ પહેલાં, અથવા વિસર્જનના આદેશ અથવા ઠરાવના પ્રભાવથી, ચૂકવવાપાત્ર બનતું તમામ સંચિત રજાકાળનું વેતન;

(ડી) જ્યાં સુધી કંપનીને અન્ય કંપની સાથે પુનર્નિર્માણ અથવા વિલીનીકરણના હેતુસર માત્ર સ્વૈચ્છિક રીતે સમાપ્ત કરવામાં આવી રહી ન હોય, ત્યાં સુધી સંબંધિત તારીખથી તરત અગાઉના બાર મહિનાઓ દરમિયાન કોઈપણ વ્યક્તિઓના નિયોજક તરીકે કંપની દ્વારા કર્મચારી રાજ્ય વીમા અધિનિયમ, ૧૯૪૮ (૧૯૪૮ નો ૩૪), અથવા તે સમય માટે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર ફાળાઓ સંબંધિત બાકી તમામ રકમો;

(ઈ) જો કંપનીનું વિઘટન માત્ર પુનર્નિર્માણના હેતુસર અથવા બીજી કોઈ કંપની સાથે વિલીનીકરણના હેતુસર સ્વૈચ્છિક રીતે

કરવામાં આવતું ન હોય, અથવા જો વિઘટનની શરૂઆતના સમયે કંપની પાસે વીમાકર્તાઓ સાથે એવો કરાર ન હોય, જેનો ઉલ્લેખ વર્કમેનસ કમ્પેન્સેશન અધિનિયમ, ૧૯૨૩ (૧૯૨૩નું ૮) ની કલમ ૧૪ માં કરવામાં આવ્યો છે, અને જેના હેઠળ કામદારને હસ્તાંતરિત કરી શકાય તથા તેમાં નિહિત કરી શકાય એવા હકો ઉપલબ્ધ ન હોય, તો કંપનીના કોઈ કર્મચારીના મૃત્યુ અથવા અશક્તતાના સંદર્ભમાં ઉક્ત અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ વળતર અથવા વળતર બાબતની જવાબદારી સંબંધિત બાકી રહેલી બધી રકમો;

(એફ) કંપની દ્વારા જાળવવામાં આવતી ભવિષ્યનિધિ, પેન્શન નિધિ, ગ્રેયુઇટી નિધિ અથવા કર્મચારીઓના કલ્યાણ માટેની અન્ય કોઈપણ નિધિમાંથી કોઈપણ કર્મચારીને બાકી રહેલી તમામ રકમો; અને

(જી) કલમ ૨૩૫ અથવા ૨૩૭ના અનુસંધાને હાથ ધરવામાં આવેલી કોઈપણ તપાસના ખર્ચ, જેટલા હદ સુધી તે કંપની દ્વારા ચૂકવવાના હોય.

(ર) પેટા કલમ (૧) ની કલમ (બી) હેઠળ જેને પ્રાધાન્ય આપવાનું છે તેવી રકમ, કોઈપણ એકના કિસ્સામાં, નહિ થાય દાવેદાર, ર[કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેર કરવામાં આવે તેવી રકમથી વધુ].

(૩) જ્યાં વર્કમેન'સ કમ્પેન્સેશન અધિનિયમ, ૧૯૨૩ (૧૯૨૩નો ૮), હેઠળ કોઈ વળતર સાપ્તાહિક ચુકવણીરૂપ હોય, ત્યાં તેની બાબતમાં બાકી થતી રકમ પેટા કલમ (૧) ની કલમ (ઈ) ના હેતુઓ માટે એવી એકમુષ્ટ રકમ ગણાશે, જેના બદલામાં તે સાપ્તાહિક ચુકવણી, જો મુક્તિકરણીય હોય, તો નિયોજકે તે હેતુ માટે ઉક્ત અધિનિયમ હેઠળ અરજી કરી હોય તો મુક્ત કરાવી શકાત.

(૪) જ્યાં કોઈ કંપનીના કોઈ કર્મચારીને કોઈ ચુકવણી કરવામાં આવી હોય, -

(૧) વેતન અથવા પગારના હિસાબે; અથવા

(૨) તેને, અથવા તેના મૃત્યુના કિસ્સામાં, તેના હક્કમાં કોઈ અન્ય વ્યક્તિને, સંચિત રજાના વેતનના હિસાબે,

તે હેતુ માટે કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા અગાઉથી આપવામાં આવેલ નાણાંમાંથી, જે વ્યક્તિએ તે નાણાં અગાઉથી આપ્યાં હોય તેને, વિસર્જન પ્રક્રિયામાં, તે રીતે અગાઉથી આપેલ અને ચૂકવેલ નાણાં બાબતે, તેટલી રકમ સુધી અગ્રતા મેળવવાનો અધિકાર રહેશે જેટલી રકમથી તે દાવાની રકમ, જેના સંદર્ભમાં તે કર્મચારી અથવા તેના હક્કે દાવો કરનાર અન્ય વ્યક્તિને વિસર્જન પ્રક્રિયામાં અગ્રતા મેળવવાનો અધિકાર હોત, તે ચુકવણી કરવામાં આવવાને કારણે ઘટી ગઈ હોય.

(પ) ઉપરોક્ત દેવા આ રીતે થશે-

(એ) તેઓ પરસ્પરમાં સમાન ક્રમે રહેશે અને તેમને પૂર્ણપણે ચૂકવણી કરવામાં આવશે, સિવાય કે સંપત્તિઓ તેમની ચૂકવણી કરવા માટે અપૂરતી હોય; અને એવા કિસ્સામાં તેઓ સમાન પ્રમાણમાં ઘટાડવામાં આવશે; અને

(બી) જ્યાં સુધી સામાન્ય ઋણદાતાઓને ચૂકવણી કરવા માટે ઉપલબ્ધ કંપનીની સંપત્તિ તેમની માંગણીઓને પૂર્ણ કરવા માટે અપર્યાપ્ત હોય, ત્યાં સુધી કંપની દ્વારા સર્જાયેલ કોઈપણ ચલ પ્રભાર હેઠળ ડિબેન્યરધારકોના દાવાઓ કરતાં તેમને અગ્રતા રહેશે, અને તે મુજબ તે પ્રભાર હેઠળ આવતી અથવા તેને આધીન કોઈપણ મિલ્કતમાંથી તેમને ચૂકવણી કરવામાં આવશે.

(ડ) વિસર્જનના ખર્ચા અને ખર્ચાઓ માટે જરૂરી હોઈ શકે તેવી રકમો જાળવી રાખવાની શરતે, ઉપરોક્ત દેવાનો તાત્કાલિક ચૂકવણો કરવામાં આવશે, જેટલી હદ સુધી સંપત્તિ તેમને ચૂકવવા માટે પૂરતી હોય, અને પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (ડી) દ્વારા જેને અગ્રતા આપવામાં આવી છે એવા દેવાનો મામલો, જ્યાં સુધી અન્યથા નિર્ધારિત ન કરવામાં આવ્યું હોય ત્યાં સુધી, તેમની ઔપચારિક સાબિતી આવશ્યક રહેશે નહીં.

(૭) જો ભાડેદારદાતા અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા વિસર્જન આદેશની તારીખથી તાત્કાલિક અગાઉના ત્રણ મહિનાની અંદર

કંપનીના કોઈ માલસામાન અથવા ચીજવસ્તુઓ ઉપર જમી કરવામાં આવી હોય અથવા કરાવવામાં આવી હોય, તો આ કલમ દ્વારા જેને અગ્રતા આપવામાં આવે છે તેવી દેનગીઓ તે રીતે જમ કરાવેલા માલસામાન અથવા ચીજવસ્તુઓ ઉપર, અથવા તેના વેચાણથી પ્રાપ્ત રકમ ઉપર, પ્રથમ હક તરીકે રહેશે:

પરંતુ શરત એવી કે, આવા કોઈપણ ભારણ હેઠળ ચૂકવાયેલ કોઈપણ રકમ અંગે, ધરમાલિક અથવા અન્ય વ્યક્તિને, જેને આ ચૂકવણી કરવામાં આવે છે તે વ્યક્તિને જેવો અગ્રતાનો અધિકાર હોય છે તે જ અગ્રતાના અધિકારો રહેશે.

(૮) આ કલમના હેતુઓ માટે—

(એ) રજાના સમયગાળા અથવા બીમારી કે અન્ય યોગ્ય કારણસર કામ પરથી ગેરહાજરીના સમયગાળાના સંબંધમાં મળતું કોઈપણ વેતન, તે સમયગાળા દરમિયાન કંપનીને આપવામાં આવેલી સેવાઓ અંગેનું વેતન ગણાશે;

(બી) "સંચિત રજા વેતનપરિશ્રમ" શબ્દપ્રયોગમાં, કોઈપણ વ્યક્તિના સંબંધમાં, તેની નોકરીના કરારના અથવા કોઈપણ અધિનિયમના (જેમાં કોઈપણ અધિનિયમ હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈપણ આદેશ અથવા અપાયેલ કોઈપણ નિર્દેશનો સમાવેશ થાય છે) બળે, એવી તમામ રકમોનો સમાવેશ થાય છે, જે તે વેતનપરિશ્રમના કારણે ચૂકવવાની બને છે, જે સામાન્ય ક્રમમાં,

રજાના સમયગાળાને સંબંધે, તેને ચૂકવવાની બનતી, જો કંપની સાથે તેની નોકરી ચાલુ રહી હોત ત્યાં સુધી કે તે રજા મંજૂર થવા માટે હકદાર બન્યો હોત;

(બબ) "કર્મચારીઓ" શબ્દપ્રયોગમાં કામદારનો સમાવેશ થતો નથી; અને

(સી) "સંબંધિત તારીખ" અભિવ્યક્તિનો અર્થ થાય છે—

(૧) એવી કંપનીના કિસ્સામાં, જેને બલાત્કારપૂર્વક વિસર્જિત કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હોય, કામચલાઉ લિક્વિડેટરની નિમણૂકની તારીખ (અથવા પ્રથમ નિમણૂકની તારીખ), અથવા જો આવી કોઈ નિમણૂક કરવામાં આવી ન હોય, તો વિસર્જનના આદેશની તારીખ, જો કે બંનેમાંથી કોઈપણ કિસ્સામાં તે તારીખ પહેલાં કંપનીએ સ્વૈચ્છિક રીતે વિસર્જિત થવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરી ન હોય; અને

(૨) જે કોઈ પણ કિસ્સામાં ઉપ-ખંડ (૧) લાગુ પડતો ન હોય, તેમાં કંપનીના સ્વૈચ્છિક વિલોપન માટે ઠરાવ પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ.

(૯) આ કલમ તેવા વિસર્જનના કિસ્સામાં લાગુ પડશે નહીં, જેમાં ઇન્ડિયન કંપનીઝ અધિનિયમ, ૧૯૧૩ (૧૯૧૩ નો ૭) ની કલમ ૨૩૦ ની પેટા કલમ (પ) માં ઉલ્લેખિત તારીખ આ અધિનિયમના

પ્રારંભ પહેલાં આવી ગઈ હોય, અને આવા કિસ્સામાં, આ અધિનિયમ પસાર કરવામાં આવ્યો ન હોત તો જે અગ્રતા ધરાવતી ચુકવણીઓ સંબંધિત જોગવાઈઓ લાગુ પડત, તે સંપૂર્ણ બળમાં યથાવત્ રહેતી હોવાનું માનવામાં આવશે."

૧૦. અધિનિયમનો અધ્યાય ૫ એવી જોગવાઈઓ વિષે છે જે વિસર્જનની દરેક પદ્ધતિને લાગુ પડે છે અને વિશેષરૂપે, ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ દાવાઓના પુરાવા અને તેમની અગ્રતા-ક્રમ સંબંધિત છે. કલમ ૫૨૯ નિર્દ્રવ્ય કંપનીના વિસર્જન માટે દિવાળિયાપણાના નિયમોની લાગુ પડતાને સંબંધિત છે. કલમ ૫૨૯ની પ્રારંભિક ભાષા એ કલ્પે છે કે નિર્દ્રવ્ય કંપનીના વિસર્જનમાં, દિવાળિયાપણાના કાયદા હેઠળ પ્રચલિત નિયમો લાગુ પડશે. તેથી, પ્રાંતીય દિવાળિયાપણું અધિનિયમ, ૧૯૨૦ (સંક્ષેપમાં "દિવાળિયાપણું અધિનિયમ"), જેટલી હદ સુધી મંજૂર હોય તેટલી હદ સુધી, કંપનીના વિસર્જન બાબતે લાગુ પડશે. દિવાળિયાપણું અધિનિયમની કલમ ૪૭ નીચે મુજબ છે:"૪૭. સુરક્ષિત લેણદારો.—

(૧) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર તેની જામીનગીરીનો નાણાકીય લાભ મેળવે છે, ત્યાં પ્રાપ્ત થયેલી શુદ્ધ રકમ કપાત કર્યા બાદ તેને બાકી રહેલી રકમ માટે પુરાવો રજૂ કરી શકે છે.

(૨) જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર લેણદારોના સામાન્ય હિતાર્થે પોતાની સુરક્ષા ત્યજી દે છે, ત્યાં તે પોતાની સમગ્ર દેવાની રકમ માટે દાવો સાબિત કરી શકે છે.

(૩) જ્યાં સુરક્ષિત ઋણદાતા પોતાની સુરક્ષા સાકાર કરતો નથી અથવા તેનો

પરિત્યાગ કરતો નથી, ત્યાં અનુસૂચિમાં પોતાની બાકી દાખલ કરાવવાનો હક પ્રાપ્ત થાય તે પહેલાં, તે પોતાના પુરાવામાં પોતાની સુરક્ષાની વિગતો અને તે જે મૂલ્યે તેનો અંદાજ મૂકે છે તે જણાવશે, અને તે રીતે આંકવામાં આવેલ મૂલ્ય કપાત કર્યા પછી તેને બાકી રહેલી રકમના સંબંધમાં જ લાભાંશ મેળવવાનો હક રહેશે.

જ્યાં કોઈ જમીનનું આ રીતે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં તેની વસૂલી પહેલાં કોઈપણ સમયે અદાલત લેણદારને નિર્ધારિત મૂલ્યની ચુકવણી કરીને તેને મુક્ત કરાવી શકે છે.

જ્યાં કોઈ લેણદાર, પોતાની જમીનગીરીનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, અનુસંધાને તેને સાકાર કરે છે, ત્યાં વસૂલ થયેલી નેટ રકમને લેણદારે અગાઉ કરેલા કોઈપણ મૂલ્યાંકનની રકમના સ્થાને પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવશે, અને તે લેણદારે કરેલા સુધારેલા મૂલ્યાંકન તરીકે તમામ બાબતોમાં ગણવામાં આવશે.

(૬) જ્યારે સુરક્ષિત લેણદાર આ કલમની જોગવાઈઓનું પાલન કરતો નથી, ત્યારે તેને કોઈપણ લાભાંશમાંના તમામ હિસ્સાથી બાકાત રાખવામાં આવશે."

૧૧. ઉપરોક્ત જોગવાઈ સુરક્ષિત લેણદારને ઉપલબ્ધ અને તેના દ્વારા અમલમાં મૂકી શકાય એવા વિવિધ વિકલ્પો પ્રદાન કરે છે. તેમ છતાં, આ બાબત ધ્યાનમાં રાખવી જરૂરી છે કે કલમ પરદ મુજબ દેવાળિયાપણાના નિયમો પ્રબળ રહેશે અને તેનું પાલન કરવામાં આવશે, પરંતુ તે માત્ર સાબિત કરી શકાય એવા દેવા, વાર્ષિક ભથ્થાઓના મૂલ્યાંકન અને ભવિષ્ય તથા સંભાવિત દાયિત્વો તેમજ સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત લેણદારોના અનુરૂપ હકો સંબંધે જ લાગુ પડશે. જ્યાં

સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા સાકાર કરે છે, ત્યાં તે સાકાર કરેલી ચોખ્ખી રકમ કપાત કર્યા પછી પોતાની બાકી રહેલી રકમ માટે દાવો સાબિત કરી શકે છે; અથવા જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર લેણદારોના સામાન્ય હિત માટે પોતાની સુરક્ષા ત્યજી દે છે, ત્યાં તે પોતાના સમગ્ર દેવા માટે દાવો સાબિત કરી શકે છે. વધુમાં, જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર આ બંનેમાંથી કોઈપણ વિકલ્પનો ઉપયોગ કરતો નથી, ત્યાં તેને પોતાનો દેવાનો દાખલો અનુસૂચીમાં નોંધાવવાનો હક રહેશે અને કલમ ૪૭(૩) મુજબ ડિવિડન્ડ પ્રાપ્ત કરવાનો પણ હક રહેશે.

૧૨. નોંધવું યોગ્ય છે કે અધિનિયમની કલમ પરલની જોગવાઈમાંનો ઉપબંધ કાયદામાં એક અનુમાનિત કાનૂની કલ્પના સર્જે છે અને તે સ્પષ્ટ કરે છે કે દરેક સુરક્ષિત દેતીની જામીનગીરી, તે હેઠળ કામદારના હિસ્સાની હદ સુધી, કામદારોના હિતમાં સમાન પ્રમાણના હકભારને આધીન માનવામાં આવશે. આ કાનૂની કલ્પનાનો હેતુ કામદારોને તેમની બાકી રકમોની વસૂલાત માટે પ્રાધાન્યપૂર્ણ અધિકાર આપવાનો છે. અધિનિયમની કલમ પરલ(૧)ની જોગવાઈમાં આવેલો ‘કામદારોનો હિસ્સો’ શબ્દપ્રયોગ અધિનિયમની કલમ પરલ(૩)ના ખંડ (સી) હેઠળ સમજાવવામાં આવ્યો છે. કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત દેતીની જામીનગીરીના સંદર્ભમાં કામદારોનો હિસ્સો એ એવી રકમનો અર્થ કરે છે, જે જામીનગીરીના મૂલ્ય સાથે તે જ પ્રમાણમાં સંબંધિત હોય છે, જેમ કામદારોની બાકી રકમની રકમ ૩૬:૮ ને સંબંધિત હોય છે

કામદારોના બાકી દાવાની રકમ અને સુરક્ષિત લેણદારોને ચૂકવવાપાત્ર દેવાની રકમના કુલ સરવાળાનું એકંદર. કામદારોનો હિસ્સો તે જ પ્રમાણે, તે જ

જોગવાઈમાં આપવામાં આવેલા ઉદાહરણની મદદથી ગણવાનો રહેશે. તેથી, કાનૂની કલ્પનાના આધારે, દરેક સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષા, કામદારોના હિતમાં કામદારોના હિસ્સાની મર્યાદા સુધી સમાન હક્કના ભારાધીન રહેશે અને જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા ત્યજીને પોતાનું દેવું સાબિત કરવાના બદલે પોતાની સુરક્ષાનું સાક્ષાત્કાર કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે, ત્યાં એવી સ્થિતિમાં કામદારોના હિતમાં રહેલા સમાન હક્કના ભારને કારણે એવો સુરક્ષિત લેણદાર પોતે વસૂલ કરી શક્યો ન હોય એટલો તેના બાકી દેવોનો ભાગ, અથવા તેની સુરક્ષામાં કામદારોના હિસ્સાની રકમ, જેમાંથી જે ઓછી હોય તે, કલમ પરદાએના હેતુઓ માટે કામદારોના બાકી દાવા સાથે સમાન હક્કે કમબદ્ધ ગણાશે.

૧૩. અધિનિયમની કલમ પરદાએ ની શરૂઆત અવિરોધ કલમથી થાય છે, જે દ્વારા કલમ પરદા(૧) ના જોગવાઈ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત મુજબ કામદારોના બાકી હકો અને સુરક્ષિત લેણદારોના બાકી હકોને, બાકી રકમોના ચુકવણીમાં અગ્રતા બાબતે, અધિનિયમની અન્ય જોગવાઈઓ તેમજ અન્ય કોઈપણ કાયદા ઉપર પ્રાબલ્યપ્રદ અસર આપવામાં આવી છે. અધિનિયમની કલમ પરદાએ નો અમલ અધિનિયમની કલમ પરદા સહિતની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈ પર નિર્ભર નથી, સિવાય કે કલમ પરદા ના જોગવાઈ (સી) માં જેટલી હદ સુધી નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હોય તેટલી હદ સુધી. તેથી, તે હાલમાં અમલમાં રહેલા કોઈપણ અન્ય કાયદા દ્વારા લાદવામાં આવેલી મર્યાદા પર, જેમાં દેવાળિયા અધિનિયમની કલમ ૪૭ પણ સમાવેશ થાય છે, નિર્ભર નથી. કલમ પરદા(એ) ના પ્રારંભિક

અવિરોધ શબ્દોનો હેતુ અધિનિયમની કલમ ૫૩૦ હેઠળ કલ્પિત 'અગ્રતાપ્રાપ્ત ચુકવણીઓ' ની સરખામણીએ 'અધિપ્રાબલ્ય ધરાવતી અગ્રતાપ્રાપ્ત ચુકવણીઓ' ને પ્રાધાન્ય આપવાનો છે. આ અવિરોધ ભાષાને તેથી પણ વધુ મહત્વ પ્રાપ્ત થાય છે કે તે સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ શબ્દોમાં જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૫૨૯(એ) ને અધિનિયમની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈમાં અથવા હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં રહેલી કોઈપણ બાબત હોવા છતાં અમલશીલ અસર રહેશે. દેવાળિયા સંબંધિત કાયદા સહિત કોઈપણ કાયદો, અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ સાથે વાંચવાની કલમ ૫૨૯એ ના અમલ અને અસરને કમજોરી પાડી શકતો નથી. તેથી, આ જોગવાઈઓ હાલમાં અમલમાં રહેલા તમામ અન્ય કાયદાઓ માટે અપવાદરૂપ છે.

૧૪. એકવાર કલમ ૫૨૯ના ઉપબંધની જોગવાઈઓ અને તેની કલમો (એ) થી (સી) સુધીની શરતો પૂર્ણ થાય, ત્યારબાદ સુરક્ષિત લેણદારને તે જોગવાઈઓનો આશ્રય લેવા તથા કલમ ૫૨૯એ(૧) ના લાભો પ્રાપ્ત કરવા હકદાર ગણાશે, પરંતુ તે સમાનુપાતી હકભારને આધીન રહેશે અને તેમાં નિર્દિષ્ટ અગ્રતા અનુસાર રહેશે. અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ હેઠળ કંપનીના વિસર્જન દરમિયાન કામદારોના બાકી હકને પ્રાથમિકતા મળવાની છે. તેમ છતાં, કામદારોના બાકી હકને એકલવાયી રીતે પ્રાથમિકતાવાળી કલમમાં સ્થાન આપવામાં આવ્યું નથી. કલમ ૫૨૯એ માં વપરાયેલ અભિવ્યક્તિ 'અને' છે, જેનો અર્થ એવો થાય છે કે તે કલમની કલમો (એ) અને (બી) હેઠળ દર્શાવેલા બાકી હકો સમાનુપાતી રહેશે. પરંતુ સુરક્ષિત લેણદારોના તમામ બાકી હકોને અન્ય બાકી હકો ઉપર

પ્રાથમિકતા મળશે અને તે કામદારોને ચૂકવવાના હકભાર સાથે સમાનુપાતી રહેશે એવું નથી. તેમની વસૂલાત ફક્ત એટલી મર્યાદા સુધી જ છે જેટલી રકમ કલમ પરલની પેટા કલમ (૧) ના ઉપબંધની કલમ (સી) હેઠળ સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી હોય અને જે આવી બાકી રકમો સાથે સમાનુપાતી હોય. અહીં ‘આવી બાકી રકમો’ શબ્દપ્રયોગ કામદારોના બાકી હકોને સંદર્ભિત કરે છે. આંધ્રા બેંકના કેસમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે માત્ર કામદારોના બાકી હકોને જ કલમ પરલએ અનુસાર સૌપ્રથમ ચૂકવવામાં આવશે એવું નહીં, પરંતુ તેઓ કલમ પરલ(૧) ના ઉપબંધ (સી) મુજબ સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી રહેલી રકમો સાથે પણ સમાનુપાતી છે. આ બંને કલમો, એટલે કે પરલ અને પરલએ, ની ભાષાનું સાદું વાચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ પરલએ ની જોગવાઈઓ હેઠળ સુરક્ષિત કરવામાં આવેલી અને કામદારોના હકભાર સાથે સમાનુપાતી ગણાતી રકમ સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી રહેલી સંપૂર્ણ અથવા અવસૂલ રકમ નથી, પરંતુ કલમ પરલ(૧) ના ઉપબંધ હેઠળ ત્યજવામાં આવેલ હિસ્સો અથવા રકમ, જે ઓછી હોય તે, જ સુરક્ષિત છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કલમ પરલ(૧) હેઠળ કામદારોના સમાનુપાતી હકભારના અમલને કારણે સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી હોવા છતાં જે રકમ ચૂકવાઈ નથી, તે જ સુરક્ષિત લેણદારોના બાકી હકોનો એવો ભાગ છે જેને કલમ પરલએ મુજબ સંરક્ષણ પ્રાપ્ત થાય છે. આ બંને જોગવાઈઓના અમલમાં સીધી કડી છે. વર્તમાન પ્રકારની પરિસ્થિતિમાં, આ જોગવાઈઓનો સામૂહિક રીતે અને તે પણ વિધાનમંડળના આશયની યોગ્ય મૂળવણીના આધારે અમલ કરવો પડશે. જ્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૫૩૦નો

પ્રશ્ન છે, તે સાદા અર્થમાં અધિનિયમની કલમો પરલ અને પરલએ હેઠળ આવરી લેવાયેલા વ્યક્તિઓ સિવાયના અન્ય વ્યક્તિઓ સંબંધિત પ્રાધાન્યપ્રાપ્ત ચૂકવણીઓ માટે જોગવાઈ કરે છે. છતાં, માં

હાલના કેસમાં, અમે મુખ્યત્વે કલમ પરલ અને પરલઅ ના પ્રયોગ સાથે સંબંધિત છીએ.

૧૫. જો ઉપરોક્ત પ્રાવધાનોની યોજનાનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવે, તો સ્પષ્ટ થાય છે કે દિવાળિયા કંપનીની વિનિંડગ અપ અરજિયક્ષિ, નિર્દિષ્ટ હદ સુધી દિવાળિયાપણાના નિયમો લાગુ પડશે. કલમ પરલ(૧) ના ઉપબંધ અનુસાર, દરેક સુરક્ષિત દેવાદારની સુરક્ષા પર, તેમાંના કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી, કાયદામાં કલ્પિત કાનૂની ગોઠવણ સર્જવામાં આવી છે. ઉપબંધનો બીજો ભાગ કહે છે કે જ્યાં સુરક્ષિત દેવાદાર પોતાની સુરક્ષા છોડીને પોતાનું દેવું સાબિત કરવાની બદલે પોતાની સુરક્ષાનું સાક્ષાત્કાર કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે, ત્યાં કામદારોના બાકી હકની હદ સુધી કામદારોના હિતમાં ઉક્ત પ્રભાર અમલમાં મૂકવા અને કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે પ્રવાહક હકદાર બને છે. અધિનિયમ તેમજ દિવાળિયાપણું અધિનિયમ હેઠળના સંબંધિત પ્રાવધાનોનું સંયુક્ત વાચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે ન તો વિધાનમંડળનો એવો આશય હતો અને ન તો એવી સમજ કરી શકાય કે જ્યાં કોઈ કૃત્ય સંબંધિત વૈધાનિક પ્રાવધાનોનું સંપૂર્ણ પાલન કરીને કરવામાં આવે, ત્યાં ફક્ત એટલા માટે કે તે કૃત્ય જુદા જુદા મંચો/અદાલતો સમક્ષ કરવામાં આવે છે, તે બે ભિન્ન પરિણામો તરફ દોરી શકે. તેનો અર્થ એ છે કે જો કોઈ સુરક્ષિત દેવાદાર અધિનિયમની કલમ

પરંતુ ના પ્રાવધાનોનું કડક પાલન કરીને કંપની અદાલત સિવાયના કોઈ મંચ સમક્ષ પોતાની સુરક્ષાનું સાક્ષાત્કાર કરે, તો કલમ ૫૨૯એ ના અનુકૂળ પરિણામો લાગુ પડશે; પરંતુ જો તે જ દેવાદાર કંપની અદાલત સમક્ષ સમાન શરતો પર કાર્ય કરે અને વિનિંદગ અપની બહાર ઉપલબ્ધ પોતાના ઉપાયને અશુભ રાખીને તથા વિનિંદગ અપ કાર્યવાહી દરમિયાન પોતાના વેચાણની આવકને સામાન્ય સંયુક્ત નિધિમાં મૂક્યા વિના કાર્ય કરે, તો તે કલમ ૫૨૯એ ના લાભો મેળવવા હકદાર ન રહે — એવી વ્યાખ્યા સ્વીકાર્ય નથી. વિશેષ કરીને એવું એટલા માટે છે કે સુરક્ષિત દેવાદાર દ્વારા આવા અન્ય મંચ સમક્ષ સુરક્ષાનું વેચાણ પણ કંપની અદાલતની મંજૂરી વિના પૂર્ણ થઈ શકતું નથી. કંપની અદાલતને તો અધિનિયમની કલમ ૪૪૬ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આવી કાર્યવાહી હસ્તાંતરિત કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર પણ અપાયેલો છે. આ તબક્કે, આ અદાલત દ્વારા આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) કેસમાં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતનો ઉલ્લેખ કરવો ઉપયોગી રહેશે, જ્યાં અદાલતે નોંધ્યું હતું કે, “જ્યાં બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને બાકી દેવાઓની વસૂલી અધિનિયમ, ૧૯૯૩ (“આરઓબી અધિનિયમ”) હેઠળની ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ બાબત બાકી નથી, ત્યાં તેની કલમ ૧૯(૧૯) મુજબ સુરક્ષિત દેવાદારોને સ્વયં પ્રાથમિકતા પ્રાપ્ત થતી નથી.....” — આ બતાવવા માટે કે ફક્ત ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કાર્યવાહી બાકી હોવાને કારણે સુરક્ષિત દેવાદાર વૈધાનિક લાભોથી વંચિત થતો નથી. નિશ્ચિતપણે, પરિસ્થિતિ સંપૂર્ણપણે ભિન્ન રહેશે જ્યાં સુરક્ષિત દેવાદાર દિવાળિયાપણું અધિનિયમની કલમ ૪૭(૧) ને અધિનિયમની કલમો ૫૨૯ અને ૫૨૯એ સાથે સંયુક્ત રીતે વાંચીને

બનેલી યોજના અનુસરે નહીં, પરંતુ વેચાણની આવકને વિલ્ડિંગ અપ કાર્યવાહીમાં સામાન્ય સંયુક્ત નિધિમાં મૂકી દે અથવા મોટા પાયે તમામ દેવાદારોના સામાન્ય હિત માટે સુરક્ષા પાણ છોડે; ત્યારે એવો દેવાદાર કલમ પરલએ ના લાભ માટે હકદાર રહેશે નહીં અને કંપનીના અસુરક્ષિત દેવાદારોની પંક્તિમાં ઊભો રહેશે. વધુમાં, જ્યાં સુરક્ષિત દેવાદાર કલમ પરલ(૧) ના ઉપબંધ અનુસાર પોતાની સુરક્ષામાંથી કામદારોના હિસ્સા તરફ ભાગ જતાં પોતાના બાકી હકોની સંપૂર્ણ વસૂલી કરવામાં અસમર્થ રહ્યો હોય, ત્યાં નિર્દિષ્ટ હદ સુધી, કલમ પરલએ ના હેતુસર સુરક્ષિત દેવાદારને કામદારોના બાકી હકો સાથે સમપાંતે પ્રભાર પ્રાપ્ત કરવાનો હક છે.

૧૬. સ્થિતિ તે સંજોગોમાં ભિન્ન હોઈ શકે છે, જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા છોડી દે છે અથવા તેની વસૂલાત પછી પ્રાપ્ત થતી રકમ વિલોપન કાર્યવાહી દરમિયાન સામાન્ય સંયુક્ત નિધિમાં અને સામાન્ય રીતે સર્વ લેણદારોના હિતાર્થે જમા કરે છે. વસૂલાતની આ સમગ્ર પ્રક્રિયામાં કલમ પરલ(૧) ના જોગવાઈની અત્યંત મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા છે. તેમાં બે તત્વો સમાવિષ્ટ છે, જેને સંયુક્ત રીતે વાંચવા જરૂરી છે. પ્રથમ, તે કાનૂની કલ્પના દ્વારા સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષામાં કામદારોના હિતમાં સમાન હિસ્સેદારીનો ભાર ઊભો કરે છે અને, દ્વિતીય, જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા છોડી દેવા અને પોતાના દેવાનો પુરાવો આપવા બદલે પોતાની સુરક્ષાની વસૂલાત કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે. જોગવાઈમાં વપરાયેલ 'અને' શબ્દને સંયુક્ત અર્થમાં વાંચવો અને અર્થઘટન કરવું જરૂરી છે, વિભાજક અર્થમાં નહીં. 'અને' શબ્દ ઉપરોક્ત સૂચિત બે નિશ્ચિત શરતો દર્શાવે

છે, જેથી જોગવાઈ અને ઉપખંડો (એ) થી (સી) અમલમાં લાયક બને. જોગવાઈના ખંડો (એ) અને (બી) કામદારોના બાકી હક્કના હિસ્સા જેટલા પ્રમાણમાં કામદારોના હિતમાં સર્જાયેલા કાયદેસર હક્કના અમલીકરણ માટે લિક્વિડેટરને પ્રતિનિધિત્વનો અધિકાર આપે છે. કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈનો ખંડ (સી) તે રકમમાં રહેલી ઘટને પૂરી કરવાની પદ્ધતિ નિર્ધારિત કરે છે, જે સુરક્ષિત લેણદારને સુરક્ષાના વેચાણ અને સમાન હિસ્સેદારીનો ભાર સર્જતા ગુકસાનરૂપે સહન કરવી પડે છે. નિશ્ચિતરૂપે, જેમ પહેલેથી નોંધાયું છે, આવી વસૂલાત ફરી સમાન હિસ્સેદારીના આધારે જ થશે અને તે કામદારોના બાકી દાવાની રકમના પ્રમાણ સુધી મર્યાદિત રહેશે. સુરક્ષાની વસૂલાત વિલોપન કાર્યવાહી બહાર, અર્થાત્ કોઈ વિશેષ મંચ સમક્ષ અથવા અન્ય રીતે થઈ શકે છે, અથવા તે વિલોપન પ્રક્રિયામાં પણ થઈ શકે છે; પરંતુ સામાન્ય લેણદારોના હિત માટે નહીં, પરંતુ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈની જોગવાઈઓનું કડક પાલન કરીને જ. આવા બન્ને સંજોગોમાં સુરક્ષિત લેણદાર અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ(૧) હેઠળ કલ્પિત સંરક્ષણ અને અગ્રતા આધારીત ચુકવણીના અધિકારનો હકદાર રહેશે.

૧૭. હવે, સંબંધિત પક્ષકારોએ જેના પર આધાર રાખ્યો છે તે આ અદાલતના ચુકાદાઓનો હું ઉલ્લેખ કરી શકું છું. અલ્લાહાબાદ બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, અલ્લાહાબાદ બેંક તે કેસમાં લિક્વિડેશન હેઠળની કંપનીની બિનસુરક્ષિત ઋણદાતા હતી અને તેણે દિલ્હીની દેવું વસૂલી અધિકરણ (સંક્ષેપમાં 'ડી.આર.ટી.') પાસેથી દેવાદાર કંપની સામે સાદી નાણાકીય ડિક્કી મેળવી હતી.

કેનેરા બેંક દેવાદાર કંપનીની સુરક્ષિત ઋણદાતા હતી, પરંતુ તેનો દાવો તે જ અધિકરણ સમક્ષ બાકી હતો. અદ્વાહાબાદ બેંકે આર.ડી.બી. અધિનિયમ હેઠળ રિકવરી અધિકારી સમક્ષ વેચાણની કાર્યવાહી હાથ ધરી હતી. જોકે, કંપની અદાલતે રેનબેક્સી લિ. દ્વારા દાખલ કરાયેલી વિન્ટિંગ અપ અરજીએ અધિનિયમની કલમો ૪૪૨ અને ૫૩૭ હેઠળ આ વેચાણ કાર્યવાહી સ્થગિત કરી હતી. અસંતુષ્ટ થઈ, અદ્વાહાબાદ બેંકે કંપની અદાલતના આદેશને આ અદાલત સમક્ષ પડકાર્યો હતો. તે કેસમાં આ અદાલત મુખ્યત્વે આ પ્રશ્ન સાથે વ્યવહાર કરી રહી હતી કે અદ્વાહાબાદ બેંકની વિનંતિ પર ડી.આર.ટી. દ્વારા દેવાદાર કંપનીની મિલ્કતોના વેચાણથી વસૂલ કરવાની દિશા અપાયેલી રકમ સીધી જ તેના હિતમાં મુક્ત કરી શકાય કે કેમ, અથવા આર.ડી.બી. અધિનિયમની કલમ ૧૯(૧૯) ને અધિનિયમની કલમ ૫૨૯૬ સાથે વાંચતાં, સુરક્ષિત ઋણદાતાઓ જેવા અન્ય પક્ષકારોને પણ આ રીતે વસૂલ થયેલી રકમ ઉપર હક યથાવત્ રહેશે કે કેમ. તેથી, તે કેસમાં અદાલત સમક્ષનો મુખ્ય પ્રશ્ન દેવાદાર કંપનીની મિલ્કતોના વેચાણથી પ્રાપ્ત થયેલ નાણાં બાબતે સુરક્ષિત અને બિનસુરક્ષિત ઋણદાતાઓ વચ્ચે દેવાનો નિવારણ કરતી વખતે અગ્રક્રમના ક્રમનો હતો. આ પ્રશ્ન સાથે વ્યવહાર કરતાં, અદાલતે એવી નોંધ કરી હતી કે અધિનિયમની કલમ ૫૨૯૬(૧)(અ) ને કારણે કામદારોની બાકી રકમને સુરક્ષિત હોય કે બિનસુરક્ષિત, તમામ અન્ય ઋણદાતાઓ કરતાં પ્રાથમિકતા પ્રાપ્ત છે. આ ચુકાદાના નીચેના પરિચ્છેદોનો આ તબક્કે ઉપયોગી રીતે ઉલ્લેખ કરી શકાય:

"૬૨. સુરક્ષિત લેણદારો બે શ્રેણીમાં આવે છે. એક તો તેઓ, જેઓ કંપની

અદાલત સમક્ષ જવા ઇચ્છે છે, અને બીજા તેઓ, જેઓ વિસર્જન કાર્યવાહીથી બહાર રહેવા ઇચ્છે છે.

XXXX XXXX XXXX XXXX

૬૮. અમારી દૃષ્ટિએ, "આ જોગવાઈની પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓના બળે આવા સુરક્ષિત લેણદારને બાકી રહેલું દેવું, જેટલું તે વસૂલ કરી શક્યો ન હોય" એવા શબ્દોનો સ્પષ્ટ અર્થ એવો થાય છે કે કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોના બાકી હકો માટેના ભારનો અમલ કરીને, દરેક સુરક્ષિત લેણદાર સામે "પ્રમાણસર" રીતે, લિક્વિડેટરે સુરક્ષિત લેણદારની ખાનગી વસૂલાતમાંથી જે રકમ દૂર કરી હોય તે રકમ. આ હદ સુધી, સુરક્ષિત લેણદાર — જેણે વિન્ડિંગ-અપની કાર્યવાહીથી પોતાને અલગ રાખ્યો હોય અને જેણે અન્યથા સુરક્ષાથી આવરી લેવાયેલી રકમનો એક ભાગ ગુમાવ્યો હોય — તે પોતાને પરત વળતર મેળવવા માટે, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ, ટ્રિબ્યુનલમાં ઉપલબ્ધ અન્ય રકમોમાંથી, કલમ ૫૨૯અ(૧)(બી) ના બળે, તમામ લેણદારો ઉપર અગ્રતા દર્શાવી દાવો કરી શકે છે.

XXXX XXXX XXXX XXXX

૭૬. આગામી પ્રશ્ન એ છે કે અપીલકર્તાની વિનંતિએ આર.ઓ.બી. અધિનિયમ હેઠળ વસૂલ કરાયેલ રકમો શું સીધી જ તેના હિતમાં મુક્ત કરી શકાય કે નહીં. હવે, ભલે કંપની અધિનિયમની કલમ ૧૯(૧૯) ને કલમ ૫૨૯અ સાથે વાંચતાં સામાવાળા કેનેરા બેંકને સહાય ન મળતી હોય, તેમ છતાં ઉક્ત જોગવાઈઓનો

અપીલકર્તા અલ્હાબાદ બેંક પર, જેના હિતમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નિશ્ચિતપણે હુકમનામું પસાર કરવામાં આવ્યું છે, પ્રભાવ પડી શકે છે. તેની બાકી રકમો અસુરક્ષિત છે. કલમ ૫૨૯-અ(૧)(એ) ના કારણે "કામદારોની બાકી રકમો" ને સુરક્ષિત તથા અસુરક્ષિત એમ તમામ અન્ય ઋણદાતાઓ કરતાં પ્રાથમિકતા પ્રાપ્ત છે.

સામાવાળા કંપનીના કામદારોના બાકી ચૂકવણાં બધાં ચુકવાઈ ગયા છે એવું ઠેરવવા માટે અમારી સમક્ષ કોઈ સામગ્રી નથી. નેશનલ ટેક્સટાઈલ વર્ક્સ યુનિયન વિ. પી.આર. રામકૃષ્ણન (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.સી. ૨૨૮ માં નિર્ધારિત સામાન્ય સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં લેતાં, આ અદાલત પર એવો કર્તવ્ય નિહિત છે કે કામદારોના બાકી ચૂકવણાં ચૂકવાયા પહેલાં બેંકો અથવા નાણાકીય સંસ્થાઓ સહિત કોઈપણ સુરક્ષિત અથવા અસુરક્ષિત લેણદારોને ચૂકવણી ન થાય તે નિશ્ચિત કરે. તેથી, અમે અપીલકર્તા બેંકના હિતમાં કોઈપણ રકમ તાત્કાલિક મુક્ત કરવા સક્ષમ નથી."

૧૮. પ્રથમ તો, હાલ આ અદાલત સમક્ષ રહેલો પ્રશ્ન તે કેસના તથ્યોના આધારે ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. બીજું, આવી નોંધ કરવા માટે અદાલતે કોઈ કારણો નોંધ્યા ન હતા. તેથી, તે માત્ર અનુપ્રસંગિક અવલોકન હતું અને બંધનકારક નઝીરના આવશ્યક તત્વોને પૂર્ણ કરતું નથી. તે બંધનકારક નઝીર બનવા માટે, અદાલત સીધી રીતે એવા પ્રશ્ન સાથે સંબંધિત હોવી જોઈએ. એવો પ્રશ્ન હોવો જોઈએ, જેને યોગ્ય તર્કસંગત કારણો દ્વારા નિષ્કર્ષે પહોંચાડવામાં આવ્યો હોય, જેથી તેને બંધનકારક નઝીરનું સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાય.

૧૯. તેમ છતાં, આ જ પ્રશ્ન આ અદાલતની ત્રણ-ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠ સમક્ષ આંધ્રા બેંક (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં વિચારણા માટે આવ્યો હતો. તે કેસના તથ્યો એવા હતા કે વિલીનીકરણ યોજનાના આધારે ડનકન એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ. ના તમાકુ વિભાગની મિલકતો અને સંપત્તિઓ તેની અનુસંગી કંપની ન્યુ ટોબેકો લિ. ને હસ્તાંતરિત કરવામાં આવી હતી. આ અનુસંગી કંપની આંધ્રા બેંક પાસેથી, જે તેની સુરક્ષિત ધિરાણદાર હતી, વિવિધ નાણાકીય ઋણ સુવિધાઓનો લાભ લઈ રહી હતી. આંધ્રા બેંકે પોતાની બાકી રકમોની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો. વિનિંડગ અપ માટેની અરજી પણ દાખલ કરવામાં આવી હતી. અંતે, અનુસંગી કંપનીને વિનિંડગ અપ કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો અને કંપનીની સંપત્તિઓ સત્તાવાર લિક્વિડેટરના કબજામાં લેવા આદેશ કરવામાં આવ્યો. ઉક્ત અલગ દાવામાં નિયુક્ત કરાયેલા રિસિવરો દ્વારા કેટલીક સંપત્તિઓનું વેચાણ કરવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ કંપનીના પુનર્જીવનની યોજનાને મંજૂરી મળવાના દ્રષ્ટિએ વિનિંડગ અપનો આદેશ સ્થગિત રાખવામાં આવ્યો. પરંતુ, પુનર્જીવનની આ યોજના નિષ્ફળ ગઈ. તેથી, કંપનીની મિલકતો અને સંપત્તિઓનું વેચાણ કરવાની દિશા આપવામાં આવી. કંપની અદાલતે એવો આદેશ કર્યો કે કંપનીની સંપત્તિઓના વેચાણથી મળેલ રકમમાંથી કર્મચારીઓ અને મજૂરોના વેતનનું ચુકવણું કરવામાં આવે. તેમાં, આંધ્રા બેંક સુરક્ષિત ધિરાણદાર હતી, મજૂરોની બાકી રકમો અધિનિયમની કલમો પરદ અને પરદાએ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર હતી અને કંપનીના અન્ય ધિરાણદારો પણ હતા. વિશાળ ખંડપીઠે વિવિધ ચુકાદાઓ પર વિચાર કર્યો અને અંતે, આ અદાલતની બે-ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે

અલાહાબાદ બેંક (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં કરેલી ટિપ્પણીઓ અંગે મત પ્રગટ કરતાં, આ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું:

૨૬. તેથી, આવી નોંધ ત્યાં ઉપલબ્ધ તથ્યપરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને કરવી આવશ્યક નહોતી અને કલમ ૫૨૯એ(૧)(એ) માં સમાવાયેલ સ્પષ્ટ તથા અનિવાર્ય ભાષાથી પણ તેને આધાર મળતો નથી. તેથી, આ અદાલતને એ ઠરાવવામાં કોઈ સંકોચ નથી કે અલાહાબાદ બેંક પ્રકરણમાં ઉપરોક્ત હદ સુધી આ અદાલતનું નિષ્કર્ષ યોગ્ય કાનૂન પ્રતિપાદિત કરતું નથી.

૨૭. અદાલતે નેશનલ ટેક્સટાઇલ વર્ક્સ ચુનિયન વિ. પી.આર. રામકૃષ્ણન પર પણ ખોટી રીતે નિર્ભરતા મૂકી હતી. તેમાં ઉદ્ભવેલો પ્રશ્ન માત્ર એટલો જ હતો કે વિસર્જન પ્રક્રિયામાં કામદારોને સાંભળવામાં આવવાનો શું હક છે. તેથી, ઉક્ત નિર્ણય લાગુ પડતો ન હતો.

નિર્ધારણ

૨૮. તા. ૧૨-૧૦-૧૯૯૩ના આદેશના કારણે, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે વિવિધ દિશાનિર્દેશો જારી કરતાં આ રીતે આદેશ કર્યો હતો: "આંધ્રા બેંકને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે આવનારી પૂજા પહેલાં, કલકત્તા તેમજ દુર્ગાપુર ખાતેની ન્યૂ ટોબેકો કો. લિ.ના અધિકારીઓ, કર્મચારીઓ અને કામદારોને તાત્કાલિક પગાર વિતરિત કરવા હેતુસર, અધિકૃત લિક્વિડેટરને રૂપિયા ૩૮ લાખની રકમ ચૂકવે. અધિકૃત લિક્વિડેટર, ઉપરોક્ત મુજબ, ન્યૂ ટોબેકો કો. લિ.ના અધિકારીઓ, કર્મચારીઓ અને કામદારોને આવનારી પૂજા પહેલાં એવો પગાર વિતરિત કરશે."

૨૯. ઉક્ત નિર્દેશના સમર્થનમાં કોઈ કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું નથી. પક્ષકારોની

દલીલોનું ધ્યાન લેવામાં આવ્યું નહોતું. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે ઉક્ત નિર્દેશો જારી કરવા માટે તેમને શું પ્રેરિત કર્યા તે સ્પષ્ટ થતું નથી. અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત પ્રશ્નનો પણ વિચાર કરવામાં આવ્યો નહોતો.

૩૦. શું કામદારોને તેમની અગાઉની બાકી રકમના દાવાને અપીલકર્તાઓના દાવા સામે તુલનાત્મક રીતે ધ્યાનમાં રાખીને એક હોક ધોરણે ચુકવણી કરવાનો નિર્દેશ આપી શકાય, તે અંગે કોઈ વિચારણા કરવામાં આવી નહોતી. જ્યારે કોઈ મુદ્દો આર.ઓ.બી. અધિનિયમ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ લંબિત ન હોય, ત્યારે તેની કલમ ૧૯(૧૯) મુજબ, સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને સ્વયંપ્રેરિત રીતે અગ્રતા પ્રાપ્ત થતી નથી, કારણ કે તે "કલમ પરલએ ની જોગવાઈઓ અનુસાર" એવા શબ્દોથી પરિબદ્ધ છે. તેથી, સુરક્ષિત ઋણદાતાઓના દાવાઓને અસુરક્ષિત ઋણદાતાઓ કરતાં અગ્રતા આપી વિચારવા જરૂરી છે, પરંતુ તેમનો દાવો કામદારોના દાવા સાથે સમાન હકદારીનો રહેશે."

(ભારપૂર્વક ઉલ્લેખિત)

૨૦. આ અદાલતે આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પ્રતિપાદિત કરેલા સિદ્ધાંતો સ્પષ્ટ રીતે સ્થાપિત કરે છે કે ચુકવવાનાં બાકીદારોમાંથી કામદારોને અગ્રાધિકારનો હક છે, પરંતુ અધિનિયમની કલમ પરલએ હેઠળ સંરક્ષિત સુરક્ષિત લેણદારોની બાકી રકમો કામદારોની બાકી રકમો સાથે સમપ્રમાણે ક્રમમાં આવશે અને તેમાં પછીનાંને કોઈ પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે નહીં.

૨૧. પ્રથમ, આ સમબળ ધરાવતી પીઠ હોવાથી, આ અદાલતે આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં વ્યક્ત કરેલા અભિપ્રાયનું અનુસરણ ન કરવા માટે

મને કોઈ કારણ દેખાતું નથી અને બીજું, અન્ય કોઈપણ અર્થઘટન થવાથી અધિનિયમની કલમો પરંતુ અને પરંતુ ની સુધારિત જોગવાઈઓના મૂળભૂત ઉદ્ભવમાં રહેલા વિધાનિક સંતુલનને નિષ્ફળ બનાવવાની શક્યતા છે.

૨૨. તે પણ નોંધપાત્ર છે કે આ અદાલત દ્વારા અલ્લાબાદ બેંક (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં ચુકાદો જાહેર કરવામાં આવે તે પહેલાં, આ અદાલતનો સ્થિર અભિપ્રાય એવો હતો કે સુરક્ષિત ઋણદાતાઓનો ચાર્જ અને કામદારોનો ચાર્જ, અધિનિયમની કલમ પરંતુ ના પરિધિમાં સમકક્ષ હિસ્સેદારીના ધોરણે રહેશે. [ચુકો બેંક (પૂર્વોક્ત) જુઓ]. ઉપયોગી રીતે, આ અદાલતના એ.પી. ફાઈનાન્સિયલ કોર્પોરેશન વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર [(૨૦૦૦) ૭ એસ.સી.સી. ૨૯૧] ના કેસના ચુકાદાનો પણ ઉલ્લેખ કરી શકાય, જેમાં આ અદાલત રાજ્ય ફાઈનાન્સિયલ કોર્પોરેશન્સ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૨૯ ની જોગવાઈઓ તથા પ્રશ્ન કે શું આ જોગવાઈઓ અમલમાં મૂકી શકાય, અધિનિયમની કલમો પરંતુ અને પરંતુ હેઠળ કલ્પાયેલ કામદારોના સમકક્ષ હિસ્સેદારીના ચાર્જને અવગણીને, તે બાબત સાથે વ્યવહાર કરી રહી હતી. તે કેસમાં, વડી અદાલતે રાજ્ય ફાઈનાન્સિયલ કોર્પોરેશન્સ અધિનિયમની કલમ ૨૯ હેઠળ સંપત્તિના વેચાણ બાબતે, અધિનિયમની કલમ પરંતુ ની જોગવાઈઓ હેઠળ કલ્પાયેલ સમકક્ષ હિસ્સેદારીના ચાર્જનું રક્ષણ કરવા માટે કેટલીક શરતો લાદી હતી. અધિનિયમની જોગવાઈઓ પ્રબળ રહેશે એવું ઠરાવતાં ઉપરાંત, આ અદાલતે એમ પણ ઠરાવ્યું કે સમકક્ષ હિસ્સેદારીનો ચાર્જ જાળવવો આવશ્યક છે અને આગળ મુજબ પણ ઠરાવ્યું હતું : "અતએવ, અમારું મત છે કે

કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) માં આવેલ ઉપરોક્ત જોગવાઈ તથા કલમ ૫૨૯અ, ૧૯૫૧ ના અધિનિયમની કલમ ૨૯ ને નિયંત્રિત કરશે. બીજા શબ્દોમાં, ૧૯૫૧ ના અધિનિયમની કલમ ૨૯ હેઠળ સંપત્તિ વેચવાનો કાયદેસર હક, કંપનીઝ એક્ટની કલમ ૫૨૯ ના જોગવાઈ દ્વારા કામદારોના હિતમાં સર્જાયેલ સમકક્ષ હિસ્સેદારીના ચાર્જના હકોને અનુરૂપ રહીને જ ઉપયોગમાં લેવો પડશે. કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈ હેઠળ, લિક્વિડેટર કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા તથા ઉપરોક્ત સમકક્ષ હિસ્સેદારીના ચાર્જનો અમલ કરાવવા હકદાર રહેશે. તેથી, કંપની અદાલત દ્વારા ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર પોતાની ફરજ કંપની અદાલતની દેખરેખ હેઠળ યોગ્ય રીતે નિભાવી શકે તે માટે ઉપરોક્ત શરતો લાદવામાં સંપૂર્ણ ન્યાયસંગતતા હતી, કારણ કે કંપનીઝ એક્ટની નવી કલમ ૫૨૯અ કંપની અદાલત પર આ ફરજ મૂકે છે કે ઉપરોક્ત કલમની જોગવાઈઓ અનુસાર કામદારોના બાકી હક્કની ચુકવણી અન્ય તમામ ઋણો કરતાં અગ્રતા ક્રમે થાય તે સુનિશ્ચિત કરવું. વિધાનમંડળે ૧૯૮૫ માં કંપનીઝ એક્ટમાં સામાજિક હેતુથી, અર્થાત્ કામદારોના બાકી હકોનું રક્ષણ કરવા માટે, સુધારો કર્યો છે. જો કામદારોના હક્કના રક્ષણ માટે શરતો લાદવામાં ન આવે, તો સુરક્ષિત ઋણદાતા કામદારોના ઉપરોક્ત સમકક્ષ હિસ્સેદારીના હક્કને નિષ્ફળ બનાવે તેવી સંપૂર્ણ સંભાવના રહે છે."

૨૩. અધિનિયમની યોજના અને તેની સંબંધિત જોગવાઈઓ મુજબ, એ સ્પષ્ટ છે કે સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા હકનો ત્યાગ કરી શકે છે, વિઘટન કાર્યવાહીમાં ભાગ લઈ શકે છે અને સત્તાવાર લિક્વિડેટર સમક્ષ, જ્યારે અને જેમ

આમંત્રણ આપવામાં આવે, ત્યારે પોતાનો દાવો રજૂ કરી શકે છે. આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત)ના કેસમાં, આ અદાલતે સ્પષ્ટપણે એ સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કર્યો છે કે સુરક્ષિત લેણદારોની બાકી રકમો અને કામદારોની બાકી રકમો, તેમની ચુકવણીની પ્રાથમિકતા ક્રમ બાબતે સમપ્રમાણે દરજ્જો ધરાવશે. અલબત્ત, આ અધિનિયમની કલમ પરદ અને પરદઅમાં નિર્ધારિત શરતોની પૂર્તિ થવા આધીન છે. કલમ પરદની પેટા કલમ (૧)ના જોગવાઈ દ્વારા, કાનૂની કલ્પનાના આધારે, કામદારોની બાકી રકમોને સુરક્ષિત લેણદારોની બાકી રકમો સાથે સમપ્રમાણે ગણવામાં આવે છે અને આવી સુરક્ષાના અમલથી વસૂલ થયેલી રકમોમાંથી, તેમાંના કામદારોના હિસ્સાની મર્યાદા સુધી, કામદારોના હિતમાં ભારણ સર્જવામાં આવે છે. અગાઉ નોંધવામાં આવ્યું છે તેમ, “કામદારોનો હિસ્સો” કલમ પરદની પેટા કલમ (૩)(સી) હેઠળ સમજાવવામાં આવ્યો છે, જે મુજબ કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષા અંગે, “કામદારોનો હિસ્સો” એવો અર્થ ધરાવે છે કે જે રકમ સુરક્ષાના મૂલ્યની સરખામણીએ એ જ પ્રમાણ ધરાવે છે જે કામદારોની બાકી રકમોની રકમ, કામદારોની બાકી રકમોની કુલ રકમ અને સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી રહેલા દેવાનો કુલ જથ્થો એમ બંનેના એકત્રિત જથ્થાની સરખામણીએ ધરાવે છે. આ પેટા કલમનું ઉદાહરણ એ રીતે દર્શાવે છે કે કામદારોનો હિસ્સો કેવી રીતે ગણવો. એકવાર કામદારોનો હિસ્સો ગણવામાં આવે, પછી કલમ પરદઅની જોગવાઈઓ મુજબ, તેને ફરીથી સુરક્ષિત લેણદારના દેવા સાથે સમપ્રમાણે ભારણ તરીકે ગણવું પડે છે. બાદના કિસ્સામાં, એવું ભારણ એ હદ સુધી મર્યાદિત રહેશે જેટલા હદ સુધી એવો દેવો કલમ

પરલની પેટા કલમ (૧)ના જોગવાઈની ખંડ (સી) હેઠળ, આવી બાકી રકમો સાથે પ્રાધાન્યપૂર્ણ ચુકવણી માટે સમપ્રમાણે દરજ્જો ધરાવે છે. કામદારોને ચુકવવાની બાકી રકમો અને સુરક્ષિત લેણદારોને ચુકવવાની બાકી રકમો, બાકીના બધા દેવા કરતાં અગ્રતા સાથે ચૂકવવાની રહેશે. પરંતુ સુરક્ષિત લેણદારને ચૂકવવાની બાકી રકમ, અધિનિયમની કલમ પરલ હેઠળ કામદારોના હિતમાં સુરક્ષાનો ત્યાગ કર્યા પછી જે રકમ અધૂરી બાકી રહે છે, તેનાથી વધુ નહીં હોય.

૨૪. સુરક્ષિત દેનાર દ્વારા પોતાની સુરક્ષાનો ત્યાગ કરવો નિશ્ચિતપણે તેની તરફથી કોઈ જાગૃત કૃત્યની માંગ કરે છે, જે અધિકૃત લિક્વિડેટરે જાહેર કરેલી જાહેર સૂચના ના પ્રતિસાદરૂપે માત્ર દાવાપત્ર દાખલ કરવા કરતાં વધુ હોય છે. એકવાર સુરક્ષિત દેનાર લિક્વિડેટર મારફતે અને કંપની અદાલતના નિયંત્રણને આધિન રહી સુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણ જેવી આવી વધુ કાર્યવાહી કરે, ત્યારે તે સ્થિતિમાં તે અધિનિયમની કલમ પરલ અને પરલએ હેઠળ ચુકિતસંગત બનાવવામાં આવેલી ચૂકવણીની યોજનાનો ભાગ બની જાય છે.

૨૫. આંધ્રા બેંકના કેસમાં (ઉપરોક્ત), આ અદાલતે, પરિચ્છેદ ૨૫ અને ૨૬ માં કાનૂનની ચર્ચા કર્યા પછી, ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૩૦ માં સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું હતું કે સુરક્ષિત લેણદારોના દાવાઓને અસુરક્ષિત લેણદારોની સરખામણીએ પ્રાથમિકતા આપીને વિચારવામાં આવવાના છે, પરંતુ તેમનો દાવો કામદારો સાથે સમપ્રમાણમાં રહેશે. મારા મત મુજબ, આ કાનૂનનું યોગ્ય નિરૂપણ છે.

૨૬. અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે પણ

સુરક્ષિત લેણદારોએ લિક્વિડેશનની કાર્યવાહીથી અલગ રહી હોવાનું અને તેથી અધિનિયમની કલમ પરંતુએ મુજબ સમહિસ્સેદાર હકના ભારણના લાભ માટે હકદાર ન હોવાનું મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા નં. ૮ મુજબ, તેમણે ડેટ્સ રિકવરી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ તેમની દ્વારા આરંભિત કાર્યવાહી પર કોઈ પ્રતિકૂળ અસર થાય વિના તેમની સુરક્ષા હકની વસૂલી માટે પગલાં લીધાં હતા અને તેમણે ક્યારેય પોતાનો દાવો છોડી દીધો નહોતો. આ સામાવાળા મુજબ, તેમની સુરક્ષામાંથી કામદારોના હિસ્સાનો ભાગ અલગ કાઢવામાં આવવાને કારણે તેઓ પોતાની સંપૂર્ણ બાકી રકમ વસૂલ કરી શક્યા નથી. તેમનો આ પણ દાવો છે કે અધિનિયમની કલમ પરંતુ(૧) ની જોગવાઈ હેઠળનો લાભ એકવાર મેળવી લીધા પછી, કામદારો માટે બાકીની જોગવાઈઓને અવગણવી અને કલમ પરંતુએની જોગવાઈઓનો લાભ સામાવાળા નં. ૮ ને નકારી દેવું ખુલ્લું નથી. બીજી બાજુ, જેમ અગાઉ નોંધવામાં આવ્યું છે, અપીલકર્તાની દલીલ એવી છે કે સુરક્ષિત લેણદારોએ પોતાની સુરક્ષા છોડી દીધી છે અને લિક્વિડેશન કાર્યવાહી સાથે જોડાયા છે અને તેઓ ઈન્સોલ્વન્સી અધિનિયમની કલમ ૪૭(૨) હેઠળ આવરી લેવાયેલા છે. પરિણામે, કલમ પરંતુએ(૧)(બી) ની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી.

૨૭. કંપનીના વિસર્જન દરમિયાન જે સુરક્ષિત ઋણદાતાને કંપનીની સંપત્તિઓ ઉપર પ્રભાવ હોય, તે માત્ર ઓ.આર.ટી. અથવા કોઈ અન્ય વિશેષ મંચ સમક્ષ અરજી દાખલ કરે એટલાથી, સુરક્ષાને વાસ્તવમાં અમલમાં મૂક્યા વિના, તે વિસર્જન કાર્યવાહીના બહાર ઉભો રહ્યો હોવાનું માનવામાં આવશે નહીં. જો

સુરક્ષિત સંપત્તિઓનું વેચાણ સત્તાવાર પ્રવાહક દ્વારા કંપની અદાલતના નિયંત્રણ હેઠળ કરવામાં આવે અને એવી રકમો સુરક્ષિત ઋણદાતાનું દેવું તથા કલમો પરત અને પરત્વે હેઠળ કામદારોના હિતમાં સર્જાયેલ કાનૂની પ્રભારની ચુકવણી માટે વપરાય, તો હકીકતમાં, એવો સુરક્ષિત ઋણદાતા વિસર્જન કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો હોવાનું માનવામાં આવશે અને તે તેની બહાર રહ્યો હોવાનું નહીં. તેનું કારણ એ છે કે સુરક્ષિત ઋણદાતાએ માત્ર પોતાના કાનૂની અધિકારના રક્ષણ માટે અને તેની માંગ સમયમર્યાદાથી અવરોધિત ન થાય તે માટે અન્ય કોઈ મંચ સમક્ષ અરજી દાખલ કરીને જરૂરી પગલાં લેવા પડતા હોય છે. તેના વિપરીત, જો તે કંપની કાયદાની મર્યાદાઓની અંદર, અર્થાત્ સત્તાવાર પ્રવાહક અને કંપની અદાલત સમક્ષ, પોતાની સુરક્ષાની વસૂલાત કરે, તો એવા પ્રસંગે એવું માનવું શક્ય નહીં બને કે એવા સુરક્ષિત ઋણદાતાએ વિસર્જન કાર્યવાહીમાં ભાગ લેવા અંગેનો પોતાનો વિકલ્પ ત્યજી દીધો છે. જોકે, જ્યાં સુરક્ષિત ઋણદાતા માત્ર વિશેષાધિકૃત મંચ સમક્ષ અરજી દાખલ કરવાનો જ નહીં પરંતુ પોતાની સુરક્ષાની વસૂલાત માટે અસરકારક પગલાં લેવાનો પણ વિકલ્પ પસંદ કરે અને તે કાર્યવાહીનો અસરકારક રીતે પીછો કરે, ત્યાં નિષ્કર્ષ એવો જ નીકળે કે એવો સુરક્ષિત ઋણદાતા વિસર્જન કાર્યવાહીના 'બહાર ઉભો રહ્યો' છે.

૨૮. સમાન રીતે, એવું કહી શકાય કે કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર, જે દાવો દાખલ થયા પછી, પરંતુ આ અધિનિયમની જોગવાઈઓની બહારનો ઉપાય અનુસર્યા વિના, સત્તાવાર લિક્વિડેટર સમક્ષ દાવો રજૂ કરે છે, પોતાની સુરક્ષા છોડી દે છે અને કંપની અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને આધીન રહી, વેચાણની આવકનું

વિતરણ સત્તાવાર લિક્વિડેટર મારફતે થવા માટે સંમત થાય છે, તેને હંમેશા 'ફંડચાની કાર્યવાહી' કાર્યવાહીથી 'બહાર ઉમેલો' કહેવાઈ શકે તેમ નથી. તેમ છતાં, જ્યાં તે અરજી દાખલ કરે છે, તેની આગળ કાર્યવાહી ચલાવે છે અને કંપની અદાલતની બહારના કોઈ મંચ સમક્ષ સુરક્ષાનું સાક્ષાત્કાર મેળવવા માંગે છે, ત્યાં સ્પષ્ટ રીતે તે માત્ર દાવો દાખલ કરવાથી આગળનો ઉપાય અનુસરે છે અને તે 'ફંડચાની કાર્યવાહી' કાર્યવાહીથી 'બહાર ઉમેલો' વ્યક્તિ ગણાશે અને અધિનિયમની કલમ ૫૨૮ના જોગવાઈ મુજબ સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા અમલમાં મૂકાયેલા હકોને આધીન રહેશે. જેમ કે આ અદાલતે /આઈસીઆઈસીઆઈ/ બેંકના કેસમાં (ઉપરોક્ત) પણ ઠરાવ્યું છે, સુરક્ષિત લેણદારે ફંડચાની કાર્યવાહી અરજીમાં ભાગ લેવા માટે કેટલાક સકારાત્મક પગલાં લેવા જરૂરી છે.

૨૯. /સી.આઈ.સી./ બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, આ અદાલતે એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા આપવામાં આવેલી નોટિસને અનુસરીને તેની સમક્ષ સોગંદનામું અથવા દાવાનો પુરાવો દાખલ કરવો, દેવાળાખોરી અધિનિયમની કલમ ૪૭(૨) ના અર્થમાં સુરક્ષિત ઋણદાતા દ્વારા પોતાની સુરક્ષા છોડવા બરાબર ગણાતો નથી. આ જ ચુકાદામાં, અદાલતે એ પણ જણાવ્યું હતું કે 'માત્ર એટલા માટે કે કામદારોના બાકી હકો અને સુરક્ષિત ઋણદાતાને બાકી દેવું એકબીજાની સરખી પ્રાથમિકતા ધરાવતા તરીકે ગણવામાં આવે છે, તે માત્ર તેના આધારે એવો નિષ્કર્ષ આવી શકતો નથી કે સુરક્ષિત ઋણદાતાઓ વચ્ચેની પરસ્પર પ્રાથમિકતાની સંકલ્પનાને સંપૂર્ણપણે બાજુએ

મૂકી દેવાનો આશય હતો.’ અદાલતે એ પણ સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે સુરક્ષા છોડવાનું કાર્ય સુરક્ષિત ઋણદાતાની તરફથી કોઈ વિશિષ્ટ કૃત્ય અને સજાગ નિર્ણયના આધારે જ હોવું જોઈએ. તેવી જ રીતે, માત્ર મર્યાદા બચાવવા માટે કોઈ વિશેષ મંચ સમક્ષ કાર્યવાહી દાખલ કરવી, અને ત્યાં સુરક્ષાની વસૂલી માટે કોઈ અસરકારક પગલાં ન ભરવા, તેનાથી અનિવાર્ય રીતે એવો અર્થ નીકળતો નથી કે સુરક્ષિત ઋણદાતા લિક્વિડેશન પ્રક્રિયાથી અલગ રહ્યો છે.

૩૦. પક્ષકારોએ ઉઠાવેલ અનુક્રમિક દલીલોમાંથી એક હકીકત સ્પષ્ટ થાય છે કે સામાવાળા નં. ૮ એ દેવું વસૂલી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ તેની તરફથી હાથ ધરાયેલી કાર્યવાહી અંગેના હકોને અશુભ રાખીને પોતાની પ્રતિભૂતિનો સાકાર કર્યો છે. વધુમાં, પ્રતિભૂતિનો સાકાર કલમ ૫૨૯(૧) અને તેની જોગવાઈની મર્યાદામાં કડકપણે કરવામાં આવ્યો હતો. તેને કલમ ૫૨૯અ(૧)(બી) ના પ્રભાવ હેઠળ સંરક્ષણ મળવું જ જોઈએ, કારણ કે સુરક્ષિત દેણાદારે દેણાદારોના સર્વસામાન્ય હિત માટે પોતાની પ્રતિભૂતિનો ત્યાગ કર્યો નથી, પરંતુ દીવાલિયાપણું અધિનિયમની કલમ ૪૭(૧) અનુસાર તેનો સાકાર કર્યો છે. આ સંદર્ભમાં અપીલકર્તા તરફથી કરવામાં આવેલી દલીલ સુસ્થાપિત નથી. વર્તમાન કેસના તથ્યોમાં આ દલીલ સ્વીકારવામાં આવે તો તે આ અદાલતે આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) અને આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ. બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસોમાં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ જશે. અગાઉ જ નોંધવામાં આવ્યું છે કે કલમ ૫૨૯અ ની જોગવાઈઓ અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈ અથવા અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા નિયંત્રિત અને/અથવા આધિન નથી. એકવાર કલમ ૫૨૯(૧) ની

જોગવાઈમાં ઉદ્દેખિત ઢિગુણ આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ થાય, ત્યારબાદ કલમ ૫૨૯ ની જોગવાઈના ખંડ (સી) ને અધિનિયમની કલમ ૫૨૯અ સાથે વાંચતા જે યોજના અનુમાનિત છે, તે અમલમાં આવશે. અદાલત આ વાસ્તવિકતાને અવગણી શકતી નથી કે કાનૂનરચયિતાઓનો આશય એવો હોઈ શકે નહીં કે જાહેર નાણાં, ઉદાહરણરૂપ સુરક્ષિત દેણાદારના નાણાં (જેમ કે બેંકો), કાયદામાં નિશ્ચિત સંરક્ષણ હોવા છતાં, દેણાદારોના સર્વસામાન્ય હિત માટે સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવે; ખાસ કરીને જ્યારે આવી પ્રતિભૂતિ આવા સુરક્ષિત દેણાદારોની બાકી રકમની વસૂલી મર્યાદિત અંશે, ભલે સંપૂર્ણપણે નહીં, કરવા માટે પૂરતી હોઈ શકે. તેથી, આ જોગવાઈઓની યોજનાને તે વ્યવહાર બને અને સ્વીકૃત વાણિજ્યિક સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત રહે તે રીતે સમજવી જોઈએ. આ જ કારણોસર હું આ મત ધારણ કરું છું કે મજૂરોના પ્રભાર તેમજ સુરક્ષિત દેણાદારોના પ્રભાર, બંનેને અન્ય સૌની સરખામણીએ અગ્રતા સાથે ચૂકવવા પડશે, પરંતુ પ્રતિભૂતિના વેચાણથી અથવા અન્ય રીતે પ્રાપ્ત થયેલી રકમ પર પરસ્પર સમહિસ્સેદાર પ્રભાર સાથે.

૩૧. ઉપરોક્ત કાનૂની ચર્ચા અને આ અદાલતના ચુકાદાઓમાંથી, નીચેના સિદ્ધાંતો નિર્ભયતાપૂર્વક નિષ્કર્ષિત કરી શકાય છે :૧. અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની જોગવાઈઓ હેઠળ દેવાળિયા કંપનીના વિસર્જન દરમિયાન દેવાળિયાપણાના નિયમો અથવા પ્રાંતીય દેવાળિયાપણા અધિનિયમ, ૧૯૨૦ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે, પરંતુ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧) ના ખંડ (એ) થી (સી) ની શરતો અનુસાર તેનો અમલ મર્યાદિત રહેશે.

૨. દીવાલિયાપણા અધિનિયમની જોગવાઈઓ અને અધિનિયમની કલમ પરદ પણ અધિનિયમની કલમ પરદએના વ્યાપ અને અમલને નિયંત્રિત કરી શકતી નથી.

સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા દાવાઓ આમંત્રિત કરતાં જારી કરાયેલ નોટિસના પ્રતિસાદરૂપે સુરક્ષિત લેણદારે માત્ર સોગંદનામું અથવા માંગણી રજૂ કરવી, તે વિજિંડગ અપ કાર્યવાહીમાં અસરકારક ભાગીદારી સમકક્ષ ગણાશે નહીં (હેફ. /સી.આઈ.સી./ બેંક (ઉપરોક્ત)).

માત્ર એટલા કારણે કે કોઈ સુરક્ષિત ઋણદાતાએ સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલત અથવા મંચ સમક્ષ અરજીફરિયાદ સંસ્થિત કરી હોય, તે પરથી સ્વયં એ અનુમાન કરી શકાય નહીં કે સુરક્ષિત ઋણદાતા વિસર્જન કાર્યવાહીની બહાર રહ્યો છે, જો સુધી તે એવી કાર્યવાહીને આગળ ધપાવવા માટે કોઈ અસરકારક પગલાં લેતો નથી અને અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત વિશિષ્ટ પ્રક્રિયા સિવાય પોતાની સુરક્ષા વસૂલ કરતો નથી.

૫. કલમ પરદ(૧) ની જોગવાઈમાં આવેલા અપવાદમાં નિર્ધારિત બે આવશ્યક તત્વો છે, જેઓનું સંયુક્ત રીતે પાલન થવું આવશ્યક છે.

તેમાં આવેલ 'અને' અભિવ્યક્તિનું વાચન 'સંયોજક' તરીકે કરવું પડશે, 'વિકલ્પક' તરીકે નહીં.

અનુચ્છેદો, પ્રથમ તો, એવા છે કે આ જોગવાઈ એક કાનૂની

મજૂરોના હિતમાં સુરક્ષિત ઋણદાતાની સુરક્ષા પર સમાન અનુપાતી હકનો

કાનૂની અનુમાન અને, બીજું, સુરક્ષિત ઋણદાતાએ કાયદા મુજબ તેના બાકી દાવાની વસૂલાત માટે પોતાની સુરક્ષા ત્યાગવાના વિપરીત, પોતાની સુરક્ષાનું મૂર્તિકરણ કરવું જોઈએ.

૬. સુરક્ષિત ઋણદાતાની તરફથી હકત્યાગ એક સજાગ કૃત્ય હોવું આવશ્યક છે અને તેનો અનુમાન દ્વારા અર્થઘટન કરી શકાતો નથી.

૭. સુરક્ષિત ઋણદાતા અને કામદારોની બાકી રકમ, કલમ પરલેખના અનુસંધાનમાં ગણવામાં આવેલ પ્રમાણમાં, અન્ય બધી બાકી રકમો કરતાં અગ્રતા સાથે ચૂકવવા પાત્ર છે, પરંતુ પરસ્પર તેઓ સમાન હિસ્સેદારીના હક્કદાર છે. (સંદર્ભ: આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત))

૩૨. હાલના કેસના તથ્યો તરફ પાછા ફરીએ તો, વડી અદાલતના ચુકાદાએ જેટલી હદ સુધી એવો દૃષ્ટિકોણ સ્વીકાર્યો છે કે કામદારોના બાકી દાવાઓ અને સુરક્ષિત લેણદારોના દાવાઓને સમહિસ્સેદારીના આધાર પર સમકક્ષ પ્રાથમિકતા આપવી પડે, ત્યાં સુધી તેમાં કોઈ ખામી ગણાવી શકાય નહીં. તેમ છતાં, વિદ્વાન એકલ ન્યાયમુર્તિશ્રી તેમજ વડી અદાલતની વિભાગીય ખંડપીઠે કાનૂની ભૂલ જ્યાં કરી છે તે કામદારો, એક તરફ, અને સુરક્ષિત લેણદારો, બીજી તરફ, તેમના વચ્ચેના હિસ્સાની ગણતરી અને સમાયોજન બાબતે છે. ખાસ કરીને, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે સુરક્ષિત લેણદારો પાસેથી વસૂલ કરાયેલી રકમ કામદારો અને સુરક્ષિત લેણદારો વચ્ચે તેમના અનુક્રમે સ્વીકારાયેલા દાવાના ૫૦ ટકા જેટલા સમાન પ્રમાણમાં વહેંચવા આદેશ કર્યો હતો. આ આદેશ અને ગણતરી ઉપરોક્ત જોગવાઈઓની મૂળભૂત યોજનાને, ખાસ કરીને કામદારોના હિસ્સાના નિર્ધારણ

સંબંધે, વિરુદ્ધ છે. નોંધપાત્ર રીતે, નોંધપોથી પરથી ગણતરીમાં બીજી એક ભૂલ પણ પ્રગટ થાય છે કે સુરક્ષિત સંપત્તિના વેચાણમાંથી કુલ આવક રૂપિયા ૧૦૮.૯૦ કરોડ હતી, છતાં અદાલતે માત્ર રૂપિયા ૧૦૧ કરોડની જ ચુકવણી કરવાનો આદેશ કર્યો, જે કામદારોને અને સુરક્ષિત લેણદારોને ચૂકવવાની સૂચના અપાયેલી રકમોના કુલ સરવાળા બરાબર છે. તેથી, આ સંદર્ભમાં કાનૂની જોગવાઈઓ લાગુ કરવામાં કાનૂની ભૂલ થઈ છે. વડી અદાલતે આ બાબત ધ્યાનમાં લીધી નથી કે કંપની અદાલતે કાયદા મુજબ ગણતરી અને હિસાબ કર્યો નથી. કંપની અદાલત તેમજ અપીલી અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧) ની જોગવાઈ જોગવાઈ અને કલમ ૫૨૯(૩)(સી) સાથે જોડાયેલી દૃષ્ટાંતિકાની શરતો અનુસાર કામદારોના હિસ્સાનો વિચાર કરવો જોઈએ હતો અને તે પછી અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ અને ૫૩૦ના અનુસંધાને અન્ય તમામ અસુરક્ષિત લેણદારોની સરખામણીએ તેમની અગ્રવર્તી અતિપ્રાધાન્યસભર ચુકવણીનો વિચાર કરવો જોઈએ હતો. એકવાર એવું થઈ જાય, ત્યારબાદ અદાલત યુ.એમ.આઈ.ની અસુરક્ષિત સંપત્તિના વેચાણમાંથી સત્તાવાર પ્રવર્તકને પ્રાપ્ત થયેલી રકમના વહેંચાણનો હિસાબ નિર્ધારિત કરી શકી હોત. તેથી, ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ અને અહીં દર્શાવેલા કાયદા અનુસાર આ રકમોની પુનઃગણતરી કરવી આવશ્યક છે.

૩૩. હાલના કેસમાં, સુરક્ષિત દેવાદારે પોતાની જામીન વસૂલ કરી છે, પરંતુ તે જામીન અથવા તેમાંથી પ્રાપ્ત રકમોને દેવાળાની વિસર્જન કાર્યવાહી દરમિયાન દેંદારોના સામાન્ય હિત માટેની સામાન્ય સંયુક્ત નિધિમાં સામેલ કર્યા વગર.

તેથી, દેવાળાપણાના અધિનિયમની કલમ ૪૭(૧) મુજબ, હાલના કેસમાં સુરક્ષિત દેવાદારને વસૂલ થયેલી શુદ્ધ રકમો કાપીને બાકી રહેલી રકમ મેળવવાનો અધિકાર છે. જો સુરક્ષિત દેવાદારે દેવાળાની વિસર્જન કાર્યવાહી માં સંપૂર્ણ રીતે ભાગ લીધો હોત અને જામીનને દેંદારોના સામાન્ય હિત માટે વસૂલ અને/અથવા પરિત્યાગ કરવામાં આવી હોત અને તે અધિનિયમની કલમ પરદના પાલન સુધી મર્યાદિત ન હોત, તો તેને અધિનિયમની કલમ પરદઅ નો લાભ મેળવવાનો અધિકાર ન હોત. જેમ અગાઉ ચર્ચા કરવામાં આવી છે, અહીં એવી સ્થિતિ નથી. આ બાબત પણ નોંધપાત્ર છે કે પક્ષકારોની સંમતિથી રકમો પહેલેથી જ અધિનિયમની કલમ પરદ મુજબ કામદારો તેમજ સુરક્ષિત દેવાદારોને વિતરિત કરવામાં આવી છે અને તેઓ દ્વારા તેનો ઉપયોગ પણ કરવામાં આવ્યો છે, જે સ્પષ્ટપણે, મારા મત મુજબ, અદાલતના આદેશો મુજબ સમાયોજનને આધીન છે.

૩૪. ઉપર નોંધાયેલા કારણોસર, આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) માં વ્યક્ત કરાયેલ અભિપ્રાયને પુનરોચ્ચાર કરતાં, મારા વિચારપૂર્ણ મત મુજબ વડી અદાલતે ઉપર દર્શાવેલ સિદ્ધાંતો અનુસાર સુરક્ષિત લેણદારો અને કામદારો વચ્ચે સમાન દરજ્જે ચૂકવવાપાત્ર રકમોની પુનઃગણતરી કરવી જોઈએ.

૩૫. તેથી, હું આ મામલો ઉપરોક્ત દર્શાવેલ સિદ્ધાંતો લાગુ કરવા તથા સંબંધિત પક્ષકારોને ચૂકવવાપાત્ર રકમની નવી સિરેથી અને તેના અનુસારે ગણતરી કરવા માટે કંપની અદાલતને પરત મોકલું છું ।~

એ.કે. પટનાયક, ન્યાયમુર્તિશ્રી.

૧. અપીલ માટે પરવાનગી મંજૂર કરવામાં આવે છે.

૨. આ કેસમાં અમારાં માનનીય ભાઈ સ્વતંત્ર કુમાર, જે. ના વિદ્વતાપૂર્ણ અભિપ્રાયને અમે ધ્યાનપૂર્વક વાંચ્યો છે, પરંતુ મહાન આદર સાથે અમે પોતાને એમની કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (સંક્ષેપમાં 'કંપની અધિનિયમ') ની કલમ ૫૨૯ અને ૫૨૯એ વિષેની વ્યાખ્યા સાથે સહમત થવા પ્રેરિત કરી શકતા નથી.

૩. કંપનીઝ અધિનિયમની કલમો ૫૨૯ અને ૫૨૯એ અંગે અમારી વ્યાખ્યા રજૂ કરીએ તે પહેલાં, અપીલકર્તાએ જણાવ્યા મુજબના સંબંધિત તથ્યો અમે અતિ સંક્ષેપમાં રજૂ કરીએ છીએ. યુ.એમ.આઈ. સ્પેશિયલ સ્ટીલ લિમિટેડ (સંક્ષેપમાં 'કંપની') કંપનીઝ અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલ કંપની છે. કંપની બીમાર બની હતી અને બી.આઈ.એફ.આર. સમક્ષ ગઈ હતી, પરંતુ બી.આઈ.એફ.આર.એ તેના તા. ૦૮.૦૩.૨૦૦૨ ના અભિપ્રાયમાં કંપનીને ફડચાની કાર્યવાહી કરવા માટે ભલામણ કરી હતી. તા. ૦૫.૦૮.૨૦૦૩ એ ઝારખંડની વડી અદાલતના વિદ્વાન કંપની ન્યાયાધીશે કંપનીને ફડચાની કાર્યવાહી કરવા અંગે આદેશ કર્યો હતો અને કંપની સંબંધિત લિક્વિડેશનની કાર્યવાહી ચલાવવા તેમજ કંપનીની સંપત્તિ, ચોપડાઓ અને દસ્તાવેજોનો કબજો લેવા માટે અધિકૃત લિક્વિડેટરને લિક્વિડેટર તરીકે નિયુક્ત કર્યો હતો. ત્યારબાદ લિક્વિડેટરે કંપનીની સંપત્તિનો કબજો લીધો અને કંપનીની કેટલીક સંપત્તિઓ વેચી, અને સુરક્ષિત લેણદારોને રૂ. ૯૩,૬૪,૯૩,૫૮૬/- તથા મજૂરોને તેમની ચકાસાયેલ વેતનસંબંધિત દાવાની ૫૦% રકમના પ્રતિનિધિત્વરૂપે રૂ. ૮,૧૯,૨૨,૩૭૧.૧૨ પૈસા ચૂકવ્યા. જ્યારે લિક્વિડેટરે વધુ કેટલીક સંપત્તિઓ વેચી અને રૂ. ૮,૫૧,૦૧,૦૦૦/-

પ્રાપ્ત કર્યા, ત્યારે અપીલકર્તાએ વડી અદાલતના વિદ્વાન કંપની ન્યાયમુર્તિશ્રી સમક્ષ આઈ.એ. નં. ૧૫૧૧ ઓફ ૨૦૦૮ દાખલ કરીને એવી દલીલ કરી હતી કે ચેન્નાઈ, પુણે, ફરીદાબાદ અને કોલકાતા ખાતે આવેલી કંપનીની જે સંપત્તિઓ વેચવામાં આવી છે, તે એવી મિલ્કતો નથી જેના પર બેંકો/નાણાકીય સંસ્થાઓનો કોઈ ચાર્જ હોય, અને તેથી આ મિલ્કતોના સંદર્ભમાં તેમને સુરક્ષિત લેણદારો ગણાવી શકાતાં નથી, અને આ મિલ્કતોમાંથી મળેલી વેચાણરકમ અલગ રાખવામાં આવે અને બેંકો/નાણાકીય સંસ્થાઓને કોઈ રકમ વિતરણ કરતાં પહેલાં પ્રથમ મજૂરોને ચૂકવવામાં આવે. બીજી તરફ, કંપનીને ઋણ અને એડવાન્સ આપનાર બેંકો/નાણાકીય સંસ્થાઓએ વિદ્વાન કંપની ન્યાયમુર્તિશ્રી સમક્ષ એવી દલીલ કરી હતી કે મજૂરો અને સુરક્ષિત લેણદારોના દાવા સમાન હક્કવાળા છે અને કંપનીઝ અધિનિયમ ગીરવે મુકાયેલી મિલ્કત અને કંપનીની અન્ય મિલ્કતો વચ્ચે કોઈ ભેદ કરતું નથી, અને તેથી કંપનીની મિલ્કતોમાંથી પ્રાપ્ત થયેલી સમગ્ર વેચાણરકમ સુરક્ષિત લેણદારો અને મજૂરો વચ્ચે પ્રમાણસર ધોરણે વહેંચવામાં આવવી જોઈએ. વિદ્વાન કંપની ન્યાયાધીશે પોતાના તા. ૨૮.૧૧.૨૦૦૮ ના આદેશમાં એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો હતો કે કંપનીઝ અધિનિયમની કલમો ૫૨૯ અને ૫૨૯એ તથા આ અદાલતના આંધ્રા બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર એન્ડ એન.આર. [(૨૦૦૫) ૫ એસ.સી.સી. ૭૫] ના નિર્ણયમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કંપનીની મિલ્કતો પર મજૂરો અને સુરક્ષિત લેણદારોનો સમાન ચાર્જ છે. તેથી વ્યથિત થઈ, અપીલકર્તાએ વડી અદાલતની વિભાગીય ખંડપીઠ સમક્ષ કંપની અપીલ નં. ૧૦/૨૦૦૮ દાખલ કરી અને એવી

દલીલ કરી કે સુરક્ષિત લેણદારોને મજૂરો સાથે સમાન ચાર્જ માત્ર તેવી મિલ્કતો પર જ છે જે કંપનીએ સુરક્ષારૂપે સુરક્ષિત લેણદારોને અર્પણ કરી હોય. તેમ છતાં, વડી અદાલતની વિભાગીય ખંડપીઠે પોતાના તા. ૩૦.૦૯.૨૦૧૦ ના આદેશમાં એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો હતો કે કલમો પરદ અને પરદએ હેઠળ સુરક્ષિત લેણદારોને કંપનીની બધી જ મિલ્કતો પર મજૂરો સાથે સમાન ચાર્જ છે અને અપીલ ફગાવી દીધી હતી. ઝારખંડની વડી અદાલતની વિભાગીય ખંડપીઠનો આ જ તા. ૩૦.૦૯.૨૦૧૦ નો આદેશ બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૩૬ હેઠળ વિશેષ અનુમતિ દ્વારા આ અપીલમાં પડકારવામાં આવ્યો છે.

૪. અમે અપીલકર્તા તથા સામાવાળાઓ તરફના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે અને અમારી વિચારપૂર્વકની માન્યતા છે કે વિદ્વાન કંપની ન્યાયમુર્તિશ્રી તથા વડી અદાલતની વિભાગીય ખંડપીઠે કંપની અધિનિયમની કલમ પરદ અને પરદઅની જોગવાઈઓનું યોગ્ય અર્થઘટન કર્યું નથી. સુલભ સંદર્ભ માટે, કંપની અધિનિયમની કલમ પરદ અને પરદઅ, જેઓને સાથે વાંચવાની છે, નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

"પરદ. દેવાળિયા કંપનીઓના વિસર્જનમાં દેવાળિયાપણાના નિયમોની અમલવારી. – (૧) દેવાળિયા કંપનીના વિસર્જનમાં, નીચેની બાબતો અંગે એ જ નિયમો પ્રચલિત રહેશે અને તેમનું પાલન કરવામાં આવશે –

(એ) સાબિત કરી શકાય તેવી દેવાદારીઓ;

(બી) વાર્ષિક ભથ્થાં તથા ભાવિ અને આકસ્મિક જવાબદારીઓનું મૂલ્યાંકન;

અને

(સી) સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત લેણદારોના અનુક્રમી અધિકારો; જે દિવાળિયાપણાના કાયદા હેઠળ દિવાળિયા જાહેર કરાયેલા વ્યક્તિઓની મિલ્કતો અંગે હાલમાં અમલમાં હોય છે:

પરંતુ શરત એવી રહેશે કે દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની સુરક્ષા તેમાંથી કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી કામદારોના હિતમાં સમાન હકના ભારાધિકારને આધીન ગણાશે, અને જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત ઋણદાતા પોતાની સુરક્ષા છોડી આપી અને પોતાના દેવાની સાબિતી રજૂ કરવા બદલે પોતાની સુરક્ષાનો સાકાર કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે, -

(એ) લિક્વિડેટરને કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા અને આવા પ્રભારનો અમલ કરાવવા હકદાર ગણવામાં આવશે;

(બી) લિક્વિડેટર દ્વારા આવા ચાર્જના અમલ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલી કોઈપણ રકમ કામદારોની બાકી વસૂલાતની ચુકવણી માટે અનુપાત મુજબ લાગુ કરવામાં આવશે; અને

(સી) આવા સુરક્ષિત લેણદારને બાકી રહેલા દેવામાંથી, જે રકમ તે આ જોગવાઈની પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓના બળે વસૂલ કરી શક્યો ન હોય, અથવા તેની સુરક્ષા હિતમાં કામદારોના હિસ્સાની રકમ, જે ઓછી હોય તે, કલમ પરદાએના હેતુઓ માટે કામદારોના બાકીદારો સાથે સમપ્રમાણ હક્કથી સ્થાન પામશે.

(૨) આવા કોઈપણ કિસ્સામાં કંપનીની સંપત્તિમાંથી દેવાની વસૂલાત સાબિત કરવા અને ડિવિડન્ડ મેળવવા હકદાર હોય તેવા તમામ વ્યક્તિઓ, કંપનીના

વિસર્જન કાર્યવાહીમાં હાજર થઈ શકે છે અને આ કલમના બળે તેઓ જે જે દાવા કરવા હકદાર હોય તેવા દાવાઓ કંપની સામે કરી શકે છે:

પરંતુ એવી શરતે કે જો કોઈ સુરક્ષિત ઋણદાતા પોતાની સુરક્ષા છોડીને પોતાના દેવાના પુરાવા રજૂ કરવાની બદલે પોતાની સુરક્ષાનું સાક્ષાત્કાર કરવા આગળ વધે, તો સુરક્ષિત ઋણદાતા દ્વારા તે સુરક્ષાનું સાક્ષાત્કાર કરવામાં આવે તે પહેલાં સુરક્ષાનું સંરક્ષણ કરવા માટે લિક્વિડેટર (જો હોય તો કામચલાઉ લિક્વિડેટર સહિત) દ્વારા થયેલા ખર્ચમાં પોતાના હિસ્સાની રકમ ચૂકવવા માટે તે જવાબદાર રહેશે.

સ્પષ્ટીકરણ.-આ ઉપબંધના હેતુઓ માટે, સુરક્ષિત દેવાદારને જે સુરક્ષાના સંરક્ષણ માટે લિક્વિડેટરે કરેલા ખર્ચનો જે ભાગ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે, તે ભાગ એવો રહેશે કે કુલ ખર્ચમાંથી તે રકમ ઘટાડ્યા બાદની બાકી રકમ, જે આ ખર્ચના અનુપાતમાં એટલી જ પ્રમાણસર હોય જેટલો સુરક્ષા સાથેના સંબંધમાં કર્મકારોના હિસ્સાનો અનુપાત તે સુરક્ષાની કિંમત સાથે હોય.

(૩) આ કલમ, કલમ ૫૨૯એ અને કલમ ૫૩૦ના હેતુઓ માટે,-

(એ) "કામદારો", કંપનીના સંબંધમાં, તેનો અર્થ કંપનીના કર્મચારીઓ, જે ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (૧૯૪૭ નો ૧૪) ના અર્થમાં કામદારો હોય છે;

(બી) કંપનીના સંબંધમાં, "કામદારોના બાકી હકો" નો અર્થ કંપનીએ તેના કામદારોને ચૂકવવાના નીચે જણાવેલ રકમોના કુલ સરવાળા એવો થાય છે,

નામે:-

(૧) કંપનીને અપાયેલી સેવાઓના સંબંધમાં કોઈપણ કામદારને ચૂકવાપાત્ર તમામ મજૂરી અથવા પગાર, જેમાં સમયદીઠ અથવા પીસ-વર્ક માટે ચૂકવાપાત્ર મજૂરી તથા કોઈપણ કામદારે સંપૂર્ણપણે અથવા અંશતઃ કમિશનના સ્વરૂપે પ્રાપ્ત કરેલો પગારનો સમાવેશ થાય છે, અને ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (૧૯૪૭ નો ૧૪) ની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ કોઈપણ કામદારને ચૂકવાપાત્ર કોઈપણ વળતર;

(૨) સંચિત થયેલ રજાના વેતનરૂપે થનાર તમામ પરિશ્રમિક, જે કોઈ કામદારને, અથવા તેના અવસાનની સ્થિતિમાં તેના હક્કે અન્ય કોઈ વ્યક્તિને, તેના રોજગારનો અંત વિસર્જનનો આદેશ અથવા ઠરાવ પહેલાં થવાને કારણે અથવા તેના પરિણામે થતાં, ચુકવવાપાત્ર બને;

(૩) સિવાય કે કંપનીનું વિસર્જન માત્ર પુનઃરચના માટે અથવા બીજી કંપની સાથે વિલીનીકરણના હેતુસર સ્વૈચ્છિક રીતે કરવામાં આવી રહ્યું હોય, અથવા સિવાય કે કંપની પાસે, વિસર્જનની શરૂઆતના સમયે, વર્કમેન્સ કંપન્સેશન અધિનિયમ, ૧૯૨૩ (૧૯૨૩ નું ૮) ની કલમ ૧૪ માં ઉલ્લેખિત મુજબ વીમાકર્તાઓ સાથે એવો કરાર હોય કે જેના હેઠળ હક્કો કામદારને હસ્તાંતરિત કરી શકાય અને તેમાં નિહિત થઈ શકે, તો ઉક્ત અધિનિયમ હેઠળ કંપનીના કોઈપણ કામદારના મૃત્યુ અથવા અપંગતા સંબંધે કોઈપણ વળતર અથવા વળતર માટેની જવાબદારી અંગે બાકી રહેલી બધી જ રકમો;

(૪) કંપની દ્વારા જાળવવામાં આવતા ભવિષ્ય નિધિ, પેન્શન નિધિ, ગ્રેયુઈટી

નિધિ અથવા કામદારોના કલ્યાણ માટેના કોઈપણ અન્ય નિધિમાંથી કોઈપણ કામદારને બાકી રહેલી બધી રકમો;

(સી) "કામદારોનો હિસ્સો", કંપનીના કોઈ સુરક્ષિત ઋણદાતાની ગીરવેની સુરક્ષા સંબંધે, તે રકમ એવો અર્થ આપે છે કે જે સુરક્ષાના મૂલ્ય સાથે એ જ પ્રમાણ ધરાવે છે જેમ કામદારોને બાકી પડતી રકમનો જથ્થો નીચે દર્શાવેલ કુલ જથ્થા સાથે ધરાવે છે—

(૧) કામદારોની બાકી રકમ; અને

(૨) સુરક્ષિત દેણદારોને બાકી રહેલાં દેવાનોની રકમો."

"પરંતુ. અગ્રતા ધરાવતી ચૂકવણીને અગ્રતા આપતી પ્રભાવી જોગવાઈ.—આ અધિનિયમની અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા કોઈપણ અન્ય કાયદાની અન્ય કોઈ જોગવાઈમાં જે કંઈ સમાવિષ્ટ હોય તે છતાં, કંપનીના વિસર્જનમાં—

(એ) કર્મચારીઓના બાકી હકો; અને

(બી) સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી રહેલા દેવા, જે હદ સુધી આવા દેવા કલમ પરંતુ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈની ખંડ (સી) હેઠળ આવા બાકીદારો સાથે સમાન હકક્રમમાં આવે છે, તે અન્ય તમામ દેવા કરતાં અગ્રક્રમમાં ચૂકવવામાં આવશે.

(૨) ઉપ-કલમ (૧)ની કલમ (એ) અને કલમ (બી) હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર દેવા પૂર્ણરૂપે ચૂકવવામાં આવશે, જો કે સંપત્તિઓ તે ચૂકવવા માટે અપર્યાપ્ત હોય તો, તે સ્થિતિમાં તેમાં સમાન પ્રમાણમાં ઘટાડો થશે."

પ. કલમ ૫૨૯ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (સી) ના સાદા વાંચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે દેવાળિયા કંપનીના વિસર્જનમાં, સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત લેણદારોના અનુરૂપ હકો સંબંધે એ જ નિયમો પ્રબળ રહેશે અને તેમનું પાલન કરવામાં આવશે, જે હાલમાં દેવાળિયાપણાના કાયદા હેઠળ દેવાળિયા જાહેર થયેલ વ્યક્તિઓની સંપત્તિઓ અંગે અમલમાં છે. તેનો અર્થ એ થાય છે કે વિસર્જન હેઠળ રહેલી દેવાળિયા કંપનીના સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત લેણદારોના અનુરૂપ હકો, દેવાળિયાપણાના કાયદા હેઠળ અમલમાં રહેલા દેવાળિયા જાહેર થયેલ વ્યક્તિઓની સંપત્તિઓ અંગેના સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત લેણદારોના અનુરૂપ હકો જેવા જ રહેશે. ઝારખંડ રાજ્યમાં, પ્રોવિન્શિયલ ઇન્સોલ્વન્સી એક્ટ, ૧૯૨૦ (સંક્ષેપમાં 'ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમ') અમલમાં છે અને તે મુજબ વિસર્જન હેઠળની દેવાળિયા કંપનીની મિલ્કતો અંગે સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત લેણદારોના અનુરૂપ હકો ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમ મુજબના જ રહેશે. કંપનીઝ અધિનિયમમાં "લેણદાર" અને "સુરક્ષિત લેણદાર" ની વ્યાખ્યા આપવામાં આવેલી નથી અને તેથી, આ બે શબ્દોની વ્યાખ્યાઓ માટે અમારે ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમનો આશરો લેવો પડે. ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમની કલમ ૨(૧)(એ) અને કલમ ૨(૧)(ઈ) માં 'લેણદાર' અને 'અસુરક્ષિત લેણદાર' શબ્દોની વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે અને તે નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

૨(૧)(એ) "ઋણદાર" માં હુકમધારકનો સમાવેશ થાય છે, "દેવું" માં ચુકાદાગ્રસ્ત દેવુંનો સમાવેશ થાય છે, અને "દેવાદાર" માં ચુકાદાગ્રસ્ત દેવાદારનો સમાવેશ થાય છે.

૨(૧)(ઈ) "સુરક્ષિત લેણદાર"નો અર્થ દેવાદારની મિલકત પર અથવા તેની કોઈપણ ભાગ પર ગીરો, હકભાર અથવા ધારણાહક ધરાવતો એવો વ્યક્તિ, જે દેવાદાર પાસેથી તેને બાકી રહેલા દેવાના સુરક્ષા રૂપે હોય.

દિવાળિયાપણું અધિનિયમની કલમ ૨(૧)(એ) માં 'લેણદાર' ની વ્યાખ્યાથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તે સમાવેશક છે અને સર્વસમાવેશક નથી, જ્યારે દિવાળિયાપણું અધિનિયમની કલમ ૨(૧)(ઈ) માં 'સુરક્ષિત લેણદાર' ની વ્યાખ્યાથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તે સર્વસમાવેશક વ્યાખ્યા છે અને સુરક્ષિત લેણદારનો અર્થ એવો વ્યક્તિ થાય છે જે દેવાદાર પાસેથી તેને બાકી રહેલા દેવાના જામીનરૂપે દેવાદારની મિલકત પર અથવા તેના કોઈપણ ભાગ પર ગીરો, બોજો અથવા ધારણાધિકાર ધરાવે છે. તેનું પરિણામ એ થાય છે કે કલમ ૫૨૮(૧)(સી) માં આવેલ 'સુરક્ષિત લેણદાર' અભિવ્યક્તિનો અર્થ એવો વ્યક્તિ થાય છે જે કંપની પાસેથી તેને બાકી રહેલા દેવાના જામીનરૂપે કંપનીની મિલકત પર અથવા તેના કોઈપણ ભાગ પર ગીરો, બોજો અથવા ધારણાધિકાર ધરાવે છે. તેથી, જ્યાં કોઈ લેણદાર, જેમ કે આ કેસમાં બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા, કંપની પાસેથી તેને બાકી રહેલા દેવાના જામીનરૂપે કંપનીની મિલકત પર અથવા તેના કોઈપણ ભાગ પર ગીરો, બોજો અથવા ધારણાધિકાર ધરાવતી નથી, ત્યાં કંપની અધિનિયમની કલમો ૫૨૮ અને ૫૨૮એ ના હેતુઓ માટે તે સુરક્ષિત લેણદાર ગણાતી નથી.

૬. ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમની કલમ ૪૫ અને ૪૭, જેમાં અનુક્રમે અસુરક્ષિત દેણદારો અને સુરક્ષિત દેણદારોના અધિકારોનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે, તે નીચે અવતૃત્ત કરવામાં આવે છે:

૪૫. ભવિષ્યના સમયે ચૂકવવાપાત્ર દેવું.- દેવાદારને અશોધ્ય જાહેર કરવામાં આવે ત્યારે જે દેવું ચૂકવવાપાત્ર ન હોય તેવા દેવા અંગે લેણદાર તે જાણે તાત્કાલિક ચૂકવવાપાત્ર હોય તેમ પુરાવો આપી શકે છે, અને અન્ય લેણદારોની સમકક્ષ રીતે ડિવિડન્ડ મેળવી શકે છે, પરંતુ તેમાંથી માત્ર વ્યાજમાં એવી છૂટ કપાત કરવામાં આવશે કે જે વાર્ષિક છ ટકા દરે, ડિવિડન્ડની જાહેરાત થયાની તારીખથી લઈને દેવું જે સમયે ચૂકવવાપાત્ર બન્યું હોત તે સમય સુધી, તે દેવું જે શરતો પર કરારબદ્ધ થયું હતું તે મુજબ ગણવામાં આવે.

૪૭. સુરક્ષિત દેણદારો.- (૧) જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર પોતાનું ગીરવે હક વસૂલ કરે છે, ત્યાં તે વસૂલ થયેલી નેટ રકમ કપાત કર્યા પછી પોતાના બાકી રહેલા દાવા માટે પુરાવો આપી શકે છે.

(૨) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર લેણદારોના સામાન્ય હિતાર્થે પોતાની સુરક્ષા છોડી દે છે, ત્યાં તે પોતાની સંપૂર્ણ બાકી રકમ માટે દાવો સાબિત કરી શકે છે.

(૩) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર પોતાનું જામીનહક ન તો વસૂલ કરે છે અને ન તો તેનો ત્યાગ કરે છે, ત્યાં તેને સમયપત્રકમાં પોતાનું દેવું નોંધાવવાનો હક પ્રાપ્ત થાય તે પહેલાં, તે પોતાના દાવા-પુરાવામાં પોતાની સુરક્ષાની વિગતવાર વિગતો અને તેણે જે મૂલ્યે તેનું મૂલ્યાંકન કર્યું હોય તે દર્શાવશે, અને આમ મૂલ્યાંકિત મૂલ્ય કપાત કર્યા પછી તેની બાકી રહેતી રકમ અંગે જ તે લાભાંશ મેળવવાનો હકદાર રહેશે.

(૪) જ્યાં કોઈ સુરક્ષા આ રીતે મૂલવવામાં આવી હોય, ત્યાં વસુલાત પહેલાં કોઈપણ સમયે અદાલત લેણદારને નિર્ધારિત મૂલ્યની ચૂકવણી કરીને તેને મુક્ત

કરાવી શકે છે.

(૫) જ્યાં કોઈ લેણદાર, પોતાની સુરક્ષાનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, અનુસંધાને તેને વાસ્તવમાં વસૂલ કરે છે, ત્યાં વાસ્તવમાં વસૂલ થયેલી ચોખ્ખી રકમ લેણદારે અગાઉ કરેલા કોઈપણ મૂલ્યાંકનની રકમના સ્થાને પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવશે, અને તેને તમામ દૃષ્ટિએ લેણદારે કરેલા સુધારેલ મૂલ્યાંકન તરીકે ગણવામાં આવશે.

(૬) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર આ કલમની જોગવાઈઓનું પાલન કરતો નથી, ત્યાં તેને કોઈપણ લાભાંશના કોઈપણ હિસ્સામાંથી બાકાત રાખવામાં આવશે."

ઉપર ઉદ્ધૃત કરાયેલ બંને જોગવાઈઓનું વાંચન કરતાં, અમને જાણવા મળે છે કે અસુરક્ષિત લેણદારને નાદારી અધિનિયમની કલમ ૪૫ હેઠળ અન્ય લેણદારોની સમકક્ષ રીતે ડિવિડન્ડ પ્રાપ્ત કરવાનો હક છે, જ્યારે સુરક્ષિત લેણદારને નાદારી અધિનિયમની કલમ ૪૭ હેઠળ સુરક્ષા સાકાર કરવાનો અને તેને બાકી રહેલ રકમ માટે પુરાવો રજૂ કરવાનો હક છે, જો આવી સુરક્ષા સાકાર કર્યા બાદ તે તેની બાકી સંપૂર્ણ રકમ વસૂલ કરવામાં સક્ષમ ન હોય. પરંતુ, જો સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા સાકાર કરવાનો વિકલ્પ પસંદ ન કરે અને લેણદારોના સામાન્ય હિત માટે તે સુરક્ષાનો ત્યાગ કરે, તો તે પોતાના સમગ્ર દેવા માટે પુરાવો રજૂ કરી શકે છે. તેથી, નાદારી અધિનિયમ હેઠળ સુરક્ષિત લેણદારને ફક્ત તેને સુરક્ષા તરીકે અપાયેલી નિશ્ચિત મિલકત ઉપર જ હક હોય છે અને દિવાળિયા જાહેર કરાયેલા વ્યક્તિની મિલકત-સંપત્તિમાં આવતી અન્ય મિલકતો ઉપર તમામ લેણદારોને સમાન હકો હોય છે.

૭. તેથી, અમારી સુવિચારિત દષ્ટિએ, કંપની અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (સી) ની જોગવાઈઓનું, સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત દેણદારોના અનુરૂપ હકો સંબંધિત અદાયગી અસમર્થતા અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે સંયુક્ત વાચન કરતાં, વિસર્જન પ્રક્રિયામાં રહેલી અદાયગી અસમર્થ કંપનીનો સુરક્ષિત લેણદાર, સુરક્ષા તરીકે સુરક્ષિત લેણદારને અર્પણ કરવામાં આવેલી કંપનીની નિર્દિષ્ટ મિલ્કત અથવા સંપત્તિ ઉપર જ માત્ર હક ધરાવે છે અને અસુરક્ષિત દેણદારોને અદાયગી અસમર્થ કંપનીની અન્ય તમામ મિલ્કતો અથવા સંપત્તિઓ ઉપર હકો હોય છે. હવે અમે તપાસી શકીએ કે કંપની અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈ દ્વારા અદાયગી અસમર્થ કંપનીના સુરક્ષિત દેણદારો અને અસુરક્ષિત દેણદારોના આ હકોમાં કોઈ ફરક પડે છે કે નહીં.

૮. કંપની અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈના પ્રથમ ભાગમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની ગીરવે રાખેલી સુરક્ષા, તેમાં કામદારોના હિસ્સાની જેટલી હદ થાય તેટલી હદ સુધી, કામદારોના હિતમાં સમાન હિસ્સેદારીવાળા ભારાધિકારને આધીન ગણાશે. કંપની અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૩) ના ખંડ (સી) માં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત ઋણદાતાની સુરક્ષાને સંબંધિત “કામદારોનો હિસ્સો” એ એવી રકમનો અથ કરે છે, જે સુરક્ષાના મૂલ્ય સાથે એ જ પ્રમાણ ધરાવે છે જે પ્રમાણ કામદારોને બાકી રહેલી રકમનું, નીચેના કુલ સરવાળા સાથે હોય છે – (૧) કામદારોને બાકી રહેલી રકમ; અને (૨)

સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને બાકી રહેલા દેવાઓની રકમો. તેથી, કંપની અધિનિયમની કલમ પરં ની પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (સી) ના જોગવાઈનો પ્રથમ ભાગ, દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની સુરક્ષા પર, કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી, કાયદેસરનો ભારાધિકાર સર્જે છે. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, દેવાળિયા બનેલી અને વિસર્જન પ્રક્રિયામાં રહેલી કંપનીની દરેક મિલ્કત અથવા સંપત્તિ, જે સુરક્ષિત ઋણદાતાને સુરક્ષા તરીકે અપાઈ હોય, તે કંપની અધિનિયમની કલમ પરં ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈના બળે, કામદારોના હિતમાં કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી, કાયદા મુજબ સમાન હિસ્સેદારીવાળા ભારાધિકારને આધીન બને છે. તેથી, કલમ પરં ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈનો પ્રથમ ભાગ, કંપનીએ સુરક્ષિત ઋણદાતાને સુરક્ષા તરીકે આપેલી નથી એવી કંપનીની મિલ્કત અથવા સંપત્તિ પર, સુરક્ષિત ઋણદાતાના હિતમાં કોઈ સમાન હિસ્સેદારીવાળો ભારાધિકાર સર્જતો નથી. વિપરીત રીતે, આ જોગવાઈના પ્રથમ ભાગની ભાષા સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ કરે છે કે કંપની અધિનિયમની કલમ પરં ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈથી પરે સર્જાયેલી દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની સુરક્ષા, કંપની અધિનિયમની કલમ પરં ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈના પ્રથમ ભાગ દ્વારા, કાયદા મુજબ કામદારોના હિતમાં સમાન હિસ્સેદારીવાળા ભારાધિકારને આધીન બનાવવામાં આવે છે.

૯. કંપનીઝ અધિનિયમની કલમ પરં ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈના બીજા ભાગમાં તે પરિણામો જણાવવામાં આવ્યા છે, જે ત્યાં અનુસરશે જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદારે પોતાની સુરક્ષા તજીને પોતાનું દેવું સાબિત કરવાની જગ્યાએ,

swojej સુરક્ષાને સાકાર કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે. તે આ મુજબ છે: (એ) લિક્વિડેટરને કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા અને આવા ભારને અમલમાં મૂકવાનો અધિકાર રહેશે; (બી) આવા ભારના અમલ દ્વારા લિક્વિડેટરે વસૂલ કરેલી કોઈપણ રકમ કામદારોના બાકી હક્કોની ચુકવણી માટે પ્રમાણસર રીતે વપરાશે; અને (સી) એવા સુરક્ષિત લેણદારને બાકી રહેલા દેવાના એટલા ભાગને, જે આ જોગવાઈની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના બળે તે લેણદાર દ્વારા વસૂલ કરી શકાયો નથી, અથવા તેની સુરક્ષામાં કામદારોના હિસ્સાની રકમ, જે ઓછી હોય તે, કંપનીઝ અધિનિયમની કલમ પરલઅ ના હેતુઓ માટે કામદારોના બાકી હક્કો સાથે સમકક્ષ ક્રમે ગણવામાં આવશે. વર્તમાન કેસમાં પ્રાસંગિક બાબત ખંડ (સી) માં આવેલું પરિણામ છે, જેમાં એવી જોગવાઈ છે કે સુરક્ષિત લેણદારને બાકી દેવાનો તે ભાગ, જે લેણદારની સુરક્ષા પર કામદારોના હિતમાં રચાયેલ કાયદેસર ભારને કારણે વસૂલ થઈ શક્યો નથી, તે તેમાં દર્શાવેલી મર્યાદા સુધી કંપનીઝ અધિનિયમની કલમ પરલઅ ના હેતુઓ માટે કામદારોના હિસ્સા સાથે સમકક્ષ ક્રમે ગણાશે. તેથી, આ જોગવાઈનો ખંડ (સી) કંપનીની એવી મિલ્કતો અથવા સંપત્તિઓ પર સમકક્ષ ભાર સજ તો નથી, જે સુરક્ષિત લેણદારે સુરક્ષા તરીકે સ્વીકારેલી જ નથી; પરંતુ કામદારોના હિતમાં રચાયેલા કાયદેસર ભારને કારણે કોઈ ચોક્કસ સુરક્ષિત લેણદારે સુરક્ષામાં જે નુકસાન સહન કર્યું હોય, તે મર્યાદા સુધી કંપનીઝ અધિનિયમની કલમ પરલઅ હેઠળ અગ્રપ્રાધાન્ય ચુકવણી માટે તે સુરક્ષિત લેણદારને કામદારો સાથે સમકક્ષ ક્રમ આપવામાં આવે છે.

૧૦. કંપની અધિનિયમની કલમ પરલઅ માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કંપની

અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈમા અથવા હાલ અમલમાં રહેલા કોઈપણ અન્ય કાયદામાં કંઈ પણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, કંપનીના વિઘટન દરમિયાન – (એ) કામદારોના બાકી હક્કો; અને (બી) સુરક્ષિત લેન્ડારોને બાકી દેવા, એટલી હદ સુધી કે આવા દેવા કંપની અધિનિયમની કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૧) ની જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ આવા હક્કો સાથે સમાન હિસ્સેદારીના ધોરણે આવે છે, તે તમામ અન્ય દેવાઓ કરતાં અગ્રતા ક્રમે ચૂકવવામાં આવશે. તેનો અર્થ એ થાય છે કે કામદારોના બાકી હક્કો અને માત્ર સુરક્ષિત લેન્ડારોને બાકી દેવા, એટલી હદ સુધી કે આવા દેવા કંપની અધિનિયમની કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૧) ની જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોના બાકી હક્કો સાથે સમાન હિસ્સેદારીના ધોરણે આવે છે, તેમને કંપનીના અન્ય તમામ દેવાઓ ઉપર અગ્રતા મળશે. કંપની અધિનિયમની કલમ પરદઅ નો સમગ્ર હેતુ (એ) કામદારોના બાકી હક્કો અને (૨) સુરક્ષિત લેન્ડારોને બાકી દેવા, એટલી હદ સુધી કે આવા દેવા કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૧) ની જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોના બાકી હક્કો સાથે સમાન હિસ્સેદારીના ધોરણે આવે છે, તેમની સર્વોપરી અગ્રતાપ્રાપ્ત ચુકવણી સુનિશ્ચિત કરવાનો છે. તેથી, કંપની અધિનિયમની કલમ પરદઅ ના પ્રારંભિક ભાગમાં રહેલી અસંગતિ-નિવારક જોગવાઈનો પ્રભાવ એવો છે કે કંપની અધિનિયમ અને કોઈપણ અન્ય કાયદા, જેમાં દિવાળિયાપણું અધિનિયમનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમાં કંઈ પણ હોવા છતાં, કામદારોના બાકી હક્કો અને સુરક્ષિત લેન્ડારના તે બાકી દેવાં, જે કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૧) ની જોગવાઈ હેઠળ કામદારોના હિતમાં રહેલા સમાન

હિસ્સેદારીના ભારને કારણે વસૂલ થઈ શક્યા ન હોય, અને માત્ર એટલી જ હદ સુધી કે આવા દેવાં ઉક્ત જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોના બાકી હક્કો સાથે સમાન હિસ્સેદારીના ધોરણે આવે છે, તે તમામ અન્ય બાકીદારો કરતાં અગ્રતા ક્રમે ચૂકવવામાં આવે છે.

૧૧. હવે અમે કંપની અધિનિયમની કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૨) નો ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આવા કોઈપણ કેસમાં કંપનીની સંપત્તિમાંથી દાવો સાબિત કરવા અને નફાંશ મેળવવા હકદાર બને તેવી તમામ વ્યક્તિઓ, વિઘટન પ્રક્રિયા હેઠળ હાજર રહી શકે છે અને કંપની અધિનિયમની કલમ પરદ ના બળે તેઓને અનુક્રમે જે દાવા કરવાની પાત્રતા છે તેવા દાવાઓ કંપની વિરુદ્ધ કરી શકે છે. જોકે, પેટા કલમ (૨) ના જોગવાઈમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે જો કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા છોડી દેવા અને પોતાના દેવાના પુરાવા રજૂ કરવા બદલે પોતાની સુરક્ષાનો સાકાર કરવા આગળ વધે, તો તે સુરક્ષિત લેણદાર દ્વારા સુરક્ષાનો સાકાર કરવામાં આવે તે પહેલાં સુરક્ષાના સંરક્ષણ માટે લિક્વિડેટર દ્વારા થયેલા ખર્ચનો (જોઈએ તો કામચલાઉ લિક્વિડેટર સહિત) પોતાનો હિસ્સો ચૂકવવા જવાબદાર રહેશે. કંપની અધિનિયમની કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૨) ની આ જોગવાઈથી પૂરતું સ્પષ્ટ થાય છે કે દિવાળિયા બનેલી કંપનીના તમામ લેણદારો, સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત બન્ને, કંપનીની સંપત્તિમાંથી પોતાના દાવા સાબિત કરવા અને નફાંશ મેળવવા હકદાર છે; પરંતુ જ્યાં સુધી સુરક્ષિત લેણદારોનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી તેમને એવો વિકલ્પ છે કે તેઓ પોતાની સુરક્ષા છોડી દે, એવા કિસ્સામાં તેઓ

કોઈપણ અસુરક્ષિત લેણદારની જેમ માત્ર કંપનીની સંપત્તિમાંથી પોતાના દાવા સાબિત કરવા અને નફાંશ મેળવવા હકદાર રહેશે; અથવા તેઓ સુરક્ષા છોડી દેવા બદલે પોતાની સુરક્ષાનો સાકાર કરે, એવા કિસ્સામાં તેઓએ વિઘટન કાર્યવાહી સિવાયની યોગ્ય કાર્યવાહી દ્વારા પોતાની સુરક્ષાનો સાકાર કરે ત્યાં સુધી સુરક્ષાના સંરક્ષણ માટે થયેલો ખર્ચ માત્ર લિક્વિડેટરને ચૂકવવાનો રહેશે.

૧૨. તેથી, કંપનીઝ અધિનિયમની કલમો ૫૨૯ અને ૫૨૯એની જોગવાઈઓના અર્થઘટન અંગે અમારા નિષ્કર્ષો આ મુજબ છે:

૧) સુરક્ષિત લેણદારને કંપનીની ચોક્કસ મિલકત અથવા સંપત્તિ ઉપર માત્ર પ્રભાર હોય છે. સુરક્ષિત લેણદારે પોતાની જામીનગીરીનો અમલ કરવો કે પોતાની જામીનગીરીનો ત્યાગ કરવો તેમાંથી કોઈ એક વિકલ્પ પસંદ કરવાની છૂટ હોય છે. જો સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની જામીનગીરીનો ત્યાગ કરે, તો અન્ય કોઈપણ અસુરક્ષિત લેણદારની જેમ, તેને બાકી રહેલી પોતાની દેવાની રકમ સાબિત કરવાનો અને કંપનીની સંપત્તિઓમાંથી વિસર્જન કાર્યવાહી દરમિયાન લાભાંશ મેળવવાનો હક રહે છે. જો સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની જામીનગીરીનો અમલ કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે, તો તેને વિસર્જન કાર્યવાહી સિવાયની કાર્યવાહીમાં પોતાની જામીનગીરીનો અમલ કરવાનો હક રહે છે, પરંતુ જામીનગીરીનો અમલ થાય ત્યાં સુધી તેની જાળવણીના ખર્ચા લિક્વિડેટરને ચૂકવવાના રહે છે.

૨) કંપની અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ની પેટા કલમ (૧)ના ખંડ (સી)ની જોગવાઈના પ્રથમ ભાગ હેઠળ, દરેક સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષા પર કંપની પાસેથી કામદારોને મળવાપાત્ર તેમની બાકી રકમ બાબતે કામદારોના હિતમાં

કાયદેસરનો ભાર સૃજિત કરવામાં આવ્યો છે, અને આ ભાર સુરક્ષિત લેણદારના ભાર સાથે સમાન હિસ્સેદારીનો છે તેમજ કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષા સંબંધે કામદારોના હિસ્સા જેટલી મર્યાદા સુધીનો છે, જેમ કંપની અધિનિયમની કલમ પરલની પેટા કલમ (૩)ના ખંડ (સી)માં જણાવાયું છે.

૩) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર સુરક્ષા સાકાર કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે, ત્યાં કર્મચારીઓના હિતમાં સર્જાયેલ વૈધાનિક હકભારના બળે તે સુરક્ષિત લેણદાર દ્વારા વસૂલ ન કરી શકાયેલું જેટલું બાકી દેવું હોય, તે કંપનીઝ એક્ટની કલમ પરલ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈની ખંડ (સી) માં દર્શાવેલ હદ સુધી, કંપનીઝ એક્ટની કલમ પરલએના હેતુઓ માટે કર્મચારીઓના બાકી લેણાં સાથે સમકક્ષ ક્રમે ગણાશે.

૪) કામદારોના લેણાં, અને જ્યાં સુરક્ષિત લેણદારે પોતાની જામીનગીરીનું સાકારીકરણ કરવાનું પસંદ કર્યું હોય, ત્યાં કંપની અધિનિયમની કલમ પરલ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈની ખંડ (સી) હેઠળ જે હદ સુધી તે કામદારોના લેણાં સાથે સમપ્રમાણે ક્રમ પામે છે તે હદ સુધી સુરક્ષિત લેણદારને બાકી રહેલું દેવું, કંપનીના અન્ય તમામ લેણાં કરતાં અગ્રતા ક્રમે ચૂકવવામાં આવશે.

૧૩. ઉપરોક્ત અમારા નિષ્કર્ષોના સમર્થનમાં, હવે અમે કેટલાક અધિકૃત નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ. અલાહાબાદ બેંક વિ. કેનરા બેંક અને અન્ય [(૨૦૦૦) ૪ એસસીસી ૪૦૬] માં, આ અદાલતની બે ન્યાયાધીશોની પીઠે, એમ. જગન્નાથા રાવ, ન્યાયમુર્તિશ્રી દ્વારા નિર્ણય આપતાં, સુરક્ષિત દેનદારોના આ અધિકારો અંગે એસસીસીમાં અહેવાલિત ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૬૨, ૬૩, ૬૪

અને ૬૫ માં ચર્ચા કરી હતી, જે નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

"૬૨. સુરક્ષિત લેંદારો બે શ્રેણીમાં આવે છે. એક, જે કંપની અદાલત સમક્ષ જવા ઇચ્છે છે, અને બીજા, જે વિસર્જન પ્રક્રિયાથી બહાર રહેવાનું પસંદ કરે છે.

૬૩. ઉપરોક્ત સુરક્ષિત લેણદારોની પ્રથમ શ્રેણી તેઓની છે, જેઓ કલમ ૫૨૯માં ઉલ્લેખિત દેવાળાખોરીના નિયમો અનુસાર પોતાની જામીનગીરીનો ત્યાગ કરીને ડિવિડન્ડ મેળવવા માટે કંપની અદાલત સમક્ષ આવે છે. દેવાળાખોરીના નિયમો તે છે, જે પ્રોવિન્શિયલ ઇન્સોલ્વન્સી અધિનિયમની કલમો ૪૫ થી ૫૦માં સમાવવામાં આવેલ છે. તે અધિનિયમની કલમ ૪૭(૨) પ્રમાણે, જે સુરક્ષિત લેણદાર સત્તાવાર લિક્વિડેટર સમક્ષ આવવા ઇચ્છે છે, તેને પોતાની દેવગીરી સાબિત કરવી પડે છે અને તે પોતાની દેવગીરી ત્યારે જ સાબિત કરી શકે છે જ્યારે તે સર્વસાધારણ લેણદારોના હિતાર્થે પોતાની જામીનગીરીનો ત્યાગ કરે. એવી સ્થિતિમાં, તે અસુરક્ષિત લેણદારોની સાથે નં. ૫૦માં અને તેને કલમ ૫૨૯(૨)માં જોગવાઈ મુજબ પોતાનો ડિવિડન્ડ લેવો પડશે. આજદિન સુધી, કેનેરા બેંકે તે આ શ્રેણી હેઠળ આવવા માંગે છે કે કેમ તે સ્પષ્ટ કર્યું નથી.

૬૪. ઉપર ઉલ્લેખિત સુરક્ષિત લેણદારોનો બીજો વર્ગ તે છે, જે કલમ ૫૨૯(૧) ના જોગવાઈની કલમ (બી) સાથે વાંચવાની કલમ ૫૨૯-એ(૧) હેઠળ આવે છે. આ તેવા લોકો છે, જેઓ પોતાની સુરક્ષા હકની વસૂલી કરવા માટે લિક્વિડેશનની પ્રક્રિયા બહાર રહેવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે. કારણ કે કલમ ૧૯(૧૯) હેઠળ સુરક્ષિત લેણદારોને માત્ર કલમ ૫૨૯-એ મુજબ જ વિતરણ કરવાની મંજૂરી છે, તેથી ઉક્ત વર્ગ તેવા લેણદારોનો બનેલો છે, જેઓ

લિક્વિડેશનની પ્રક્રિયા બહાર રહે છે. આવા સુરક્ષિત લેણદારો નિશ્ચિત પરિસ્થિતિઓમાં કંપની અદાલત (અહીં, ટ્રિબ્યુનલ) સમક્ષ આવી શકે છે અને કંપની અદાલત (અહીં, ટ્રિબ્યુનલ) પાસે રહેલી અન્ય રકમોમાંથી ચુકવણી છોડાવવા માટે તમામ અન્ય લેણદારો કરતાં અગ્રતા હોવાનો દાવો કરી શકે છે. આ મર્યાદિત અગ્રતા કલમ પરદ-એ(૧) માં જાહેર કરવામાં આવી છે, પરંતુ તે માત્ર કલમ પરદ-એ(૧) ની કલમ (બી) માં નિર્દિષ્ટ મર્યાદા સુધી જ પ્રતિબંધિત છે. ઉક્ત જોગવાઈ કલમ પરદ(૧) ના જોગવાઈની કલમ (સી) નો ઉલ્લેખ કરે છે અને ઉક્ત જોગવાઈના વ્યાપને સમજવો આવશ્યક છે.

૬૫. કલમ પરદ(૧) ની જોગવાઈના જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ, વિલિંગ-અપની પ્રક્રિયાની બહાર રહેનાર સુરક્ષિત લેણદારની અગ્રતા કલમ પરદ(૩) (સી) માં વ્યાખ્યાયિત "કામદારોનો હિસ્સો" સુધી મર્યાદિત છે. "કામદારોનો હિસ્સો" નો અર્થ એવો રકમ થાય છે, જે સુરક્ષાના મૂલ્યના પ્રમાણમાં તે જ પ્રમાણ ધરાવે છે, જે પ્રમાણ કામદારોની બાકી રકમનું (એ) કામદારોની બાકી રકમ, અને (બી) તમામ લેણદારોને બાકી દેવાની રકમોના એકત્રિત કુલ સાથે હોય છે. આ બાબત ઉક્ત જોગવાઈ હેઠળના દૃષ્ટાંતમાં સમજાવવામાં આવી છે. જો તમામ કામદારોની બાકી રકમ, માનીએ કે, રૂ.૧ લાખ હોય અને તમામ સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી દેવાની રકમ રૂ.૩ લાખ હોય, તો તેઓ બધાને મળીને બાકી કુલ રકમ રૂ.૪ લાખ થાય છે. તેથી, કામદારોનો હિસ્સો ૨૫% થાય છે (રૂ.૪ લાખમાંથી રૂ.૧ લાખ). હવે જો કોઈ સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષાનું મૂલ્ય (જેમ કે કેનરા બેંકનું) રૂ.૧ લાખ હોય, તો "કામદારોનો હિસ્સો" રૂ.૨૫,૦૦૦

થશે, જે ઉક્ત સુરક્ષિત લેણદારે પ્રમાણાનુપાતે વહેંચવાનો હિસ્સો છે. કલમ ૫૨૯-એ(૧)(બી) ના બળે, ટ્રિબ્યુનલમાં ઉપલબ્ધ અન્ય રકમોમાંથી અન્ય તમામ ઉપર તેની અગ્રતા માત્ર રૂ.૨૫,૦૦૦ સુધી જ મર્યાદિત રહે છે."

૧૪. આંધ્રા બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર અને અન્ય (ઉપરોક્ત) માં, સર્વોચ્ચ અદાલતની ત્રણ-ન્યાયાધીશોની પીઠે, એસ.બી. સિંહા, ન્યાયમુર્તિશ્રી દ્વારા ચુકાદો આપતાં, ફરાર ૨૨ અને ૨૩ માં સુરક્ષિત લેણદારોના હકો અંગે પણ ચર્ચા કરી છે, જેના સંબંધિત ઉત્તરાઓ નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

૨૨. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના અનુસંધાનમાં, સુરક્ષિત લેંદારો પાસે બે વિકલ્પો છે (૧) તેઓ કંપની ન્યાયમુર્તિશ્રી સમક્ષ જવાનું ઇચ્છી શકે; અથવા (૨) તેઓ વિસર્જન કાર્યવાહીની બહાર રહી શકે. તેમ છતાં, બીજી શ્રેણીના સુરક્ષિત લેંદારો કલમ ૫૨૯(૧) સાથે જોડાયેલી જોગવાઈ (સી) સાથે વાંચવાની કલમ ૫૨૯-અ(૧)(બી) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે. કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૩) ની જોગવાઈ (સી) માં સમાવેશ થયેલો "કામદારોનો હિસ્સો", કોઈપણ સુરક્ષિત લેંદારની સુરક્ષાના સંબંધમાં, એવો અર્થ ધરાવે છે કે જે રકમ સુરક્ષાની કિંમત સાથે એ જ પ્રમાણ ધરાવે છે જે પ્રમાણ કામદારોના બાકીદારોની રકમનું કુલ (એ) કામદારોના બાકીદારો, અને (બી) તમામ (જેમ મૂળમાં છે, સુરક્ષિત) લેંદારોને બાકી દેવાની રકમના એકત્રિત કુલ સાથે હોય છે.

૨૩. કલમ ૫૨૯-એની ભાષા પણ સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ છે, જેના મુજબ કામદારોના બાકી હક્કો અથવા સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને બાકી રહેલા દેવા, જેટલી હદ સુધી આવા દેવા કલમ ૫૨૯ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈની કલમ

(સી) હેઠળ આવા બાકી હક્કો સાથે સમપ્રમાણે ક્રમ ધરાવે છે, તે તમામ અન્ય દેવા કરતાં અગ્રતા પામશે. એકવાર કલમ પરદની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈ (સી) મુજબ કામદારોનો હિસ્સો નક્કી થઈ જાય, ત્યારે નિર્વિવાદ રીતે કામદારોના દાવાઓ તેમજ સુરક્ષિત ઋણદાતાઓના દાવાઓનું પણ ચુકવણું કલમ પરદ-એ મુજબ કરવું પડશે.

૧૫. વર્તમાન મામલામાં, વડી અદાલતના માનનીય કંપની ન્યાયાધીશે અને વિભાગીય પીઠે એવું ઠરાવ્યું છે કે તમામ સુરક્ષિત લેણદારોને, કામદારો સાથે મળીને, કંપનીની તમામ મિલકતો અથવા સંપત્તિઓ પર સમાનુપાતિક પ્રભાર છે અને તેઓને કંપની અધિનિયમની કલમ પરદએ હેઠળ અન્ય તમામ બાકીના દાવાઓ કરતાં અગ્રતા ધરાવતી અતિપ્રાધાન્ય ચુકવણીના આધારે, કામદારોના બાકીહક સાથે, સુરક્ષિત લેણદારો તરીકે તેમના બાકીહક મેળવવાનો અધિકાર રહેશે. વડી અદાલતના માનનીય કંપની ન્યાયાધીશે તેમના આદેશના સમર્થનમાં આ અદાલતના આંધ્રા બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર અને અન્ય (ઉપરોક્ત)ના નિર્ણયમાં કરવામાં આવેલી કેટલીક ટિપ્પણીઓ પર પણ આધાર રાખ્યો છે. આ અદાલત દ્વારા આંધ્રા બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર અને અન્ય (ઉપરોક્ત) માં કરવામાં આવેલી આ ટિપ્પણીઓ, અલ્હાબાદ બેંક વિ. કેનરા બેંક અને અન્ય (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓના સંદર્ભમાં હતી અને તે નીચે મુજબ ઉદ્ઘૂત કરવામાં આવે છે:

૨૫. જો કે, મુદ્દો (૬) નક્કી કરતાં, આ અસરની એક આકસ્મિક ટિપ્પણી કરવામાં આવી હતી કે “કામદારોના બાકી હકો” ને કલમ પરદ-અ(૧)(એ) ના

કારણે અન્ય તમામ લેણદારો, સુરક્ષિત તથા અસુરક્ષિત, ઉપર અગ્રતા પ્રાપ્ત છે. એવો પ્રશ્ન આ કેસમાં ઊભો થતો નહોતો, કારણ કે અલ્હાબાદ બેંક નિર્વિવાદ રીતે એક અસુરક્ષિત લેણદાર હતી.

૨૬. તેથી, એવો અવલોકન ત્યાં પ્રાપ્ત થયેલી તથ્યપરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને કરવાનું ન તો આવશ્યક હતું અને ન જ તેને કલમ ૫૨૯-એ(૧)(એ) માં સમાવાયેલ સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ ભાષાનો આધાર મળે છે. તેથી, અમે આ ઠરાવ કરતાં જરાય સંકોચ અનુભવતા નથી કે અલ્હાબાદ બેંક મામલે આ અદાલતનો ઉપરોક્ત હદ સુધીનો નિષ્કર્ષ યોગ્ય કાનૂન પ્રતિપાદિત કરતો નથી.

ઉપરોક્ત આ સર્વોચ્ચ અદાલતના આંધ્રા બેંક વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર અને અન્ય (ઉપરોક્ત) મામલામાં કરાયેલા અવલોકનોનો, તેથી, એવો અર્થ થાય છે કે કામદારોને સુરક્ષિત લેણદારની બાકી રકમો ઉપર પ્રાથમિકતા મળશે નહીં અને તેનું કારણ કલમ ૫૨૯અ (૧) ની નિર્વિવાદ ભાષા છે કે કામદારોની બાકી રકમો તથા સુરક્ષિત લેણદારની બાકી રકમો, તે હદ સુધી કે જેટલી આવી દેવાની રકમો કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (સી) હેઠળ આવી બાકી રકમો સાથે સમાન હકથી આવે છે, તે તમામ અન્ય દેવાઓ કરતાં પ્રાથમિકતાથી ચૂકવવાની રહેશે. પરંતુ, જેમ અમે ઠરાવ્યું છે, માત્ર ત્યારે જ જ્યારે કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (સી) ની શરતના બીજા ભાગ હેઠળ સુરક્ષિત લેણદાર સુરક્ષા સાકાર કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે અને શરતના પ્રથમ ભાગ હેઠળ કામદારોના હિતમાં સર્જાયેલા સમાન હકના ભારને કારણે તે પોતાની બાકી રકમનો કોઈ ભાગ વસૂલ કરવામાં અસમર્થ રહે, ત્યારે તેને કલમ ૫૨૯ ની પેટા કલમ (૧) ની

શરતના ખંડ (સી) માં દર્શાવેલી હદ સુધી સમાન હકનો ભાર પ્રાપ્ત થાય છે અને સુરક્ષિત લેણદારને બાકી એવી માત્ર તેવી જ દેવાની રકમો, જે કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૧) ની શરતના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોની બાકી રકમો સાથે સમાન હકથી આવે છે, તે કંપનીની બાકી તમામ અન્ય દેવાઓ કરતાં પ્રાથમિકતાથી ચૂકવવાની રહેશે. વડી અદાલતે એ ઠરાવીને સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે કે સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી તમામ દેવાની રકમો કામદારોની બાકી રકમો સાથે સમાન હકથી ગણાશે અને કંપનીની બાકી તમામ અન્ય દેવાઓ કરતાં પ્રાથમિકતાથી કામદારોની બાકી રકમો સાથે મળીને ચૂકવવાની રહેશે.

૧૬. પરિણામે, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે. વડી અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચનો વિવાદિત આદેશ અને આઈ.એ. નં. ૧૫૧૧ ઓફ ૨૦૦૮ માં માનનીય કંપની ન્યાયમુર્તિશ્રીનો તા. ૨૮.૧૧.૨૦૦૮ નો આદેશ રદ કરવામાં આવે છે અને આ બાબત આ ચુકાદામાં પ્રતિપાદિત કાયદા મુજબ આઈ.એ.નો નિર્ણય કરવા માટે માનનીય કંપની ન્યાયમુર્તિશ્રીને પરત મોકલવામાં આવે છે. ખર્ચ બાબતે કોઈ આદેશ કરવામાં આવશે નહીં.

સ્વતંત્ર કુમાર, ન્યાયમુર્તિશ્રી.

૧૭. અપીલ માટે મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

૧૮. કંપનીઝ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (સંક્ષેપમાં, 'અધિનિયમ') ની કલમો પરદ, પરદએ અને ૫૩૦ ના વ્યાપ, કાર્યક્ષેત્ર અને વિધાનયોજનાને લગતો કાયદાનો એક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન વર્તમાન મામલે ઉપસ્થિત થાય છે.

૧૯. અપીલકર્તાના જણાવ્યા મુજબ, આ જોગવાઈઓના સાચા અર્થઘટન અનુસાર, લિક્વિડેશન હેઠળની કંપનીની સંપત્તિઓના વેચાણથી પ્રાપ્ત થયેલ ભંડોળમાંથી બાકી રકમોની ચુકવણીના પ્રશ્નમાં, કામદારોને સુરક્ષિત લેણદારો સહિત અન્ય તમામ ઉપર પ્રાધાન્યપૂર્ણ હક રહે છે. ખાસ કરીને, જ્યારે આવી સંપત્તિઓ લિક્વિડેશન હેઠળની કંપનીના સુરક્ષિત લેણદારોના હિતમાં ગીર્વે મૂકાયેલ ન હોય ત્યારે આ વાત વધુ સ્પષ્ટપણે લાગુ પડે છે. તેથી, સુરક્ષિત લેણદારોને આવી અસુરક્ષિત સંપત્તિઓ પર કોઈ હકભાર રહેતો નથી અને કંપનીની આવી સંપત્તિઓમાંથી પ્રાપ્ત વેચાણ આવક ઉપર અનુસંગિક, પ્રાધાન્યપૂર્ણ કે સમાનુપાતિક હકનો પણ કોઈ દાવો રહેતો નથી. તેના વિરુદ્ધ, સામાવાળાઓ તરફથી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણથી વસૂલ ન થઈ શકેલ સુરક્ષિત લેણદારોની બાકી રકમ બાબતે, તેમના દેવા કામદારોના દેવા સાથે સમાનુપાતમાં ક્રમ પામશે, કારણ કે તેમણે અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧) મુજબ કામદારોની બાકી રકમ જેટલી હદ સુધી પોતાની સુરક્ષા છોડી દીધી છે. પોતાની-પોતાની દલીલોના સમર્થનમાં, અપીલકર્તાએ આ અદાલતના અલાહાબાદ બેંક વિ. કેનરા બેંક અને અન્ય [(૨૦૦૦) ૪ એસ.સી.સી. ૪૦૬] ના કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર આધાર મૂક્યો છે, જ્યારે સામાવાળાઓએ આ અદાલતના ચુ.સી.ઓ. બેંક વિ. સત્તાવાર લિક્વિડેટર, વડી અદાલત, બોમ્બે અને અન્ય [(૧૯૯૪) ૫ એસ.સી.સી. ૧]; આંધ્રા બેંક વિ. સત્તાવાર લિક્વિડેટર [(૨૦૦૫) ૫ એસ.સી.સી. ૭૫]; અને આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ. બેંક લિમિટેડ વિ. સિડકો લેધર્સ લિમિટેડ અને અન્ય

[(૨૦૦૬) ૧૦ એસ.સી.સી. જપર] ના કેસોમાં આપેલા ચુકાદાઓ પર ભારે નિર્ભરતા દર્શાવી છે. હાલના વિવાદના બંને પક્ષોએ આ અદાલતના ભિન્ન નિર્ણયોએ આધાર રાખ્યો હોવાથી, ઉપરોક્ત સંદર્ભિત ચુકાદાઓમાં દર્શાવાયેલા ભિન્ન અભિપ્રાયો ધ્યાનમાં રાખીને કાયદાનું યથાર્થ પ્રતિપાદન શું છે તે હવે આ અદાલતે જણાવવાનું છે.

૨૦. પ્રારંભમાં જ, વર્તમાન અપીલ ઊભી થવા પામેલ હકીકતોનો હું સંક્ષેપમાં ઉલ્લેખ કરી શકું છું. એમ/એસ. યુ.એમ.આઈ. સ્પેશિયલ સ્ટીલ્સ લિ. (સંક્ષેપમાં, યુ.એમ.આઈ.) અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્થાપિત એક કંપની છે. તેના પાસે ભારતભરમાં વિવિધ સ્થળોએ સંપત્તિઓ છે. યુ.એમ.આઈ.ની આ સંપત્તિઓમાંથી કેટલીક બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને ગીવે રાખવામાં આવી હતી, જ્યારે બાકીની ખાસ કરીને ચેન્નાઈ, પુણે, ફરીદાબાદ અને કોલકાતા સ્થિત સંપત્તિઓ ગીવે રાખવામાં આવી નહોતી. વર્ષ ૨૦૦૧ના અંત ભાગે કંપની બીમાર બની ગઈ હતી. ત્યારબાદ, તેણે પોતાને બીમાર એકમ તરીકે જાહેર કરાવવા માટે બોર્ડ ફોર ઇન્ડસ્ટ્રિયલ એન્ડ ફાઈનાન્શિયલ રિકન્સ્ટ્રક્શન (સંક્ષેપમાં, ‘બી.આઈ.એફ.આર.’) નો સંપર્ક કર્યો. બી.આઈ.એફ.આર.એ તેના ૮મી માર્ચ, ૨૦૦૨ના અભિપ્રાય દ્વારા એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો કે યુ.એમ.આઈ.નું વિસર્જન થવું જોઈએ. બી.આઈ.એફ.આર.ના અભિપ્રાયના વિચારણા પછી, વડી અદાલતે તેના ૫મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૩ના આદેશ દ્વારા યુ.એમ.આઈ.ના વિસર્જનનો આદેશ કર્યો અને વિસર્જન કાર્યવાહી ચલાવવા તથા પૂર્ણ કરવા માટે એક સત્તાવાર લિક્વિડેટરની નિમણૂક કરી. વડી અદાલતનો આ આદેશ અંતિમ

બન્યો. આ આદેશના અનુસંધાને, સત્તાવાર લિક્વિડેટરે કંપનીની તમામ સંપત્તિઓનો કબજો સંભાળી લીધો. અમારા સમક્ષ આ નિર્વિવાદ સ્થિતિ છે કે યુ.એમ.આઈ.ના મુખ્ય ગીર્વાધિકાર ધરાવતા ઋણદાતા એસ.એ.એસ.એફ./આઈ.ડી.બી.આઈ.એ તેની બાકી રકમોની વસૂલાત માટે ૩૧મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૪ની સ્થિતિએ રૂ. ૬૩.૩૪ કરોડ જેટલી રકમ બાબતે મૂળ અરજી નં. ૭૨/૨૦૦૪ દેવાં વસૂલી ન્યાયાધિકરણ (ડી.આર.ટી.) સમક્ષ દાખલ કરી હતી. આ અરજી ઉપર, ડી.આર.ટી.એ ૫મી જુલાઈ, ૨૦૦૪ના રોજ નોટિસ જારી કરી હતી અને ત્યારથી, કોઈ આગળની કાર્યવાહી વિના આ મામલો ડી.આર.ટી. સમક્ષ બાકી છે.

૨૧. દરમિયાન, અધિકૃત લિક્વિડેટરે તમામ સુરક્ષિત દેણદારો પાસેથી દાવાઓ મંગાવ્યા હતા અને અન્યમાં, આઈ.ડી.બી.આઈ.એ પણ પોતાનો દાવો ૩૦મી જુલાઈ, ૨૦૦૬ના રોજ દાખલ કર્યો હતો. સુરક્ષિત દેણદારોનો સ્વીકારાયેલ દાવો રૂપિયા ૧,૬૦,૦૮,૪૩,૭૩૯/- હતો જ્યારે કામદારોનો દાવો રૂપિયા ૧૬,૩૮,૪૪,૭૪૧.૨૫ હતો. અમારી સમક્ષ એ બાબત પણ વિવાદિત નથી કે કંપનીની સુરક્ષિત મિલ્કતો અલગથી વેચવામાં આવી હતી અને તે અંગે અલગ હિસાબ રાખવામાં આવ્યો હતો. તે જ રીતે, બિનસુરક્ષિત મિલ્કતો પણ અધિકૃત લિક્વિડેટર દ્વારા અલગથી વેચવામાં આવી હતી, જેના માટે ફરીથી અલગ હિસાબ રાખવામાં આવ્યો હતો. સુરક્ષિત મિલ્કતોમાંથી કુલ વેચાણ આવક રૂપિયા ૧૦૮.૯૦ કરોડ હતી, જેમાંથી રૂપિયા ૯૩,૬૪,૯૩,૫૮૬/-ની રકમ સુરક્ષિત દેણદારો વચ્ચે વહેંચવામાં આવી હતી અને રૂપિયા

૮,૧૯,૨૨,૩૭૧.૧૨ની રકમ કામદારોને ચૂકવવામાં આવી હતી. અધિકૃત લિક્વિડેટરે કંપનીની બિનસુરક્ષિત મિલ્કતો રૂપિયા ૮.૫૧ કરોડની કુલ રકમમાં વેચી હતી. તેમાં વિવિધ સ્થળોએ આવેલી એવી મિલ્કતોનો સમાવેશ થતો હતો, જે કોઈ પણ બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થાને ગીરવે મૂકવામાં આવી ન હતી. પક્ષકારો વચ્ચેનો વિવાદ મુખ્યત્વે રૂપિયા ૮.૫૧ કરોડની આ રકમના વહેંચાણને સંબંધિત છે. કામદારોના જણાવ્યા મુજબ, તેમની બાકી રહેલી સંપૂર્ણ માંગણી રૂપિયા ૮.૧૯ કરોડ અને થોડી વધારે, અધિનિયમની કલમ પરલ્એની જોગવાઈઓ અનુસાર, અન્ય તમામ દાવેદારો કરતાં અગ્રતા પર સંતોષવામાં આવવી જોઈએ. જોકે, સુરક્ષિત દેણદારો તરફથી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે તેઓને કાયદેસરની જોગવાઈઓના આધારે અને ખાસ કરીને આ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા કે તેમણે રૂપિયા ૮,૧૯,૨૨,૩૭૧.૧૨ની હદ સુધી કામદારોના હિતમાં પોતાની સુરક્ષા છોડી દીધી હતી, બિનસુરક્ષિત મિલ્કતોના વેચાણની આવક પર પણ સમાન હક્કનો બોજો છે. આવી સંતોષકારક ચુકવણી થયા પછી જ વેચાણ આવકનું કાયદા અનુસાર અન્ય દેણદારોમાં વહેંચાણ થઈ શકે. સુરક્ષિત દેણદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલ ઓ.એ.ની નોટિસ અધિકૃત લિક્વિડેટરને પણ જારી કરવામાં આવી હતી.

૨૨. મજૂરોમાંથી એક, જિતેન્દ્ર નાથ સિંહ, વર્તમાન અપીલમાં અપીલકર્તાએ, કંપની અરજી નં. ૨/૨૦૦૨માં આઈ.એ. નં. ૧૫૧૧/૨૦૦૮ તરીકે અરજી દાખલ કરીને એવી પ્રાર્થના કરી કે અસુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણની આવકમાંથી સૌપ્રથમ મજૂરોને વિતરણ કરવામાં આવે. આ આઈ.એ. કંપની

અદાલતે તા. ૨૮મી નવેમ્બર, ૨૦૦૮ના આદેશ દ્વારા નામંજૂર કરી હતી. આ આદેશ વિરુદ્ધ, મજૂરો દ્વારા વડી અદાલત સમક્ષ કંપની અપીલ નં. ૧૦/૨૦૦૮ દાખલ કરવામાં આવી હતી. અન્ય ત્રણ મજૂરોએ પણ અરજી દાખલ કરીને એવી પ્રાર્થના કરી હતી કે વેતન સંબંધિત તેમના ચકાસાયેલા દાવાના ૫૦ ટકા જેટલી રકમ સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા તેમને ચૂકવવામાં આવે. કંપની અદાલતે કંપની અપીલ નં. ૧૦/૨૦૦૮માં તા. ૨૪મી એપ્રિલ, ૨૦૦૮નો એક વચગાળાનો આદેશ પસાર કરીને એવો નિર્દેશ આપ્યો હતો કે સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા અદાલતની પરવાનગી મેળવ્યા પછી જ રકમનું વિતરણ કરવામાં આવે. આ આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, કંપની અદાલતે આ ત્રણ મજૂરોનો દાવો તા. ૧૬મી એપ્રિલ, ૨૦૧૦ના તેના આદેશ દ્વારા નામંજૂર કર્યો હતો. આથી વ્યથિત થઈ, આ ત્રણ મજૂરોએ વડી અદાલત સમક્ષ કંપની અપીલ નં. ૧ ઓફ ૨૦૧૦ દાખલ કરી હતી.

૨૩. આ બન્ને અપીલો વડી અદાલતે તા. ૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૦ના એક સામૂહિક ચુકાદા દ્વારા નામંજૂર કરી હતી. વડી અદાલતના ચુકાદાથી અસંતોષ પામેલ કામદાર જિતેન્દ્ર નાથ સિંહે કંપની અપીલ નં. ૧૦/૨૦૦૮ સંબંધી નિર્ણય વિરુદ્ધ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે.

૨૪. ઉપરોક્ત તથ્યોના પ્રકાશમાં, વર્તમાન અપીલમાં અપીલકર્તાનો તર્ક એવો છે કે બિનજામીનદાર સંપત્તિઓના સંબંધમાં કામદારોનો દાવો જામીનદાર ઋણદાતાઓના દાવાઓ કરતાં ઉચ્ચ ક્રમે આવે છે અને તેમના દાવાઓની સરખામણીએ પ્રાથમિકતાથી ચૂકવવો જોઈએ. અનુપાતે વહેંચણીનો નિયમ માત્ર

તે જ મિલ્કતોના વેચાણથી પ્રાપ્ત થતી આવક પર લાગુ પડે છે, જેઓ પર કોઈ વિશિષ્ટ જામીનદાર ઋણદાતાનો ભારણ હોય. સરળ રીતે કહીએ તો, કાયદેસરનું ભારણ કોઈપણ કરારજન્ય ભારણ કરતાં પ્રાથમિકતા પ્રાપ્ત કરશે.

૨૫. હવે સંબંધિત કાનૂની જોગવાઈઓ અને તેમની યોજનાની તપાસ કરીએ. કંપનીઝ (સંશોધન) અધિનિયમ, ૧૯૮૫ દ્વારા, કલમ ૫૨૯એ તેમજ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧)ની જોગવાઈ, રજમી મે, ૧૯૮૫થી અમલમાં આવે તે રીતે ઉમેરવામાં આવી હતી. આ જોગવાઈઓનો હેતુ એવો જણાય છે કે કંપનીના વિસર્જનના પ્રસંગે, કામદારોની બાકી રકમને ગિરવે સુરક્ષિત લેણદારોની બાકી રકમ સમકક્ષ દરજ્જો આપવામાં આવે અને સરકારની બાકી રકમ કરતાં પણ ઉપર પ્રાધાન્ય આપવામાં આવે. વિધાનકારનો આશય એવો જણાય છે કે ગિરવે સુરક્ષિત લેણદારો અને કામદારોની બાકી રકમ અન્ય લોકોની સરખામણીમાં પ્રાધાન્યપૂર્વક ચૂકવવામાં આવવી જોઈએ, જોકે, તેઓ પરસ્પર સમકક્ષ જ રહેશે. કાયદાના રચયિતાઓનો આશય ગિરવે સુરક્ષિત લેણદારને તેની બાકી રકમ અથવા કામદારો પરનો તેનો ભાર દૂર કરવાનો અથવા તેને તેનાથી વંચિત કરવાનો નહોતો, જો સુધી તે ગિરવે સુરક્ષિત લેણદારે તેનો સ્પષ્ટ ત્યાગ કર્યો ન હોય. આ તબક્કે, હું અધિનિયમની કલમો ૫૨૯, ૫૨૯એ અને ૫૩૦ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરી શકું છું, જે આ પ્રમાણે છે :—

"૫૨૯. દેવાળિયા કંપનીઓના વિસર્જનમાં દેવાળિયાપણાના નિયમોની લાગુ પડતાશ.—(૧) દેવાળિયા કંપનીના વિસર્જનમાં, નીચેની બાબતોના સંબંધમાં તે જ નિયમો પ્રચલિત રહેશે અને તેમનું પાલન કરવામાં આવશે—

(એ) પુરવાર કરી શકાય તેવા દેવાં;

(બી) વાર્ષિકીનું મૂલ્યાંકન તથા ભાવિ અને આકસ્મિક જવાબદારીઓનું મૂલ્યાંકન; અને

(સી) સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત દેવુંદારોના અનુક્રમે અધિકારો; જેમ લેણદારદશાના કાયદા હેઠળ હાલ અમલમાં છે, દિવાળિયા જાહેર કરાયેલ વ્યક્તિઓની સંપત્તિઓ સંબંધે:

પરંતુ શરતે કે દરેક સુરક્ષિત લેણદારની જામીનગીરીને તેમાં કામદારોના હિસ્સાની મર્યાદા સુધી કામદારોના હિતમાં સમાનુપાતિક પ્રથમ હકાધિકારને આધીન માનવામાં આવશે, અને જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની જામીનગીરી છોડીને પોતાની દેવાદારી સાબિત કરવાની બદલે પોતાની જામીનગીરીનું વાસ્તવિકીકરણ કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે, -

(એ) લિક્વિડેટરને કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા અને તેવા ભારહકનો અમલ કરાવવા હકદાર ગણવામાં આવશે;

(બી) આવા ભારના અમલવારી દ્વારા લિક્વિડેટર દ્વારા વસૂલ કરવામાં આવેલી કોઈપણ રકમ કામદારોના લેણાંની ચૂકવણી માટે પ્રમાણસર રીતે વાપરવામાં આવશે; અને

(સી) આવા સુરક્ષિત લેણદારે, આ જોગવાઈના ઉપરોક્ત ઉપબંધોના બળે, જે દેવું તેની પાસેથી વસૂલ કરી શકાયું ન હોય તે દેવાના જેટલા ભાગને, અથવા તેની સુરક્ષામાં કામદારોના હિસ્સાની જેટલી રકમ હોય તેને, બંનેમાંથી જે ઓછી

હોય તે, કલમ ૫૨૯એ ના હેતુઓ માટે કામદારોના બાકીદારો સાથે સમકક્ષ હકદારી ધરાવશે.

(૨) આવા કોઈપણ કેસમાં જે તમામ વ્યક્તિઓ કંપનીની સંપત્તિમાંથી તેમના પક્ષે દાવો સાબિત કરવા અને લાભાંશ મેળવવા હકદાર હોય, તેઓ વિસર્જન પ્રક્રિયા હેઠળ હાજર થઈ શકે છે અને આ કલમના બળે જે દાવાઓ તેઓ વ્યક્તિગત રીતે કરવા હકદાર હોય તેવા દાવાઓ કંપની વિરુદ્ધ કરી શકે છે:

પરંતુ, જો કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર પોતાના સુરક્ષા હકનો ત્યાગ કરીને પોતાના દેવાના પુરાવા રજૂ કરવાની બદલે પોતાની સુરક્ષાની વસૂલાત કરવા આગળ વધે, તો તે સુરક્ષિત લેણદાર દ્વારા સુરક્ષાની વસૂલાત થવા અગાઉ તે સુરક્ષાના સંરક્ષણ માટે લિક્વિડેટર (જો હોય તો કામચલાઉ લિક્વિડેટર સહિત) દ્વારા થયેલા ખર્ચનો ૨[પોતાનો હિસ્સો ચૂકવવા] માટે જવાબદાર રહેશે.

સ્પષ્ટીકરણ.-આ જોગવાઈના હેતુઓ માટે, સુરક્ષિત દેણદારીએ જે સુરક્ષાના સંરક્ષણ માટે લિક્વિડેટર દ્વારા થયેલા ખર્ચનો જે ભાગ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે, તે ખર્ચની સંપૂર્ણ રકમમાંથી એવી રકમ ઘટાડ્યા પછીની રકમ રહેશે, જે રકમનો તે ખર્ચ સાથે એવો જ અનુપાત હોય જેમ સુરક્ષા સંદર્ભે કામદારોનો હિસ્સો સુરક્ષાના મૂલ્ય સાથે ધરાવે છે.

(૩) આ કલમ, કલમ ૫૨૯એ અને કલમ ૫૩૦ ના હેતુઓ માટે,-

(એ) "શ્રમિકો", કંપનીના સંબંધમાં, તેનો અર્થ કંપનીના કર્મચારીઓ, જે ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (૧૯૪૭ નો ૧૪) ના અર્થની અંદર

આવતા શ્રમિકો હોય છે;

(બી) "કામદારોની બાકીદારી", કોઈ કંપનીના સંબંધમાં, તે કંપની તરફથી તેના કામદારોને ચૂકવવાનાં નીચે દર્શાવેલ રકમોના કુલ સરવાળાને સૂચવે છે, અર્થાત્:-

(૧) કંપનીને આપવામાં આવેલી સેવાઓના સંબંધમાં કોઈપણ કામદારના સમયકામ અથવા ટુકડાકામ માટે ચૂકવવાપાત્ર મજૂરી સહિતની બધી મજૂરી અથવા પગાર, તેમજ કોઈપણ કામદાર દ્વારા સંપૂર્ણપણે અથવા આંશિક રીતે કમિશન સ્વરૂપે કમાયેલો પગાર, અને ઔદ્યોગિક વિવાદો અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (૧૯૪૭નો ૧૪) ની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ કોઈપણ કામદારને ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ વળતર;

(૨) સંચિત થયેલ રજાના પારિશ્રમિકની એવી બધી રકમ, જે કોઈ કામદારને, અથવા તેના અવસાનની સ્થિતિમાં તેના હકમાં આવેલ અન્ય કોઈ વ્યક્તિને, તેની નોકરીનો અંત વિસર્જન આદેશ અથવા ઠરાવ પહેલાં, અથવા તેના પ્રભાવથી, થવાથી, ચૂકવવાપાત્ર બને;

(૩) સિવાય કે કંપનીનું વિસર્જન માત્ર પુનર્ગઠનના હેતુસર અથવા બીજી કંપની સાથે વિલીનીકરણના હેતુસર સ્વૈચ્છિક રીતે કરવામાં આવી રહ્યું હોય, અથવા સિવાય કે વિસર્જનના પ્રારંભ સમયે કંપનીને વીમાકર્તાઓ સાથે એવો કરાર હેઠળ, જે વર્કમેન્સ કમ્પેન્સેશન અધિનિયમ, ૧૯૨૩ (૧૯૨૩નું ૮) ની કલમ ૧૪ માં ઉલ્લેખિત છે, એવા હકો પ્રાપ્ત હોય કે જે કામદારને હસ્તાંતરિત કરી શકાય અને તેમાં નિહિત કરી શકાય, તો કંપનીના કોઈપણ કામદારના મૃત્યુ અથવા

અશક્તતા સંબંધે ઉક્ત અધિનિયમ હેઠળ કોઈપણ વળતર અથવા વળતર માટેની જવાબદારી બાબતે બાકી રહેલી બધી રકમો;

(જ) કંપની દ્વારા જાળવવામાં આવતા ભવિષ્ય નિધિ, પેન્શન નિધિ, ગ્રેયુઈટી નિધિ અથવા કામદારોના કલ્યાણ માટેના અન્ય કોઈપણ નિધિમાંથી કોઈપણ કામદારને બાકી હોય તેવી તમામ રકમો;

(સી) "કામદારોનો હિસ્સો", કંપનીના કોઈ સુરક્ષિત લેણદારની સુરક્ષાના સંબંધમાં, એવો અર્થ થાય છે કે એવી રકમ, જે સુરક્ષાની કિંમત સાથે એ જ પ્રમાણ ધરાવે છે, જે પ્રમાણ કામદારોને બાકી ચૂકવવાપાત્ર રકમનું નીચે દર્શાવેલની કુલ રકમ સાથે હોય છે—

(૧) કામદારોને ચૂકવવાપાત્ર બાકી રકમ; અને

(૨) સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને બાકી રહેલા ઋણોની રકમો.

દ્રષ્ટાંત

પરદાએ. પ્રાધાન્યપ્રાપ્ત ચૂકવણીને અગ્રતા આપનાર જોગવાઈ.— આ અધિનિયમની અથવા તે સમય માટે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદાની અન્ય કોઈ જોગવાઈમાં જે કંઈ સમાવેશ થયેલ હોય તે છતાં, કંપનીના વિસર્જન પ્રક્રિયામાં—

(એ) કામદારોની બાકી ચૂકવણીઓ; અને

(બી) સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને બાકી રહેલા ઋણો, જેટલી હદ સુધી આવા ઋણો કલમ પરદા ની પેટા કલમ (૧) ની જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ આવી

બાકીદારો સાથે સમાન અનુપાતે ક્રમ ધરાવે છે, તેઓને અન્ય તમામ ઋણો કરતાં અગ્ર પ્રાથમિકતા સાથે ચૂકવવામાં આવશે.

(૨) પેટા કલમ (૧) ની કલમ (એ) અને કલમ (બી) હેઠળ ચૂકવવાનાં દેવા સંપૂર્ણપણે ચૂકવવામાં આવશે, જો સુધી કે સંપત્તિ તે ચૂકવવા માટે અપર્યાપ્ત ન હોય; અને તેવી સ્થિતિમાં તે સમાન પ્રમાણમાં ઘટશે.

૫૩૦. અગ્રતાક્રમે ચૂકવણીઓ. – (૧) કલમ ૫૨૯અ ની જોગવાઈઓને આધિન રહીને થતા વિસર્જનમાં, અન્ય તમામ દેવાનો કરતાં અગ્રતાક્રમે ચૂકવવામાં આવશે—

(એ) કંપની તરફથી કેન્દ્રીય અથવા કોઈ રાજ્ય સરકારને અથવા સંબંધિત તારીખે, જે પેટા કલમ (૮) ની કલમ (સી) માં વ્યાખ્યાયિત છે, કોઈ સ્થાનિક સત્તાધિકારીને બાકી રહેલી બધી આવકો, કરો, ઉપકરો અને દરો, અને જે તે તારીખના તરત અગાઉના બાર મહિનાની અંદર બાકી તથા ચૂકવપાત્ર થયેલ હોય;

(બી) કોઈપણ કર્મચારી દ્વારા કંપનીને અપાયેલી સેવાઓના સંબંધમાં ચૂકવવાપાત્ર અને સંબંધિત તારીખથી તરત પૂર્વવર્તી બાર મહિનાની અંદરના ચાર મહિનાથી વધુ ન હોય તેવી અવધિ માટે બાકી રહેલી તમામ મજૂરી કે પગાર (જેમા સમયાધારિત અથવા કામના એકમદીઠ ચૂકવવાપાત્ર મજૂરી અને સંપૂર્ણપણે અથવા ભાગે કમિશનના આધારે મેળવેલ પગારનો સમાવેશ થાય છે), પેટા કલમ (૨) માં નિર્દિષ્ટ મર્યાદાને આધીન;

(સી) સંચિત થયેલું તમામ રજાનું વેતન, જે કોઈ કર્મચારીને ચૂકવવાનું બને છે, અથવા તેના અવસાનની સ્થિતિમાં તેના અધિકાર હેઠળ કોઈ અન્ય વ્યક્તિને, તેના રોજગારની સમાપ્તિ પર, જે સમાપ્તિ વિસર્જનના આદેશ અથવા ઠરાવ પહેલાં અથવા તેના પરિણામે થયેલી હોય;

(ડી) જો કંપનીનું વિસર્જન માત્ર પુનર્ગઠનના હેતુઓ માટે અથવા બીજી કંપની સાથે વિલીનીકરણ માટે સ્વૈચ્છિક રીતે કરવામાં આવતું ન હોય, તો સંબંધિત તારીખ પહેલાંના તરત અગાઉના બાર માસ દરમિયાન ચૂકવવાપાત્ર ફાળાઓ અંગે, કોઈપણ વ્યક્તિઓના નોકરીદાતા તરીકે કંપની દ્વારા કર્મચારીઓ રાજ્ય વીમા અધિનિયમ, ૧૯૪૮ (૧૯૪૮ નો ૩૪), અથવા હાલ અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદા હેઠળ બાકી રહેલી બધી રકમો;

(ઈ) સિવાય કે કંપનીનું વિસર્જન માત્ર પુનઃરચના માટે અથવા બીજી કંપની સાથે વિલીનીકરણના હેતુઓ માટે સ્વૈચ્છિક રીતે કરવામાં આવી રહ્યું હોય, અથવા સિવાય કે કંપનીને, વિસર્જનની શરૂઆત સમયે, કામદાર વળતર અધિનિયમ, ૧૯૨૩ (૧૯૨૩ નો ૮) ની કલમ ૧૪ માં ઉલ્લેખિત પ્રકારના વીમાકર્તાઓ સાથેના એવા કરાર હેઠળ, કામદારને હસ્તાંતરિત કરી શકાય અને તેમાં નિહિત કરી શકાય એવા હકો પ્રાપ્ત હોય, તો ઉક્ત અધિનિયમ હેઠળ કંપનીના કોઈપણ કર્મચારીના મૃત્યુ અથવા અપંગતા અંગેના કોઈપણ વળતર અથવા વળતર માટેની જવાબદારી સંબંધે બાકી રહેલી તમામ રકમો;

(એફ) કંપની દ્વારા કર્મચારીઓના કલ્યાણ માટે જાળવવામાં આવતા ભવિષ્ય નિધિ, પેન્શન નિધિ, ગ્રેયુઇટી નિધિ અથવા કોઈ અન્ય નિધિમાંથી કોઈપણ

કર્મચારીને ચૂકવવાપાત્ર તમામ રકમો; અને

(જી) કલમ ૨૩૫ અથવા ૨૩૭ના અનુસરણમાં કરવામાં આવેલી કોઈપણ તપાસના ખર્ચ, જેટલા હદે તેઓ કંપની દ્વારા ચૂકવવા યોગ્ય હોય તેટલા.

(૨) પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (બી) હેઠળ જેને અગ્રતા આપવાની છે એવી રકમ, કોઈ એક દાવેદારના કિસ્સામાં, રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાજપત્રમાં અધિસૂચિત કરવામાં આવે તેવી રકમથી વધુ નહીં હોય].

(૩) જ્યાં વર્કમેન'સ કમ્પન્સેશન અધિનિયમ, ૧૯૨૩ (૧૯૨૩ નો ૮) હેઠળ કોઈ વળતર સામાહિક ચુકવણી હોય, ત્યાં પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (ઈ) ના હેતુઓ માટે, તે અંગેની બાકી રકમ એવી એકમુષ્ટ રકમ માનવામાં આવશે કે જેના માટે, જો તે સામાહિક ચુકવણી મુક્તિ પાત્ર હોય, તો ઉક્ત અધિનિયમ હેઠળ નોકરીદાતા તે હેતુ માટે અરજી કરે ત્યારે તેનું મુક્તિકરણ થઈ શકતું હોત.

(૪) જ્યાં કોઈ કંપનીના કોઈ કર્મચારીને કોઈ ચુકવણી કરવામાં આવી હોય, -

(૧) મજૂરી અથવા પગારના કારણે; અથવા

(૨) તેને, અથવા તેના મૃત્યુની સ્થિતિમાં, તેના હક્કમાં આવેલા અન્ય કોઈ વ્યક્તિને, સંચિત રજાના વેતનના બાકી પરિશ્રમિકના હેતુસર કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા તે હેતુ માટે અગ્રિમ અપાયેલ રકમમાંથી ચુકવણી કરવામાં આવી હોય, તો જે વ્યક્તિએ એવી રકમ અગ્રિમ આપી હોય તેને, વિઘટન પ્રક્રિયામાં, તેવી અગ્રિમ અપાયેલી અને ચૂકવાયેલી રકમ બાબતે અગ્રતા મેળવવાનો હક રહેશે, એટલી મર્યાદા સુધી કે જેટલી રકમના સંબંધમાં કર્મચારી અથવા તેના હક્કમાં આવેલી

અન્ય વ્યક્તિને વિઘટન પ્રક્રિયામાં અગ્રતા મેળવવાનો હક મળ્યો હોત તે રકમ, આવી ચુકવણી કરવામાં આવવાને કારણે, ઘટી ગઈ હોય.

(પ) ઉપરોક્ત દેવાઓ આ મુજબ રહેશે—

(એ) પોતપોતામાં સમકક્ષ ક્રમે રહેશે અને પૂર્ણપણે ચૂકવવામાં આવશે, જો સુધી સંપત્તિઓ તેઓને પૂર્ણ કરવા માટે અપર્યાપ્ત ન હોય; અને એવી સ્થિતિમાં તેઓ સમાન પ્રમાણમાં ઘટાડી દેવાશે; અને

(બી) જ્યાં સુધી સામાન્ય દેવાદારોને ચુકવણી કરવા માટે ઉપલબ્ધ કંપનીની સંપત્તિ તેમની માંગણીઓ પૂર્ણ કરવા માટે અપર્યાપ્ત હોય, ત્યાં સુધી કંપની દ્વારા સર્જવામાં આવેલ કોઈપણ ફ્લોટિંગ ચાર્જ હેઠળ ડિબેનચરના ધારકોના દાવાઓ કરતાં તેમને અગ્રતા રહેશે, અને તે મુજબ તે ચાર્જમાં સમાવિષ્ટ અથવા તે ચાર્જને આધીન કોઈપણ સંપત્તિમાંથી તેમની ચૂકવણી કરવામાં આવશે.

(ડ) વિસર્જનની ખર્ચ અને ખર્ચાઓ માટે જે રકમો જરૂરી હોઈ શકે તેવી રકમો જાળવી રાખવાના અધિન રહ્યા બાદ, ઉપરોક્ત દેવાનો તાત્કાલિક ચુકવણો કરવામાં આવશે જ્યાં સુધી ઉપલબ્ધ સંપત્તિ તેમની પૂર્તિ કરવા માટે પૂરતી હોય, અને પેટા કલમ (૧) ની કલમ (ડી) દ્વારા અગ્રતા આપવામાં આવેલા દેવાનો મામલે, તેના સંબંધમાં ઔપચારિક પુરાવો જરૂરી રહેશે નહીં, સિવાય જ્યાં અન્યથા વિહિત કરવામાં આવેલ હોય ત્યાં સુધી.

(૭) લિક્વિડેશનનો આદેશ આપવામાં આવેલી તારીખથી તરત અગાઉના ત્રણ મહિનાની અંદર, જો કોઈ મકાનમાલિક અથવા અન્ય વ્યક્તિએ કંપનીના કોઈ

માલસામાન અથવા ચલ સંપત્તિ ઉપર જમ્મી મૂકી હોય અથવા જમ્મી મૂકાવેલી હોય, તો આ કલમ દ્વારા જેને અગ્રતા આપવામાં આવી છે તે દેવા, તે રીતે જમ્મી મૂકાયેલા માલસામાન અથવા ચલ સંપત્તિ ઉપર, અથવા તેના વેચાણથી પ્રાપ્ત થતી રકમ ઉપર, પ્રથમ ભાર રહેશે:

પરંતુ આ શરતે કે, આવા કોઈપણ ભાર હેઠળ ચૂકવવામાં આવેલી કોઈપણ રકમ અંગે, માલિકમકાનધારક અથવા અન્ય વ્યક્તિને, જેને આવી ચૂકવણી કરવામાં આવે છે તે વ્યક્તિને જેવાં જ અગ્રતાના હકો પ્રાપ્ત થશે.

(૮) આ કલમના હેતુઓ માટે—

(એ) રજા દરમિયાનના અવધિ અથવા બીમારી કે અન્ય યોગ્ય કારણસર કામમાંથી ગેરહાજરીના અવધિ સંબંધિત કોઈપણ પરિશ્રમિક તે અવધિ દરમિયાન કંપનીને આપવામાં આવેલી સેવાઓ અંગેની મજૂરી ગણાશે;

(બી) "સંચિત રજા વેતન" શબ્દપ્રયોગમાં, કોઈપણ વ્યક્તિના સંબંધમાં, એવી બધી રકમોનો સમાવેશ થાય છે કે જે, તેના રોજગારના કરારના આધારે અથવા કોઈપણ કાયદાની જોગવાઈના આધારે (જેમાં કોઈપણ કાયદા હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ આદેશ અથવા આપવામાં આવેલ કોઈ નિર્દેશનો સમાવેશ થાય છે), તે રજાના સમયગાળા અંગે, અને સામાન્ય પ્રવાહમાં, તેને ચૂકવવાપાત્ર બન્યા હોત એવા વેતનના હિસાબે ચૂકવવાપાત્ર હોય, જો કંપની સાથેનું તેનું રોજગાર તે રજા મંજૂર કરાવવાનો હકદાર બને ત્યાં સુધી ચાલુ રહ્યું હોત;

(બબ) "કર્મચારીઓ" શબ્દપ્રયોગમાં કામદારનો સમાવેશ થતો નથી; અને

(સી) “સંબંધિત તારીખ” અભિવ્યક્તિનો અર્થ થાય છે—

(૧) બજાબરીપૂર્વક વિસર્જિત કરવાની આદેશિત કરવામાં આવેલ કંપનીના કેસમાં, કામચલાઉ તરલીકરણકર્તાની નિમણૂકની તારીખ (અથવા પ્રથમ નિમણૂકની તારીખ), અથવા જો આવી કોઈ નિમણૂક કરવામાં આવી ન હોય, તો વિસર્જનના આદેશની તારીખ, સિવાય કે બંનેમાંથી કોઈપણ કેસમાં કંપનીએ તે તારીખ પહેલાં સ્વૈચ્છિક રીતે વિસર્જિત થવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરી હોય; અને

(૨) એવા કોઈપણ કેસમાં જ્યાં ઉપબંડ (૧) લાગુ પડતો ન હોય, કંપનીના સ્વૈચ્છિક વિસર્જન માટેનો ઠરાવ પસાર થયેલી તારીખ.

(૯) આ કલમ તેવા વિસર્જનના કેસમાં લાગુ પડશે નહિ, જેમાં ભારતીય કંપની અધિનિયમ, ૧૯૧૩ (૧૯૧૩ નો ૭) ની કલમ ૨૩૦ ની પેટા કલમ (૫) માં ઉદ્દેખિત તારીખ આ અધિનિયમના પ્રારંભ પહેલાં આવી ગઈ હોય, અને તેવા કેસમાં, આ અધિનિયમ પસાર કરવામાં આવ્યો ન હોત તો જે અગ્રતા પ્રાપ્ત ચુકવણીઓ સંબંધિત જોગવાઈઓ લાગુ પડત, તે સંપૂર્ણ બળમાં યથાવત્ રહેલી માનવામાં આવશે."

૨૬. અધિનિયમનો પ્રકરણ ૫ એવા ઉપબંધો સાથે સંબંધિત છે જે વિસર્જનની દરેક પદ્ધતિ પર લાગુ પડે છે અને ખાસ કરીને, ઉપરોક્ત ઉપબંધો દાવાઓના પુરાવા અને તેમની અગ્રક્રમતા સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૫૨૯ દેવામાં અસમર્થ કંપનીના વિસર્જન માટે દિવાળિયા કાયદાના નિયમોના પ્રયોગ સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૫૨૯ના પ્રારંભિક શબ્દપ્રયોગથી એવો અભિપ્રાય થાય છે કે દેવામાં અસમર્થ કંપનીના વિસર્જનમાં, દિવાળિયા કાયદા હેઠળ પ્રવર્તમાન નિયમો લાગુ

પડશે. તેથી, પ્રાંતીય દિવાળિયા અધિનિયમ, ૧૯૨૦ (સંક્ષેપમાં “દિવાળિયા અધિનિયમ”), જેટલી હદે અનુમત્ય હોય તેટલી હદે, કંપનીના વિસર્જન બાબતે લાગુ પડશે. દિવાળિયા અધિનિયમની કલમ ૪૭ નીચે મુજબ છે :

"૪૭. સુરક્ષિત લેણદારો.-

૧) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની સુરક્ષા અમલમાં મૂકે છે, ત્યાં તે વસૂલ થયેલી શુદ્ધ રકમ કપાત કર્યા પછી પોતાના બાકી રહેલા દેવાદાર હક માટે પુરાવો રજૂ કરી શકે છે.

૨) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર લેણદારોના સામાન્ય હિતાર્થે પોતાની જામીનહકનો ત્યાગ કરે છે, ત્યાં તે પોતાની સંપૂર્ણ બાકી રકમ માટે દાવો પુરવાર કરી શકે છે.

૩) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત ઋણદાતા પોતાની જામીનગીરીનો અમલમાં ઉતારી વસૂલાત કરતો નથી અથવા તેનો પરિત્યાગ કરતો નથી, ત્યાં તેને પોતાની દેવાની નોંધ ચાદીમાં દાખલ કરાવવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય તે પહેલાં, પોતાની પુરાવામાં પોતાની જામીનગીરીની વિગતો તથા તે જે મૂલ્યે તેનો અંદાજ મૂકે છે તે દર્શાવવું પડશે, અને તે રીતે અંદાજિત મૂલ્ય કપાત કર્યા પછી તેને બાકી રહેલ રકમ અંગે જ લાભાંશ મેળવવાનો હકદાર ગણાશે.

૪) જ્યાં કોઈ પ્રતિભૂતિનું આ રીતે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં અદાલત વસૂલીકરણ પહેલાં કોઈપણ સમયે લેણદારને નિર્ધારિત મૂલ્યની ચૂકવણી પર તેને વિમોચિત કરી શકે છે.

પ) જ્યાં કોઈ ઋણદાતા, પોતાની સુરક્ષાનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, અનુસરે તેને વાસ્તવમાં સાકાર કરે છે, ત્યાં વાસ્તવમાં પ્રાપ્ત થયેલી શુદ્ધ રકમ, ઋણદાતા દ્વારા અગાઉ કરવામાં આવેલા કોઈપણ મૂલ્યાંકનની રકમના સ્થાને પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવશે અને તેને સર્વ બાબતોમાં ઋણદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલ સુધારેલ મૂલ્યાંકન તરીકે ગણવામાં આવશે.

ક) જ્યાં કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર આ કલમની જોગવાઈઓનું પાલન કરતો નથી, ત્યાં તેને કોઈપણ લાભાંશમાંના તમામ હિસ્સામાંથી બાકાત રાખવામાં આવશે."

૨૭. ઉપરોક્ત જોગવાઈ સુરક્ષિત લેણદારને ઉપલબ્ધ વિવિધ વિકલ્પો આપે છે અને તે તેનો ઉપયોગ કરી શકે છે. તેમ છતાં, કલમ ૫૨૯ મુજબ દીવાલિયાપણાના નિયમો પ્રબળ રહેશે અને તેનું પાલન કરવાનું રહેશે, પરંતુ તે માત્ર સાબિત કરી શકાય તેવા દેવા, વાર્ષિક ભથ્થાના મૂલ્યાંકન અને ભવિષ્ય તથા સંભાવિત જવાબદારીઓ, તેમજ સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત લેણદારોના અનુક્રમી હકો બાબતે જ લાગુ પડશે, એ ધ્યાનમાં રાખવું જરૂરી છે. જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની જામીનગીરીનું વાસ્તવિકીકરણ કરે છે, ત્યાં તે વાસ્તવમાં પ્રાપ્ત થયેલી શુદ્ધ રકમ કપાત કર્યા બાદ પોતાની બાકી રહેલી રકમ માટે દાવો સાબિત કરી શકે છે; અથવા જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર લેણદારોના સામાન્ય હિત માટે પોતાની જામીનગીરીનો ત્યાગ કરે છે, ત્યાં તે પોતાના સમગ્ર દેવા માટે દાવો સાબિત કરી શકે છે. તેમ છતાં, જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર આ બંનેમાંથી કોઈપણ વિકલ્પનો ઉપયોગ કરતો નથી, ત્યાં તેને પોતાની દેવાની નોંધ અનુસૂચીમાં દાખલ કરાવવાનો અધિકાર રહેશે અને કલમ ૪૭(૩) મુજબ ડિવિડન્ડ

મેળવવાનો પણ હકદાર રહેશે.

૨૮. નોંધનીય છે કે અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ની જોગવાઈ જોગવાઈ કાયદામાં એક માન્ય અનુમાનાત્મક કલ્પના ઉભી કરે છે અને સ્પષ્ટ કરે છે કે દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની પ્રતિભૂતિ, તેના હેઠળના કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી, કામદારોના હિતમાં સમાન હિસ્સેદારીના ભારાધિકારને આધીન માનવામાં આવશે. આ કલ્પનાનો હેતુ કામદારોને તેમની બાકી રકમોની વસૂલાત માટે અગ્રતા ધરાવતો અધિકાર આપવાનો છે. કલમ ૫૨૯(૧)ની જોગવાઈ જોગવાઈમાં આવતો ‘કામદારોનો હિસ્સો’ શબ્દપ્રયોગ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૩)ના ખંડ (સી) હેઠળ સમજાવવામાં આવ્યો છે. કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત ઋણદાતાની પ્રતિભૂતિના સંબંધમાં કામદારોનો હિસ્સો એવો અર્થ આપે છે કે પ્રતિભૂતિના મૂલ્યમાં જેટલો પ્રમાણ તે રકમ ધરાવે છે, એટલો જ પ્રમાણ કામદારોની બાકી રકમોનું પ્રમાણ કામદારોની બાકી રકમો અને સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને બાકી દેવાઓની કુલ રકમ સાથે ધરાવે છે. કામદારોનો હિસ્સો તે જોગવાઈમાં આપેલા દૃષ્ટાંતની સહાયથી તે મુજબ ગણવાનો રહેશે. તેથી, કાનૂની કલ્પના દ્વારા, દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની પ્રતિભૂતિ કામદારોના હિતમાં કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી સમાન હિસ્સેદારીના ભારાધિકારને આધીન રહે છે અને જ્યાં સુરક્ષિત ઋણદાતા પોતાની પ્રતિભૂતિનો ત્યાગ કરીને પોતાનું દેવું સાબિત કરવાને બદલે પોતાની પ્રતિભૂતિનું વાસ્તવિકરણ કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે, ત્યાં કામદારોના હિતમાં સમાન હિસ્સેદારીના ભારાધિકારને કારણે અથવા તેની પ્રતિભૂતિમાં કામદારોના હિસ્સાની રકમને કારણે, એવો સુરક્ષિત ઋણદાતા

જે દેવાની રકમ વાસ્તવિક રૂપે વસૂલ કરી શક્યો ન હોય, તેમાંથી જે ઓછી હોય તે રકમ કલમ પરલએના હેતુઓ માટે કામદારોની બાકી રકમો સાથે સમાન હિસ્સેદારીથી ક્રમ પામશે.

૨૯. અધિનિયમની કલમ પરલએનો પ્રારંભ અપ્રતિબંધક ઉપવાક્યથી થાય છે, જે કલમ પરલ(૧)ના જોગવાઈ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કામદારોના બાકી હક્કો તથા સુરક્ષિત દેવામાંદારોના બાકી હક્કોને, બાકી રકમોની ચુકવણીમાં અગ્રતાના પ્રશ્ને, અધિનિયમની અન્ય જોગવાઈઓ ઉપરાંત કોઈપણ અન્ય કાયદા કરતાં અગ્રતા આપતો પ્રભાવી પ્રભાવ આપે છે. અધિનિયમની કલમ પરલએનો અમલ, કલમ પરલમાં, જોગવાઈ (સી) હેઠળ જે હદ સુધી નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે તે સિવાય, અધિનિયમની કોઈપણ અન્ય જોગવાઈ, જેમાં કલમ પરલનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેના પર નિર્ભર નથી. તેથી, તે ત્યારે અમલમાં રહેલા કોઈપણ અન્ય કાયદા દ્વારા લાદવામાં આવેલી મર્યાદા પર, જેમાં દિવાળિયાપણું અધિનિયમની કલમ ૪૭નો સમાવેશ થાય છે, નિર્ભર નથી. કલમ પરલ(એ)ના પ્રારંભિક અપ્રતિબંધક શબ્દોનો હેતુ અધિનિયમની કલમ ૫૩૦ હેઠળ કલ્પિત ‘પ્રાધાન્યપૂર્ણ ચુકવણીઓ’ની સરખામણીએ ‘અધિપ્રભાવી પ્રાધાન્યપૂર્ણ ચુકવણીઓ’ને અગ્રતા આપવાનો છે. આ અપ્રતિબંધક ભાષા વધુ મહત્વ પ્રાપ્ત કરે છે, કારણ કે તે સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ શબ્દોમાં જોગવાઈ કરે છે કે કલમ પરલ(એ)ને અધિનિયમની કોઈપણ અન્ય જોગવાઈમાં અથવા ત્યારે અમલમાં રહેલા કોઈપણ અન્ય કાયદામાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ વાત હોવા છતાં અસરકારકતા રહેશે. કોઈપણ કાયદો, જેમાં દિવાળિયાપણાનો કાયદો પણ

સમાવેશ પામે છે, અધિનિયમની કલમ પરલને કલમ પરલએ સાથે વાંચવામાં આવે ત્યારે તેના અમલ અને અસરને ક્ષીણ કરી શકતો નથી. તેથી, આ જોગવાઈઓ અમલમાં રહેલા બધી અન્ય કાયદાઓ માટે અપવાદરૂપ છે.

૩૦. જ્યારે કલમ પરલ ના પ્રાવધાનની સામગ્રી અને તેની કલમો (એ) થી (સી) સુધીની શરતો પૂર્ણ થાય છે, ત્યારે સુરક્ષિત લેન્ડાર તે જોગવાઈઓનો આશરો લેવા અને તેમાં નિર્દિષ્ટ પ્રાથમિકતાના ક્રમ અનુસાર તથા સમાનુપાતી હકચાર્જને આધીન રહી કલમ પરલએ(૧) ના લાભો મેળવવા હકદાર બને છે. અધિનિયમની કલમ પરલએ હેઠળ કંપનીના વિસર્જન દરમિયાન કામદારોના બાકીદારોને પ્રાથમિકતા મળવાની છે. તેમ છતાં, કામદારોના બાકીદારોને પ્રાથમિક જોગવાઈમાં એકલવાયે સ્થાન અપાયેલું નથી. કલમ પરલએ માં ‘અને’ શબ્દપ્રયોગ કરવામાં આવ્યો છે, જેનો અર્થ એવો થાય છે કે તે કલમની કલમો (એ) અને (બી) હેઠળ દર્શાવેલ બાકીદારો સમાનુપાતી ધોરણે જ રહેશે. પરંતુ સુરક્ષિત લેન્ડારોના સમગ્ર બાકીદારોને અન્ય બાકીદારો ઉપર પ્રાથમિકતા મળશે અને તે કામદારોને ચુકવવાપાત્ર હકચાર્જ સાથે સમાનુપાતી રહેશે એવું નથી. તેમના બાકીદારો માત્ર એટલી હદ સુધી મર્યાદિત છે જેટલા કર્જ કલમ પરલ ની પેટા કલમ (૧) ના પ્રાવધાનની કલમ (સી) હેઠળ સુરક્ષિત લેન્ડારોને બાકી છે અને જે આવા બાકીદારો સાથે સમાનુપાતી છે. અહીં ‘આવા બાકીદારો’ શબ્દપ્રયોગ કામદારોના બાકીદારો તરફ સંકેત કરે છે. આંધ્રા બેંકના કેસમાં સ્પષ્ટપણે જણાવાયું છે કે માત્ર કામદારોના બાકીદારો જ કલમ પરલએ મુજબ સૌના પૂર્વે ચૂકવવાના છે એવું નહીં, પરંતુ કલમ પરલ(૧) ના પ્રાવધાન (સી)

મુજબ સુરક્ષિત લેન્ડારોને બાકી રકમો સાથે તેઓ સમાનુપાતી પણ છે. આ બન્ને કલમો, અર્થાત્ પરલ અને પરલએ, ની ભાષાનું સરળ વાચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ પરલએ ની જોગવાઈઓ હેઠળ સુરક્ષિત કરાયેલા અને કામદારોના હકચાર્જ સાથે સમાનુપાતી ગણાતા સુરક્ષિત લેન્ડારોના બાકીદારો સમગ્ર કે અપ્રાપ્ત વસૂલાતની રકમ નથી, પરંતુ કલમ પરલ(૧) ના પ્રાવધાન હેઠળ છોડવામાં આવેલ ભાગ અથવા રકમ, જે ઓછી હોય તે જ સુરક્ષિત છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કલમ પરલ(૧) હેઠળ કામદારોના સમાનુપાતી હકચાર્જના અમલને કારણે સુરક્ષિત લેન્ડારોને જે રકમ બાકી રહે છે અને અચૂકવાયેલ રહે છે, તે જ સુરક્ષિત લેન્ડારોના બાકીદારોનો એવો ભાગ છે જે કલમ પરલએ મુજબ સુરક્ષિત થાય છે. આ બન્ને જોગવાઈઓના અમલમાં સીધો સંબંધ છે. વર્તમાન પ્રકારની પરિસ્થિતિમાં, આ જોગવાઈઓનો સમૂહરૂપે અમલ કરવો પડશે અને તે પણ વિધાનમંડળના આશયની યોગ્ય મૂલવણીના આધારે. અધિનિયમની કલમ ૫૩૦ અંગે જ્યાં સુધી પ્રશ્ન છે, તે માત્ર અધિનિયમની કલમો પરલ અને પરલએ હેઠળ આવરી લેવાયેલા વ્યક્તિઓ સિવાયના અન્ય વ્યક્તિઓ સંબંધે પ્રાધાન્યપ્રાપ્ત ચુકવણીઓ માટે જોગવાઈ કરે છે. જોકે, વર્તમાન કેસમાં, અમને મુખ્યત્વે કલમો પરલ અને પરલએ ના અમલ સાથે સંબંધ છે.

૩૧. જો ઉપરોક્ત જોગવાઈઓની યોજનાનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવે, તો સ્પષ્ટ થાય છે કે દેવાળિયા કંપનીને સમેટી લેવાની અરજીમાં દેવાલીયાપણાના નિયમો જણાવેલ હદ સુધી લાગુ પડશે. કલમ પરલ(૧) ના જોગવાઈ મુજબ, દરેક સુરક્ષિત ઋણદાતાની સુરક્ષામાં તેમાં રહેલા કામદારોના હિસ્સાની હદ સુધી

કાયદામાં એક અનુમાનિત કલ્પના સર્જવામાં આવી છે. જોગવાઈનો બીજો ભાગ જણાવે છે કે જ્યાં સુરક્ષિત ઋણદાતા પોતાની સુરક્ષા ત્યજી પોતાના દેવાનો પુરાવો રજૂ કરવાની જગ્યાએ પોતાની સુરક્ષા વસૂલ કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે, ત્યાં લિક્વિડેટરને કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો અને કામદારોના બાકી હકોની હદ સુધી કામદારોના હિતમાં ઉક્ત ભાર અમલમાં મૂકવાનો હક પ્રાપ્ત થાય છે. અધિનિયમ તેમજ દેવાલીયાપણા અધિનિયમ હેઠળની સંબંધિત જોગવાઈઓના સમૂહવાચક વાંચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જ્યાં કોઈ કૃત્ય સંબંધિત કાનૂની જોગવાઈઓનું સંપૂર્ણ પાલન કરીને કરવામાં આવે છે, ત્યાં માત્ર એટલા માટે કે તે કૃત્ય જુદા જુદા મંચો/અદાલતો સમક્ષ કરવામાં આવ્યું છે, તે બે અલગ અલગ પરિણામોને જન્મ આપે, એવો ન તો વિધાનમંડળનો આશય હતો અને ન તો એવો અર્થ સમજી શકાય. અર્થાત્, જો કોઈ સુરક્ષિત ઋણદાતા અધિનિયમની કલમ ૫૨૯ ની જોગવાઈઓનું કડક પાલન કરીને કંપની અદાલત સિવાયના કોઈ મંચ સમક્ષ પોતાની સુરક્ષા વસૂલ કરે, તો કલમ ૫૨૯એ ના અનુકૂળ પરિણામો અનુસરશે; પરંતુ જો તે જ કૃત્ય કંપની અદાલત સમક્ષ સમાન રીતે કરે અને સમેટી લેવાની પ્રક્રિયા બહારના પોતાના ઉપાયને અશ્વુણ રાખીને તેમજ સમેટી લેવાની કાર્યવાહી દરમિયાન પોતાની વેચાણ આવકને સામાન્ય સંયુક્ત ભંડોળમાં નાખ્યા વગર કરે, તો તેને કલમ ૫૨૯એ ના લાભો મળવા પાત્ર ગણવામાં આવશે નહીં. ખાસ કરીને તેથી પણ વધુ, કારણ કે આવા અન્ય મંચ સમક્ષ સુરક્ષિત ઋણદાતા દ્વારા સુરક્ષાનું વેચાણ પણ કંપની અદાલતની મંજૂરી વિના પૂર્ણ થઈ શકતું નથી. અધિનિયમની કલમ ૪૪૬ હેઠળની પોતાની

સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને કંપની અદાલતને આવી કાર્યવાહી હસ્તાંતરિત કરવાની અધિકારક્ષેત્ર સોંપવામાં આવી છે. આ તબક્કે, આ અદાલતના આંધ્રા બેંક (પૂર્વોક્ત) ના નિર્ધારિત સિદ્ધાંતનો ઉલ્લેખ કરવો ઉપયોગી રહેશે, જેમાં અદાલતે નોંધ્યું હતું કે, "જ્યાં મામલો બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને બાકી દેવાની વસૂલાત અધિનિયમ, ૧૯૯૩ ("આર.ડી.બી. અધિનિયમ") હેઠળના ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ બાકી નથી, ત્યાં તેની કલમ ૧૯(૧૯) મુજબ સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને સ્વતઃ પ્રાથમિકતા પ્રાપ્ત નહીં થાય", જેથી દર્શાવવામાં આવે કે માત્ર ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કાર્યવાહી બાકી હોવા માત્રથી સુરક્ષિત ઋણદાતા તેના કાનૂની લાભોથી વંચિત થતો નથી. નિશ્ચિતપણે, જ્યાં સુરક્ષિત ઋણદાતા દેવાલીયાપણા અધિનિયમની કલમ ૪૭(૧) ને અધિનિયમની કલમો પરંતુ અને પરંતુ સાથે સંયુક્ત રીતે વાંચાતી જોગવાઈઓની યોજનાનું પાલન કરતો નથી, પરંતુ વેચાણની આવકને સમેટી લેવાની કાર્યવાહીમાં સામાન્ય સંયુક્ત ભંડોળમાં મૂકે છે અથવા વ્યાપક રીતે બધા ઋણદાતાઓના સામાન્ય હિત માટે સુરક્ષા પણ ત્યજી દે છે, ત્યાં એવો ઋણદાતા કલમ પરંતુ ના લાભ માટે પાત્ર રહેશે નહીં અને કંપનીના અસુરક્ષિત ઋણદાતાઓની પંક્તિમાં ઉભો રહેશે. વધુમાં, જ્યાં સુરક્ષિત ઋણદાતા કલમ પરંતુ(૧) ના જોગવાઈ મુજબ કામદારોના હિસ્સા તરફ પોતાની સુરક્ષામાંથી ભાગ લેવામાં આવવાને કારણે પોતાની બાકી રકમ સંપૂર્ણપણે વસૂલ કરવામાં અસમર્થ રહ્યો હોય, ત્યાં નિર્દિષ્ટ હદ સુધી કલમ પરંતુ ના હેતુઓ માટે કામદારોના બાકી હકો સાથે સમાન હક્કનો ભાર મેળવવા સુરક્ષિત ઋણદાતા હકદાર છે.

૩૨. એવી સ્થિતિમાં પરિસ્થિતિ ભિન્ન હોઈ શકે છે જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની જામીનગીરી છોડે છે અથવા વસૂલાત કર્યા પછી વિસર્જન કાર્યવાહી દરમિયાન અને સામાન્ય રીતે સર્વ લેણદારોના હિતાર્થે પ્રાપ્ત રકમને સંયુક્ત નિધિમાં જમા કરાવે છે. વસૂલાતની આ સમગ્ર પ્રક્રિયામાં કલમ ૫૨૯(૧) ની જોગવાઈનો ઉપબંધ અત્યંત મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે. તેમાં બે તત્વો છે, જેને સંયુક્ત રીતે વાંચવા જરૂરી છે. પ્રથમ, તે કાનૂની કલ્પના દ્વારા કામદારોના હિતમાં સુરક્ષિત લેણદારની જામીનગીરી પર સમહિસ્સેદાર હક ઉભો કરે છે અને દ્વિતીય, જ્યાં સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની જામીનગીરી છોડીને પોતાનું દેવું સાબિત કરવાનો માર્ગ અપનાવવાને બદલે પોતાની જામીનગીરીનો નિકાલ કરીને વસૂલાત કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે છે. ઉપબંધમાં વપરાયેલ ‘અને’ શબ્દને સંયુક્ત અર્થમાં વાંચવો અને અર્થઘટન કરવું જોઈએ, વિભાજક અર્થમાં નહીં. ‘અને’ શબ્દ ઉપબંધ તથા ઉપખંડો (એ) થી (સી) અમલમાં આવવા માટે ઉપર નોંધાયેલ બે નિશ્ચિત શરતો દર્શાવે છે. ઉપબંધના ખંડો (એ) અને (બી) કામદારોના બાકી હક્કના હિસ્સાની મર્યાદા સુધી કામદારોના હિતમાં કાનૂની હક અમલમાં મૂકવા માટે લિક્વિડેટરને પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો અધિકાર આપે છે. કલમ ૫૨૯(૧) ના ઉપબંધનો ખંડ (સી) એ રીતે જોગવાઈ કરે છે કે જામીનગીરીના વેચાણ અને સમહિસ્સેદાર હકની રચના થવાને કારણે સુરક્ષિત લેણદારને જે રકમમાં ઘટ પડે છે, તેની ભરપાઈ કેવી રીતે કરવી. નિશ્ચિતરૂપે, જેમ અગાઉ નોંધાયું છે, એવી વસૂલાત પણ ફરીથી સમહિસ્સેદાર ધોરણે જ રહેશે અને કામદારોના બાકી હક્કની રકમની મર્યાદા સુધી જ સીમિત રહેશે. જામીનગીરીની

વસૂલાત વિસર્જન બહારની કાર્યવાહીમાં, અર્થાત્ કોઈ વિશેષ મંચ સમક્ષ અથવા અન્યથા થઈ શકે છે, અથવા તે વિસર્જન પ્રક્રિયામાં પણ થઈ શકે છે, પરંતુ સામાન્ય લેણદારોના હિત માટે નહીં, પરંતુ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧) ના ઉપબંધની જોગવાઈઓનું કડક પાલન કરીને જ. આવી બંને પરિસ્થિતિઓમાં સુરક્ષિત લેણદારને અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ(૧) હેઠળ કલ્પાયેલ સંરક્ષણ અને અગ્રતા આધારિત ચુકવણીનો અધિકાર પ્રાપ્ત થશે.

૩૩. હવે, હું પક્ષકારોએ આધાર રાખેલા આ અદાલતના ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કરી શકું છું. અલ્લાહાબાદ બેંક (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં, તે કેસમાં લિક્વિડેશનમાં રહેલી કંપનીની અલ્લાહાબાદ બેંક અસુરક્ષિત લેણદાર હતી અને તેણે દિલ્હી સ્થિત દેવું વસૂલાત અધિકરણ (સંક્ષેપમાં 'ડી.આર.ટી.') માં દેવાદાર-કંપની વિરુદ્ધ સરળ નાણાંકીય હુકમનામું મેળવ્યું હતું. કેનેરા બેંક દેવાદાર-કંપનીની સુરક્ષિત લેણદાર હતી, પરંતુ તેનો દાવો તે જ અધિકરણ સમક્ષ બાકી હતો. અલ્લાહાબાદ બેંકે આર.ડી.બી. અધિનિયમ હેઠળ રિકવરી ઓફિસર સમક્ષ વેચાણની કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી. પરંતુ કંપની અદાલતે, રેનબેક્સી લિ. દ્વારા દાખલ કરાયેલ વિલ્ડિંગ અપ અરજીમાં, અધિનિયમની કલમ ૪૪૨ અને ૫૩૭ હેઠળ આ વેચાણ કાર્યવાહી સ્થગિત કરી હતી. અસંતોષ પામી, અલ્લાહાબાદ બેંકે કંપની અદાલતના આદેશને આ અદાલત સમક્ષ પડકાર્યો હતો. તે કેસમાં આ અદાલત મુખ્યત્વે આ પ્રશ્ન પર વિચારણા કરી રહી હતી કે અલ્લાહાબાદ બેંકની પહેલ પર ડી.આર.ટી. દ્વારા દેવાદાર કંપનીની સંપત્તિઓના વેચાણથી વસૂલ કરવાની દિશા અપાયેલ રકમ સીધી જ તેના હિતમાં મુક્ત કરી શકાય કે નહીં, અથવા

આર.ડી.બી. અધિનિયમની કલમ ૧૯(૧૯) ને અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ સાથે વાંચતા, સુરક્ષિત દેણદારો જેવા અન્ય પક્ષકારોને આ રીતે વસૂલ કરાયેલ રકમ પર હજી પણ હક રહેશે કે નહીં. આમ, તે કેસમાં અદાલત સમક્ષ મુખ્ય પ્રશ્ન દેણદાર કંપનીની સંપત્તિઓના વેચાણમાંથી પ્રાપ્ત થયેલ નાણાં બાબતે સુરક્ષિત અને અસુરક્ષિત લેણદાર વચ્ચે દેણાઓની ચુકવણીની અગ્રતા-ક્રમ અંગે હતો. આ પ્રશ્ન સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ(૧)(એ) ને કારણે કામદારોના બાકી હકોને અન્ય તમામ દેણદારો, ભલે તે સુરક્ષિત હોય કે અસુરક્ષિત, કરતાં અગ્રતા પ્રાપ્ત છે. આ તબક્કે આ ચુકાદાના નીચેના પરિચ્છેદોનો ઉપયોગી રીતે ઉલ્લેખ કરી શકાય:

"૬૨. સુરક્ષિત દેણદારો બે વર્ગોમાં આવે છે. એક તો તે, જે કંપની અદાલત સમક્ષ જવા ઈચ્છે છે, અને બીજા તે, જે વિસર્જન પ્રક્રિયાથી બહાર રહેવા ઈચ્છે છે.

XXXX XXXX XXXX XXXX

૬૮. અમારા મત મુજબ, "એવા સુરક્ષિત લેણદારે બાકી રહેલા દેણાના એટલા ભાગનો, જેનો વસૂલાત તે આ જોગવાઈના પૂર્વવર્તી ઉપબંધોની અસરથી કરી શક્યો નથી" એવા શબ્દોનો સ્પષ્ટ અર્થ એવો થાય છે કે કલમ ૫૨૯(૧) ના ઉપબંધના ખંડ (સી) હેઠળ કામદારોના બાકી હકો માટેના ચાર્જનો અમલ કરીને લિક્વિડેટરે દરેક સુરક્ષિત લેણદાર સામે "પ્રમાણસર" રીતે સુરક્ષિત લેણદારની ખાનગી વસૂલાતમાંથી જે રકમ દૂર કરી લીધી હોય તે રકમ. એટલી હદ સુધી, સુરક્ષિત લેણદાર — જેણે વિસર્જન પ્રક્રિયાથી બહાર રહીને કાર્યવાહી કરી હોય

અને જેણે અન્યથા સુરક્ષા હેઠળ આવતી રકમનો એક ભાગ ગુમાવ્યો હોય — તે સર્વ લેણદારો ઉપર અગ્રતા દાવો કરીને, કલમ ૫૨૯એ(૧)(બી) ના બળે, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ હાજર થઈ ટ્રિબ્યુનલમાં ઉપલબ્ધ અન્ય રકમોમાંથી પોતાને વળતર મેળવી શકે છે.

XXXX XXXX XXXX XXXX

૭૬. આગલો પ્રશ્ન એ છે કે અપીલકર્તાના પ્રયત્ને આર.ડી.બી. અધિનિયમ હેઠળ વસૂલ થયેલી રકમો તેને સીધી જ તેની તરફેણમાં મુક્ત કરી શકાય કે કેમ. હવે, ભલે કંપની અધિનિયમની કલમ ૧૯(૧૯) ને કલમ ૫૨૯એ સાથે વાંચતાં તે સામાવાળા કેનેરા બેન્કને મદદરૂપ ન થતી હોય, તેમ છતાં, જણાવેલ જોગવાઈઓનો અસર અપીલકર્તા અલ્હાબાદ બેન્ક ઉપર હજી પાછા પડી શકે છે, જેના પક્ષમાં નિઃસંદેહ રીતે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા હુકમનામું પસાર કરવામાં આવ્યું છે. તેની બાકી રકમ અનસુરક્ષિત છે. કલમ ૫૨૯-એ(૧)(એ) ને કારણે "કામદારોની બાકી રકમ" ને સુરક્ષિત તથા અનસુરક્ષિત, બધી જ અન્ય દેવામાંઓ કરતાં પ્રાધાન્ય પ્રાપ્ત છે. અમારી સમક્ષ એવું માનવા માટે કોઈ સામગ્રી નથી કે સામાવાળા કંપનીના કામદારોની બાકી રકમ સંપૂર્ણપણે ચૂકવી દેવામાં આવી છે. નેશનલ ટેક્સટાઈલ વર્ક્સ' યુનિયન વિ. પી.આર. રામકૃષ્ણન (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.સી. ૨૨૮ માં નિર્ધારિત સામાન્ય સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં લેતાં, આ અદાલત પર એવો ફરજિયાત કર્તવ્ય છે કે કામદારોની બાકી રકમ ચૂકવાય તે પહેલાં, બેન્કો અથવા નાણાકીય સંસ્થાઓ સહિત કોઈપણ સુરક્ષિત અથવા અનસુરક્ષિત દેવામાંઓને ચૂકવણી ન થાય તે સુનિશ્ચિત કરે. તેથી,

અપીલકર્તા બેન્કના પક્ષમાં કોઈપણ રકમ સીધી જ મુક્ત કરવા અમે અસમર્થ છીએ."

૩૪. પ્રથમ તો, અત્યારે આ અદાલત સમક્ષ રહેલો પ્રશ્ન તે કેસના તથ્યોના આધારે ઉઠાવવામાં આવ્યો નહોતો. દ્વિતીય તો, આવી નોંધ કરવા માટે અદાલતે કોઈ કારણો નોંધ્યાં નહોતાં. તેથી, તે માત્ર અભિપ્રાયરૂપ અવલોકન હતું અને બંધનકારક પૂર્વનિર્ણયના આવશ્યક તત્વોને પૂર્ણ કરતું નથી. કોઈ નિવેડો બંધનકારક પૂર્વનિર્ણય બને તે માટે અદાલતનો એવો મુદ્દા સાથે સીધો સંબંધ હોવો જોઈએ. એવો મુદ્દો હોવો જોઈએ કે જેનો યોગ્ય તર્કસંગત કારણસર નિષ્કર્ષ કરવામાં આવ્યો હોય જેથી તેને બંધનકારક પૂર્વનિર્ણયનું સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાય.

૩૫. જોકે, આ જ પ્રશ્ન આ અદાલતની ત્રણ-ન્યાયાધીશોની પીઠ સમક્ષ આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં વિચારણા માટે આવ્યો હતો. તે કેસના તથ્યો એવા હતા કે વિલીનીકરણની યોજનાના આધારે ડબ્લ્યુ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ.ના ટોબેકો વિભાગની સંપત્તિઓ અને મિલ્કતો તેની અનુગામી કંપની ન્યૂ ટોબેકો લિ.ને હસ્તાંતરિત કરવામાં આવી હતી. આ અનુગામી કંપની આંધ્રા બેંક પાસેથી, જે તેની સુરક્ષિત ઋણદાતા હતી, વિવિધ નાણાકીય ઋણસુવિધાઓ ભોગવી રહી હતી. આંધ્રા બેંકે પોતાની બાકી રકમોની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો. વિઘટન માટેની અરજી પણ દાખલ કરવામાં આવી હતી. અંતે, અનુગામી કંપનીનું વિઘટન કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો અને કંપનીની સંપત્તિઓ સરકારી લિક્વિડેટરના કબજામાં લેવા માટે આદેશ કરવામાં આવ્યો. ઉપરોક્ત અલગ દાવામાં નિયુક્ત કરાયેલા રિસીવરોએ કેટલીક સંપત્તિઓનું વેચાણ કર્યું

હતું, પરંતુ કંપનીના પુનર્જીવનની યોજનાને મંજૂરી મળવાને પગલે વિઘટનનો આદેશ સ્થગિત રાખવામાં આવ્યો હતો. જોકે, પુનર્જીવનની આ યોજના નિષ્ફળ ગઈ. પરિણામે, કંપનીની સંપત્તિઓ અને મિલ્કતો વેચવા માટે દિશા આપવામાં આવી. કંપની અદાલતે એવો આદેશ કર્યો કે કંપનીની સંપત્તિઓના વેચાણથી પ્રાપ્ત થતી રકમમાંથી કર્મચારીઓ અને કામદારોના વેતનો ચૂકવવામાં આવે. ત્યાં, આંધ્રા બેંક એક સુરક્ષિત ઋણદાતા હતી, કામદારોની બાકી રકમો અધિનિયમની કલમો પરદ અને પરદક હેઠળ ચુકવવાની હતી અને કંપનીના અન્ય ઋણદાતાઓ પણ હતા. વિશાળ પીઠે વિવિધ ચુકાદાઓ પર વિચાર કર્યો અને અંતે, આ અદાલતની બે-ન્યાયાધીશોની પીઠે અલ્હાબાદ બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં કરેલ અવલોકનો અંગે ટિપ્પણી કરતાં, આ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું:

"૨૬. તેથી, તેવો અવલોકન, ત્યાં પ્રાપ્ત થયેલી હકીકતી પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખતાં, કરવો આવશ્યક પણ નહોતો અને કલમ પરદએ(૧)(એ) માં સમાયેલ સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ ભાષાથી તેને કોઈ આધાર પણ મળતો નથી. તેથી, અલ્હાબાદ બેન્ક મામલામાં આ અદાલતનો ઉપરોક્ત હદ સુધીનો નિષ્કર્ષ યોગ્ય કાયદો નિર્ધારિત કરતો નથી, એમ ઠરાવવામાં અમને કોઈ સંકોચ નથી.

૨૭. અદાલતે નેશનલ ટેક્સટાઈલ વર્ક્સ' યુનિયન વિ. પી.આર. રામકૃષ્ણન પર આધાર રાખવામાં પણ ભૂલ કરી હતી. તેમાં ઉદ્ભવેલો પ્રશ્ન માત્ર કામદારોને વિસર્જન કાર્યવાહીમાં સાંભળવામાં આવવાના અધિકાર અંગેનો જ હતો. તેથી, ઉક્ત નિર્ણય લાગુ પડતો ન હતો.

નિર્ધારણ

૨૮. તા. ૧૨-૧૦-૧૯૯૩ના આદેશના કારણે, માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે વિવિધ નિર્દેશો જારી કરતાં નીચે મુજબ નિર્દેશ કર્યો:

આંધ્ર બેંકને આદેશ આપવામાં આવે છે કે, આવનારી પૂજા પહેલાં, ન્યૂ ટોબેકો કો. લિ.ના કલકત્તા અને દુર્ગાપુર ખાતેના અધિકારીઓ, કર્મચારીઓ અને કામદારોને વેતન તાત્કાલિક ચૂકવવા માટે, તે સત્તાવાર લિક્વિડેટરને રૂપિયા ૩૮ લાખની રકમ અદા કરે. સત્તાવાર લિક્વિડેટર, ઉપરોક્ત મુજબ, ન્યૂ ટોબેકો કો. લિ.ના અધિકારીઓ, કર્મચારીઓ અને કામદારોને આવનારી પૂજા પહેલાં તેવું વેતન ચૂકવશે.

૨૯. ઉક્ત નિર્દેશના સમર્થનમાં કોઈ કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું નથી. પક્ષકારોની દલીલોનો વિચાર કરવામાં આવ્યો નહોતો. માનનીય ન્યાયાધીશે ઉક્ત નિર્દેશો આપતા તેમને કઈ બાબતે પ્રેરિત કર્યા હતા તે સ્પષ્ટ થતું નથી. અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત પ્રશ્ન અંગે પણ વિચાર કરવામાં આવ્યો નહોતો.

૩૦. કામદારોને તેમના ભૂતકાળના બાકી દાવા સામે અપીલકર્તાઓના દાવાને ધ્યાનમાં લઈને એડ હોક આધાર પર ચુકવણી કરવાનો નિર્દેશ આપી શકાય કે નહીં, તે મુદ્દા પર વિચારવિમર્શ કરવામાં આવ્યો નહોતો. જ્યારે કોઈ બાબત આર.ડી.બી. અધિનિયમ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ બાકી ન હોય, ત્યારે તેની કલમ ૧૯(૧૯) મુજબ સુરક્ષિત ઋણદાતાઓને સ્વયંપ્રેરિત રીતે પ્રાથમિકતા મળતી નથી, કારણ કે તે "કલમ ૫૨૯એ ની જોગવાઈઓ અનુસાર" એવા શબ્દોથી મર્યાદિત કરવામાં આવી છે. તેથી, સુરક્ષિત ઋણદાતાઓના દાવાઓનો વિચાર

અસુરક્ષિત ઋણદાતાઓ કરતાં પ્રાથમિકતા આપીને કરવો આવશ્યક છે, પરંતુ તેમનો દાવો કામદારો સાથે સમાન હિસ્સેદારીના ધોરણે રહેશે."

(ભાર આપવામાં આવ્યો છે)

૩૬. આ અદાલતે આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પ્રતિપાદિત કરેલા સિદ્ધાંતો સ્પષ્ટપણે એ હકીકત સ્થાપિત કરે છે કે ચૂકવવાપાત્ર બાકી રકમમાંથી કામદારોને અગ્રાધિકારભર્યો પ્રભાર છે, પરંતુ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ હેઠળ સંરક્ષિત ગીરવે રાખેલ લેણદારોની બાકી રકમ કામદારોની બાકી રકમ સાથે સમપ્રાધાન્યના આધારે ક્રમબદ્ધ થવાની છે, અને તેમાં ઉત્તરવર્તીઓને કોઈ અગ્રતા આપવાની નથી.

૩૭. પ્રથમ, આ સમબળની પીઠ હોવાથી, આ અદાલતે આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં વ્યક્ત કરેલા અભિપ્રાયનું અનુસરણ ન કરવાની મને કોઈ કારણ દેખાતી નથી અને દ્વિતીય, અન્ય કોઈપણ અર્થઘટનથી અધિનિયમની કલમો ૫૨૯ અને ૫૨૯એ ની સુધારેલ જોગવાઈઓના આધારભૂત ઉદ્ભવમાં રહેલું વિધાનસભીય સંતુલન નિષ્ફળ થવાની શક્યતા છે.

૩૮. એ પણ નોંધનીય છે કે આ અદાલત દ્વારા અલાહાબાદ બેન્ક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ચુકાદો ઉચ્ચારિત થાય તે પહેલાં, આ અદાલતનો સ્થિર દષ્ટિકોણ એવો હતો કે સુરક્ષિત લેણદારોનો ભાર અને કામદારોનો ભાર અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ ના વ્યાપકક્ષેત્રમાં સમાન હક્કથી ક્રમ પામશે. [ચુકો બેન્ક (ઉપરોક્ત) જુઓ]. ઉપયોગી રીતે, આ અદાલતના એ.પી. ફાઈનાન્શિયલ કોર્પોરેશન વિ. ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર [(૨૦૦૦) ૭ એસ.સી.સી. ૨૯૧] ના

કેસના ચુકાદાનો પણ ઉલ્લેખ કરી શકાય, જેમાં આ અદાલત રાજ્ય નાણાકીય નિગમો અધિનિયમ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૨૯ ની જોગવાઈઓ તથા એવો પ્રશ્ન વિચારણા હેઠળ લઈ રહી હતી કે શું આ જોગવાઈઓને, અધિનિયમની કલમો પર ૯ અને પર ૯એ હેઠળ કલ્પાયેલ કામદારોના સમાન હક્કના ભારને અવગણીને, અમલમાં મૂકી શકાય. તે કેસમાં, વડી અદાલતે રાજ્ય નાણાકીય નિગમો અધિનિયમની કલમ ૨૯ હેઠળ મિલકતના વેચાણ અંગે અધિનિયમની કલમ પર ૯એ ની જોગવાઈઓ હેઠળ કલ્પાયેલ સમાન હક્કના ભારનું સંરક્ષણ કરવા માટે કેટલીક શરતો લાદી હતી. અધિનિયમની જોગવાઈઓ પ્રબળ રહેશે એવું ઠરાવતાં સિવાય, આ અદાલતે એવું પણ ઠરાવ્યું હતું કે સમાન હક્કનો ભાર જાળવવો જ પડશે અને વધુમાં નીચે મુજબ પણ ઠરાવ્યું હતું :

અતએવ, અમારો મત છે કે ઉપરોક્ત ૧૯૫૧ ના અધિનિયમની કલમ ૨૯ ને કલમ પર ૯ ની પેટા કલમ (૧) ના ઉપરોક્ત જોગવાઈ તથા કલમ પર ૯અ દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવશે. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, ૧૯૫૧ ના અધિનિયમની કલમ ૨૯ હેઠળ મિલકત વેચવાનો વૈધાનિક અધિકાર, કંપનીઝ અધિનિયમની કલમ પર ૯ ના જોગવાઈ દ્વારા કામદારોના હિતમાં સર્જાયેલા સમપ્રમાણ હકના પ્રભારના અધિકારોને અનુરૂપ રીતે જ અમલમાં મુકવાનો રહેશે. કલમ પર ૯ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈ હેઠળ, લિક્વિડેટર કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા તથા ઉપરોક્ત સમપ્રમાણ પ્રભારનો અમલ કરાવવા હકદાર રહેશે. તેથી, કંપની અદાલતે ઉપરોક્ત શરતો લાદવામાં સંપૂર્ણ ન્યાયસંગતતા દાખવી હતી, જેથી સત્તાવાર લિક્વિડેટર કંપની અદાલતની દેખરેખ હેઠળ પોતાનું કાર્ય યોગ્ય રીતે

નિભાવવામાં સક્ષમ બને, કારણ કે કંપનીઝ અધિનિયમની નવી કલમ પરલઅ કંપની અદાલત પર આ ફરજ મૂકે છે કે તે ઉપરોક્ત કલમની જોગવાઈઓ અનુસાર કામદારોના બાકીદારોની ચુકવણી અન્ય તમામ દેવા કરતાં અગ્રતા ક્રમે થાય તે સુનિશ્ચિત કરે. વિધાનમંડળે ૧૯૮૫ માં સામાજિક હેતુથી, અર્થાત્ કામદારોના બાકી હકોનું સંરક્ષણ કરવા, કંપનીઝ અધિનિયમમાં સુધારો કર્યો છે. જો કામદારોના અધિકારોના સંરક્ષણ માટે શરતો લાદવામાં ન આવે, તો સુરક્ષિત લેણદાર કામદારોના ઉપરોક્ત સમપ્રમાણ અધિકારને નિષ્ફળ બનાવે તેવી પૂરી શક્યતા રહે છે.

૩૯. અધિનિયમની યોજના અને તેની સંબંધિત જોગવાઈઓ મુજબ, એ સ્પષ્ટ છે કે સુરક્ષિત લેણદાર પોતાની જામીનહકનો ત્યાગ કરી શકે છે, વિસર્જન કાર્યવાહી માં ભાગ લઈ શકે છે અને જ્યારે જ્યારે આમંત્રણ આપવામાં આવે ત્યારે સત્તાવાર લિક્વિડેટર સમક્ષ પોતાનો દાવો રજૂ કરી શકે છે. આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, આ અદાલતે સ્પષ્ટપણે એવો સિદ્ધાંત જણાવ્યું છે કે સુરક્ષિત લેણદારો અને કામદારોના બાકી હકો, તેમની ચુકવણીના પ્રાધાન્યક્રમ અંગે, સમપ્રમાણે સ્થાન પામશે. નિશ્ચિતપણે, આ બાબત અધિનિયમની કલમ પરલ અને પરલએ માં દર્શાવેલ શરતો પૂર્ણ થવા આધિન છે. કલમ પરલ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈ દ્વારા, કલ્પિત કાનૂની માન્યતા હેઠળ, કામદારોના બાકી હકોને સુરક્ષિત લેણદારોના બાકી હકો સાથે સમપ્રમાણે ગણવામાં આવ્યા છે અને આવી જામીનહકના અમલીકરણથી વસૂલ થયેલી રકમ પર, તેમાં રહેલા કામદારોના હિસ્સાના પરિમાણ સુધી, કામદારોના હિતમાં એક ભારણ સર્જવામાં

આવ્યું છે. અગાઉ નોંધ્યું તેમ, 'કામદારોનો હિસ્સો' શબ્દસમૂહનું સ્પષ્ટીકરણ કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૩)(સી) હેઠળ કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં આવશ્યક છે કે કંપનીના કોઈપણ સુરક્ષિત લેણદારની જામીનહકના સંબંધમાં, કામદારોનો હિસ્સો એવી રકમ ગણાશે જે જામીનહકના મૂલ્ય સાથે એ જ પ્રમાણ ધરાવે જેવું કામદારોના બાકી હકોની રકમનું પ્રમાણ, કામદારોના બાકી હકોની કુલ રકમ અને સુરક્ષિત લેણદારોને બાકી દેવાઓની રકમોના એકંદર સાથે હોય. આ પેટા કલમ હેઠળનું દૃષ્ટાંત એ રીતે દર્શાવે છે કે કામદારોનો હિસ્સો કેવી રીતે ગણવો. એકવાર કામદારોના હિસ્સાની ગણતરી થઈ જાય, ત્યારબાદ કલમ પરદએ મુજબ, તેને ફરી સુરક્ષિત લેણદારના દેવા સાથે સમપ્રમાણે ભારણ તરીકે ગણવું પડે. અનુત્તર કિસ્સામાં, આવું ભારણ તે હદ સુધી મર્યાદિત રહેશે જેટલો એવો દેવો, કલમ પરદ ની પેટા કલમ (૧) ના જોગવાઈના ખંડ (સી) હેઠળ, આવા બાકી હકો સાથે પ્રાધાન્યભર્યા ચૂકવણાં માટે સમપ્રમાણે સ્થાન પામે છે. કામદારોને અને સુરક્ષિત લેણદારોને ચૂકવપાત્ર બાકી હકો તમામ અન્ય દેવાઓ કરતાં પ્રાથમિકતા સાથે ચૂકવવાના રહેશે. પરંતુ સુરક્ષિત લેણદારને ચૂકવપાત્ર બાકી રકમ, અધિનિયમની કલમ પરદ હેઠળ કામદારોના હિતમાં જામીનહકનો ત્યાગ કરવામાં આવ્યા બાદ પણ અચૂક બાકી રહેતી રકમથી વધુ નહીં હોય.

૪૦. સુરક્ષિત લેણદાર દ્વારા સુરક્ષાનો ત્યાગ કરવો નિશ્ચિતપણે તેની તરફથી માત્ર સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા જારી કરાયેલી જાહેર સૂચનાના પ્રતિસાદરૂપે દાવો દાખલ કરવા કરતાં વધુ કોઈ જાગૃત કૃત્ય આવશ્યક બનાવે છે. એકવાર સુરક્ષિત લેણદાર સત્તાવાર લિક્વિડેટર મારફતે અને કંપની અદાલતના નિયંત્રણાધીન

રહીને સુરક્ષિત અસ્કયામતોનું વેચાણ કરવા જેવી આવી વધુ કાર્યવાહી કરે, ત્યારે તે પરિસ્થિતિમાં તે અધિનિયમની કલમ પરં અને પરંએ હેઠળ ચુકિતપૂર્ણ બનાવવામાં આવેલી ચુકવણીની યોજનાનો ભાગ બનશે.

૪૧. આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, આ અદાલતે, ફરાર રૂપ અને રૂ ૬ માં કાયદાની ચર્ચા કર્યા બાદ, ચુકાદાના ફરાર ૩૦ માં સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું હતું કે સુરક્ષિત લેણદારોના દાવાઓને અસુરક્ષિત લેણદારો ઉપર પ્રાથમિકતા આપીને વિચારવામાં આવવાના છે, પરંતુ તેમનો દાવો કામદારો સાથે સમપ્રમાણે રહેશે. મારા મત મુજબ, આ કાયદાનું યોગ્ય પ્રતિપાદન છે.

૪૨. અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે એ મુદ્દો પણ ઉઠાવ્યો કે સુરક્ષિત લેણદારો વિસર્જન પ્રક્રિયાથી બહાર રહ્યા હતા અને તેથી અધિનિયમની કલમ પરંઅની જોગવાઈઓ મુજબ સમહિસ્સેદાર હકના પ્રભારના લાભ માટે હકદાર નથી. સામાવાળા નં. ૮ના કહેવા મુજબ, તેમણે ડેટ્સ રિકવરી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ તેમના દ્વારા શરૂ કરાયેલ કાર્યવાહી પર કોઈ અસર કર્યા વગર સુરક્ષા વસૂલ કરવા માટે પગલાં લીધા હતા અને તેમણે ક્યારેય પોતાનો દાવો છોડી દીધો નહોતો. આ સામાવાળાના કહેવા મુજબ, તેમની સુરક્ષામાંથી કામદારોના હિસ્સાને અલગ કાઢવાના પરિણામે તેઓ પોતાની સંપૂર્ણ બાકી રકમ વસૂલ કરવામાં સક્ષમ રહ્યા નથી. તેમનો એવો દાવો પણ છે કે અધિનિયમની કલમ પરં(૧) ના જોગવાઈ હેઠળ લાભ પ્રાપ્ત કર્યા પછી, કામદારો માટે બાકીની જોગવાઈઓની અવગણના કરી સામાવાળા નં. ૮ને કલમ પરંઅની જોગવાઈઓનો લાભ નકારવો ખુલ્લો નથી. તેના વિપરીત, જેમ અગાઉ નોંધાયું

છે, અપીલકર્તાની રજૂઆત એવી છે કે સુરક્ષિત લેણદારો પોતાની સુરક્ષા છોડી વિસર્જન પ્રક્રિયામાં જોડાયા છે અને તેઓ દીવાલિયા અધિનિયમની કલમ ૪૭(૨) હેઠળ આવરી લેવાયેલા છે. પરિણામે કલમ ૫૨૯અ(૧)(બી) ની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી.

૪૩. લિક્વિડેશન હેઠળ આવેલી કંપનીની સંપત્તિઓ પર જેણે ગીરો હક ધરાવતો સુરક્ષિત ઋણદાતા, માત્ર ડી.આર.ટી. અથવા અન્ય કોઈ વિશેષ મંચ સમક્ષ અરજી દાખલ કરીને, પરંતુ તે ઉપાયનો અસરકારક રીતે અનુસરણ કર્યા વિના અને પોતાની સુરક્ષા વસૂલ કરવા માટે અસરકારક પગલાં લીધા વિના, લિક્વિડેશન કાર્યવાહીની બહાર ગણાય નહીં. જો સુરક્ષિત સંપત્તિઓનું વેચાણ સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા કંપની અદાલતના નિયંત્રણાધીન કરવામાં આવે અને તેવી રકમો સુરક્ષિત ઋણદાતાના બાકી દેવા તેમજ કલમો ૫૨૯ અને ૫૨૯એ હેઠળ સર્જાયેલા કામદારોના વૈધાનિક પ્રાધાન્ય હકની ચૂકવણી માટે વપરાય, તો હકીકતમાં એવું માનવામાં આવશે કે સુરક્ષિત ઋણદાતાએ લિક્વિડેશન કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો છે અને તે તેની બહાર રહ્યો નથી. કારણ એ છે કે સુરક્ષિત ઋણદાતાએ પોતાના કાયદેસર હક્કના રક્ષણ માટે અને દાવા પર મર્યાદા કાયદાનો અડચણ ન આવે તે માટે માત્ર અન્ય કોઈ મંચ સમક્ષ અરજી કરીને પગલાં લેવા પડે છે. તેની વિરુદ્ધ, જો તે કંપની કાયદાની પરિધીની અંદર, એટલે કે સત્તાવાર લિક્વિડેટર અને કંપની અદાલત સમક્ષ, પોતાની સુરક્ષા વસૂલ કરે, તો આવી પરિસ્થિતિમાં એવું ઠરાવવું શક્ય રહેશે નહીં કે એવા સુરક્ષિત ઋણદાતાએ લિક્વિડેશન કાર્યવાહીમાં ભાગ લેવા માટેનો પોતાનો

વિકલ્પ ત્યજી દીધો છે. તેમ છતાં, જ્યાં સુરક્ષિત ઋણદાતા માત્ર વિશેષિત મંચ સમક્ષ અરજી દાખલ કરવાનું જ પસંદ કરતો નથી, પરંતુ પોતાની સુરક્ષા વસૂલ કરવા માટે અસરકારક પગલાં પણ લે છે અને કાર્યવાહીનું અસરકારક રીતે અનુસરણ પણ કરે છે, તેવી સ્થિતિમાં એવો નિષ્કર્ષ આવશ્યક બને છે કે એવો સુરક્ષિત ઋણદાતા લિક્વિડેશન કાર્યવાહીની 'બહાર' રહ્યો છે.

૪૪. સમાન રીતે, એવું કહી શકાય કે કોઈ સુરક્ષિત લેણદાર, જે દાવાની શરૂઆત થયા પછી, પરંતુ આ અધિનિયમની જોગવાઈઓની બહાર ઉપલબ્ધ ઉપાયનો અનુસરણ કર્યા વિના, સત્તાવાર લિક્વિડેટર સમક્ષ દાવો દાખલ કરે છે, પોતાની સુરક્ષા છોડે છે અને કંપની અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને આધીન રહી સત્તાવાર લિક્વિડેટર મારફતે વેચાણની આવકના વિતરણ માટે સંમત થાય છે, તેને હંમેશા વિવિંડગ અપની કાર્યવાહીથી 'અલગ ઉભેલો' હોવાનું કહી શકાય નહીં. જોકે, જ્યાં તે અરજી દાખલ કરે છે, તેમાં આગળ વધે છે અને કંપની અદાલતની બહારના કોઈ મંચ સમક્ષ સુરક્ષાની વસૂલાત માંગે છે, ત્યારે સ્પષ્ટ છે કે તે માત્ર દાવો દાખલ કરવાથી આગળ વધીને ઉપાયનો અનુસરણ કરે છે અને તે વિવિંડગ અપની કાર્યવાહીથી 'અલગ ઉભેલો' વ્યક્તિ ગણાશે અને અધિનિયમની કલમ પરલના ઉપબંધ મુજબ સત્તાવાર લિક્વિડેટર દ્વારા અમલમાં મુકાયેલા હકોને આધીન રહેશે. સર્વોચ્ચ અદાલતે આઈસીઆઈસીઆઈ બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પણ જે રીતે નિર્ધારિત કર્યું છે, તે મુજબ સુરક્ષિત લેણદારે વિવિંડગ અપની અરજીમાં ભાગ લેવા માટે કેટલાક હકારાત્મક પગલાં લેવા જરૂરી છે.

૪૫. આઈસીઆઈસીઆઈ બેંક (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, આ અદાલતે એવો

દષ્ટિકોણ અપનાવ્યો હતો કે અધિકૃત લિક્વિડેટર દ્વારા જારી કરાયેલ નોટિસના અનુસંધાને તેના સમક્ષ સોગંદનામું અથવા દાવાનો પુરાવો રજૂ કરવો, દિવાળિયા અધિનિયમની કલમ ૪૭(૨) ના અર્થમાં સુરક્ષિત ઋણદાતા દ્વારા પોતાની જામીનહકનો પરિત્યાગ ગણાતો નથી. આ જ ચુકાદામાં અદાલતે એ પણ જણાવ્યું હતું કે ‘માત્ર એટલા માટે કે કામદારોના બાકી હક્કો અને સુરક્ષિત ઋણદાતાને ચૂકવવાના દેવા પરિ પાસુ ધોરણે એકબીજા સાથે ગણવામાં આવે છે, તે માત્ર તેના આધારે એવો નિષ્કર્ષ આવી શકતો નથી કે સુરક્ષિત ઋણદાતાઓ વચ્ચેની પારસ્પરિક અગ્રતા-ક્રમની સંકલ્પનાને સંપૂર્ણ રીતે તિલાંજલિ આપવાનો આશય હતો.’ અદાલતે એ પણ સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે પરિત્યાગ કોઈ નિશ્ચિત કૃત્ય અને સુરક્ષિત ઋણદાતાની તરફથી સચેત નિર્ણયના આધારે જ થવો જોઈએ. તે જ રીતે, માત્ર મર્યાદા બચાવવા માટે કોઈ વિશેષ મંચ સમક્ષ કોઈ કાર્યવાહી દાખલ કરવી અને ત્યાં જામીનહકની વસૂલાત માટે કોઈ અસરકારક પગલાં ન ભરવા માત્રથી, આવશ્યક રીતે એવો અર્થ થતો નથી કે સુરક્ષિત ઋણદાતા વિલિંગ અપની કાર્યવાહીથી બહાર રહ્યો છે.

૪૬. પક્ષકારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ સંબંધિત દલીલોમાંથી એક હકીકત સ્પષ્ટ થાય છે કે સામાવાળા નં. ૮ એ દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ તેના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલ કાર્યવાહીને અશુભ રાખીને પોતાની સુરક્ષા અમલમાં મૂકી છે. વધુમાં, સુરક્ષાનો અમલ કડક રીતે કલમ ૫૨૯(૧) અને તેના જોગવાઈની વ્યાપ્તિની અંદર જ કરવામાં આવ્યો હતો. તેને કલમ ૫૨૯એ(૧)(બી)ના અર્થમાં સંરક્ષણ મળવું જ જોઈએ, કારણ કે સુરક્ષિત લેણદારે લેણદારોના સામાન્ય હિત

માટે પોતાની સુરક્ષા છોડેલી નથી, પરંતુ દિવાળિયાપણું અધિનિયમની કલમ ૪૭(૧) મુજબ તેનો અમલ કર્યો છે. આ સંદર્ભમાં અપીલકર્તા તરફથી ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ સુસ્થાપિત નથી. વર્તમાન કેસના તથ્યોમાં જો આ દલીલ સ્વીકારવામાં આવે, તો તે આ અદાલતે આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) અને આઈસીઆઈસીઆઈ બેંક (ઉપરોક્ત)ના કેસોમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ જશે. પહેલેથી જ નોંધવામાં આવ્યું છે કે કલમ પરલએની જોગવાઈઓ અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈ અથવા અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા નિયંત્રિત અને/અથવા અધિનસ્ત નથી. એકવાર કલમ પરલ(૧)ના જોગવાઈમાં દર્શાવેલ દ્વિગુણ આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ થાય, ત્યાર પછી અધિનિયમની કલમ પરલએ સાથે વાંચવામાં આવેલી કલમ પરલના જોગવાઈની પેટા કલમ (સી) હેઠળ કલ્પાયેલ યોજના અમલમાં આવશે. અદાલત આ વાસ્તવિકતાને અવગણી શકતી નથી કે કાયદા રચયિતાઓનો આશય એવો કદી હોઈ શકે નહીં કે જાહેર નાણાં, ઉદાહરણ તરીકે સુરક્ષિત લેણદારોના નાણાં (જેમ કે બેંકોના), સામાન્ય રીતે લેણદારોના હિતાર્થે સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવે, જ્યારે કાયદામાં તેના માટે નિશ્ચિત સંરક્ષણ ઉપલબ્ધ હોય; વિશેષ કરીને ત્યારે, જ્યારે આવી સુરક્ષા આવા સુરક્ષિત લેણદારોની બાકી રકમની વસૂલાત માટે, સંપૂર્ણપણે નહીં તો મર્યાદિત હદ સુધી, પૂરતી હોઈ શકે. તેથી, આ જોગવાઈઓની યોજના એવી રીતે સમજવી જોઈએ કે તે વ્યવહારુ બને અને સ્વીકૃત વાણિજ્યિક સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત રહે. ચોક્કસપણે આ કારણોસર હું એવો દૃષ્ટિકોણ અપનાવું છું કે કામદારોના હકો તેમજ સુરક્ષિત લેણદારોના હકોનો ચુકવણો અન્ય સૌ કરતાં

અગ્રક્રમમાં થવો જોઈએ, પરંતુ સુરક્ષાના વેચાણથી અથવા અન્ય રીતે પ્રાપ્ત થયેલ રકમ પર પરસ્પર સમાન હિસ્સેદારીવાળો હક રહેશે.

૪૭. ઉપરોક્ત કાયદા સંબંધિત ચર્ચા તથા આ અદાલતના ચુકાદાઓ પરથી, નીચેના સિદ્ધાંતો નિર્વિદ્વનપણે નિષ્કર્ષિત કરી શકાય છે :

૧. અધિનિયમની કલમ પરદના પ્રાવધાનો હેઠળ અદાયગીક્ષમ કંપનીના વિસર્જનમાં અદાયગીક્ષમતાના નિયમો અથવા પ્રોવિઝિયલ અદાયગીક્ષમતા અધિનિયમ, ૧૯૨૦ના પ્રાવધાનો લાગુ પડશે, પરંતુ અધિનિયમની કલમ પરદ(૧)ના ખંડો (એ) થી (સી)ની શરતો મુજબ તેનો અમલ મર્યાદિત છે.

૨. દીવાલિયાપણાના અધિનિયમની જોગવાઈઓ અને અધિનિયમની કલમ પરદ પણ અધિનિયમની કલમ પરદએના વિસ્તાર અને અમલને નિયંત્રિત કરી શકતી નથી.

૩. સરકારી લિક્વિડેટર દ્વારા દાવાઓ આમંત્રિત કરતાં જારી કરાયેલ સૂચનાના પ્રતિસાદરૂપે સુરક્ષિત લેણદારે માત્ર સોગંદનામું અથવા માંગણી રજૂ કરવી, તે વિનિંદગ અપની કાર્યવાહીમાં અસરકારક ભાગીદારી સમાન ગણાશે નહીં (સંદર્ભ: આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ. બેંક (ઉપરોક્ત)).

૪. સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલત અથવા મંચ સમક્ષ સુરક્ષિત લેણદાર દ્વારા અરજિની માત્ર સંસ્થાપના થવાથી, સ્વતઃ એ અનુમાન પર પહોંચવામાં આવશે નહીં કે સુરક્ષિત લેણદારે વિસર્જન પ્રક્રિયાઓથી પોતાને અલગ રાખ્યો છે, જો સુધી તે તે પ્રક્રિયાઓ આગળ ધપાવવા માટે કોઈ અસરકારક પગલાં લેતું નથી

અને અધિનિયમ હેઠળની નિર્ધારિત પ્રક્રિયા સિવાય પોતાની સુરક્ષા સાકાર કરવું નથી.

૫. કલમ ૫૨૯(૧) ની જોગવાઈમાં બે નિર્ધારિત તત્વો છે, જેનું સંયુક્ત રીતે પાલન થવું આવશ્યક છે. તેમાં આવતો 'અને' શબ્દ 'સંયોજક' તરીકે વાંચવાનો રહેશે, 'વિકલ્પાત્મક' તરીકે નહીં. તે તત્વો આ મુજબ છે: પ્રથમ, આ જોગવાઈ સુરક્ષિત લેણદારે ધરાવેલી જામીનગીરી પર કામદારોના હિતમાં સમાનુપાતિક હકનો કાનૂની કલ્પિત હક સર્જે છે; અને બીજું, સુરક્ષિત લેણદારે કાયદા મુજબ પોતાના બાકી લેણાની વસુલાત માટે પોતાની જામીનગીરીનો ત્યાગ કરવાને ભિન્ન રીતે, પોતાની જામીનગીરીનું સાકારકરણ કરવું જોઈએ.

૬. સુરક્ષિત લેણદાર દ્વારા હકત્યાગ સજાગ અને જ્ઞાનપૂર્વક કરાયેલ કૃત્ય હોવું આવશ્યક છે અને તેનો અર્થ અનુમાન દ્વારા નિષ્કર્ષિત કરી શકાય તેમ નથી.

૭. સુરક્ષિત ઋણદાતા અને કલમ ૫૨૯એના પરિપ્રેક્ષ્યમાં ગણતરી કરાયેલ પ્રમાણમાં કામદારોના બાકી હક્કો, અન્ય તમામ બાકીદારોની સરખામણીએ અગ્રતા પ્રમાણે ચુકવવા પાત્ર છે, પરંતુ પરસ્પર તેઓ સમકક્ષ હક્ક ધરાવે છે.

(સંદર્ભ: આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત))

૪૮. વર્તમાન કેસના તથ્યો તરફ ફરીએ તો, વડી અદાલતનો ચુકાદો જેટલા અંશે આ દૃષ્ટિકોણ અપનાવે છે કે કામદારોના હકો અને સુરક્ષિત લેણદારોના હકોને સમાન હક્કે ક્રમ આપવો જોઈએ, તેટલા અંશે તેમાં કોઈ દોષ દર્શાવી શકાય તેમ નથી. તેમ છતાં, જ્યાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમુર્તિશ્રી તેમજ વડી અદાલતની ખંડપીઠ કાનૂની ભૂલમાં પડી છે, તે છે એક તરફ કામદારો અને બીજી તરફ

સુરક્ષિત લેન્દારો વચ્ચેના હિસ્સાઓની ગણતરી અને સમાયોજન. વિશેષ કરીને, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે આ નિર્દેશ આપ્યો કે સુરક્ષિત લેન્દારો પાસેથી વસૂલ થયેલી રકમ કામદારો અને સુરક્ષિત લેન્દારો વચ્ચે તેમની અનુક્રમે સ્વીકારેલી દાવા-રકમના ૫૦ ટકા સમાન પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે. આ આદેશ અને આ ગણતરી ઉપરોક્ત જોગવાઈઓની મૂળ યોજનાને, ખાસ કરીને કામદારોના હિસ્સાના નિર્ધારણ સંબંધે, વિરુદ્ધ છે. નોંધપાત્ર ગણતરીની બીજી એક ભૂલ, જે અભિલેખમાંથી દેખાય છે, એ છે કે સુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણમાંથી મળેલ કુલ આવક રૂપિયા ૧૦૮.૮૦ કરોડ હોવા છતાં, અદાલતે માત્ર રૂપિયા ૧૦૧ કરોડની જ ચુકવણી કરવાનો આદેશ આપ્યો, જે કામદારોને અને સુરક્ષિત લેન્દારોને ચૂકવવા નિર્દેશિત રકમોના એકંદર જેટલી છે. આથી, આ બાબતમાં કાયદેસરની જોગવાઈઓ લાગુ કરતી વખતે કાનૂની ભૂલ થઈ છે. વડી અદાલતે આ બાબત ધ્યાનમાં લીધી નહોતી કે કંપની અદાલતે કાયદા અનુસાર ગણતરી અને હિસાબ કર્યો નહોતો. કંપની અદાલત તેમજ અપીલી અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૫૨૯(૧) ની જોગવાઈ જોગવાઈ અને કલમ ૫૨૯(૩)(સી) ની શરતો અનુસાર, તેમજ તે સાથે જોડાયેલા ઉદાહરણને ધ્યાનમાં રાખીને, કામદારોનો હિસ્સો વિચારવો જોઈએ હતો અને ત્યારબાદ અધિનિયમની કલમ ૫૨૯એ અને ૫૩૦ મુજબ, અન્ય તમામ અસુરક્ષિત લેન્દારોની સરખામણીમાં તેને અગ્રતા ધરાવતી અધિક્કમણક્ષમ ચુકવણી તરીકે ગણવી જોઈએ હતી. એકવાર એવું થઈ જાય પછી, અદાલત યુ.એમ.આઈ.ની અસુરક્ષિત સંપત્તિઓના વેચાણમાંથી અધિકૃત લિક્વિડેટરે પ્રાપ્ત કરેલી ચુકવણીનો નિકાલ કરી શકતી. આમ, ઉપરોક્ત

જોગવાઈઓ અને અહીં દર્શાવાયેલા કાયદા મુજબ રકમોની પુનઃગણતરી કરવી આવશ્યક છે.

૪૯. વર્તમાન મામલે, સુરક્ષિત દેવાદારે પોતાની સુરક્ષા સાકાર કરી છે, પરંતુ દેવામાંડણીની કાર્યવાહી દરમિયાન દેવાદારોના સામાન્ય હિત માટે સુરક્ષા અથવા તેની પ્રાપ્તિઓને સામાન્ય સંયુક્ત ભંડારમાં મૂક્યા વિના. તેથી, નાદારી અધિનિયમની કલમ ૪૭(૧) મુજબ, વર્તમાન મામલે સુરક્ષિત દેવાદારને સાકાર થયેલી નેટ રકમો કપાત કર્યા પછી બાકી પડતી રકમ મેળવવાનો હક છે. જો સુરક્ષિત દેવાદારે દેવાદારોના સામાન્ય હિત માટે સુરક્ષા સાકાર કરવામાં આવી હોવા અને/અથવા ત્યાગવામાં આવી હોવા સાથે, અને અધિનિયમની કલમ પરદના પાલન સુધી મર્યાદિત ન રહી, પૂર્ણરૂપે દેવામાંડણીની કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો હોત, તો તેને અધિનિયમની કલમ પરદઅનો લાભ મળવા પાત્ર ન હોત. જેમ અગાઉ ચર્ચાઈ ચૂક્યું છે, અહીં તેવી પરિસ્થિતિ નથી. વધુમાં, નોંધવા જેવી બાબત એ પણ છે કે પક્ષકારોની સંમતિથી, રકમો અધિનિયમની કલમ પરદ મુજબ કામદારો તેમજ સુરક્ષિત દેવાદારોને પહેલેથી જ વિતરિત કરવામાં આવી છે અને તેઓ દ્વારા તેનો ઉપયોગ પણ કરવામાં આવ્યો છે, જે સ્પષ્ટપણે, મારા મત મુજબ, અદાલતના આદેશો મુજબ સમાયોજનને આધીન છે.

૫૦. ઉપર નોંધાયેલા કારણોને આધારે, આંધ્રા બેંક (ઉપરોક્ત) માં વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાયને પુનરાવર્તિત કરતાં, મારું વિચારપૂર્વકનું મત એ છે કે વડી અદાલતે ઉપર જણાવાયેલા સિદ્ધાંતો મુજબ સુરક્ષિત ઋણદાતાઓ અને કામદારો વચ્ચે સમપ્રમાણે ચુકવવાપાત્ર રકમોની પુનર્ગણતરી કરવી જોઈએ.

૫૧. તેથી, હું ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતો લાગુ કરવા અને સંબંધિત પક્ષકારોને ચૂકવવાપાત્ર રકમનો કાયદા અનુસાર નવી સિરેથી હિસાબ કરવા માટે આ મામલો કંપની અદાલતને પરત મોકલું છું.

The translation of this judgment has been provided by

M/s. Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and

implementation.